

«Конкуренція»

Вісник Антимонопольного комітету України,
№ 1–2 (52–53) 2014 (січень–червень).

Наукове, правове видання з питань економіки і бізнесу.

Періодичність: щоквартально.

Заснований у січні 2002 року

Засновники:

Антимонопольний комітет України,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Київський національний торговельно-економічний університет,
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
Національної академії наук України,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»,
Міжнародна громадська організація «Міжнародний Економічний Комітет»

Зареєстрований 17. 09. 2009. Свідоцтво Міністерства
юстиції України № 15763_4235 ПР, серія KB

Редакційна рада:

БЕЛОУСОВА Ірина Анатоліївна – Голова Ради, к.е.н., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики, народний депутат України

ГЕЄЦЬ Валерій Михайлович – Віце-президент НАН України, директор Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України», академік Національної академії наук України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки

ЗАВАДА Олександр Леонідович – Член Президії Української федерації убезпечення, Голова Громадської ради при Антимонопольному комітеті України

ШАРОВ Ігор Федорович – народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань підприємництва, регуляторної та антимонопольної політики

ШЕМШУЧЕНКО Юрій Сергійович – д.ю.н., проф., директор Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, ректор Київського університету права НАН України, академік Національної академії наук України, іноземний член Російської академії наук, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Редакційна колегія:

Бараш М.Я. – державний уповноважений Антимонопольного комітету України

Григорян О.О. – головний редактор

Пазиченко С.М. – відповідальний секретар

Валітов С.С. – д.ю.н., завідувач кафедри адміністративного і фінансового права Донецького національного університету

Галєнчак М.К. – д.ю.н., заступник директора з наукової роботи Науково-дослідницького інституту приватного права і підприємництва Академії правових наук України

Довгерт А.С. – д.ю.н., проф., завідувач кафедри міжнародного приватного та митного права Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

Козьяков С.Ю. – к.ю.н., доцент кафедри міжнародного приватного та митного права Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

Коломієць І.Ф. – д.е.н., професор, заступник директора Інституту регіональних досліджень НАН України

Кузнєцова Н.С. – д.ю.н., професор кафедри цивільного права КНУ імені Тараса Шевченка, академік Національної академії правових наук України

Лагутін В.Д. – д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії та конкурентної політики КНТЕУ

Мамутов В.К. – д.ю.н., проф., академік НАН України, академік Академії правових наук України, директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України, заслужений діяч науки та техніки, директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України

Мазаракі А.А. – д.е.н., проф., ректор КНТЕУ, член-кореспондент Академії педагогічних наук України

Олуйко В.М. – д.н. держ. упр., проф. Національної академії державного управління при Президентові України, голова Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

Подцерковний О.П. – д.ю.н., проф., завідувач кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська національна юридична академія», член-кореспондент Національної академії правових наук України

Старостіна А.О. – д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародної економіки економічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка

Швець В.Г. – д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку та аудиту економічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка

Щербина В.С. – д.ю.н., проф., завідувач кафедри господарського права юридичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка, академік Національної академії правових наук України

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:**Вісник Антимонопольного комітету України**

Підсумки діяльності Антимонопольного комітету
України у 2013 році 2

Наукові дослідження (право)

Сінічкіна Л., Баранович М. Галузеві правила професійної етики як механізм саморегулювання та засіб попередження недобросовісної конкуренції.....8

Наукові дослідження (економіка)

Кравчук Д. Методичний підхід щодо встановлення неправомірного використання позначень відповідно до статті 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» 14

Залетов О. Становлення й розвиток системи взаємодії інститутів державного регулювання й саморегулювання страхового ринку України.....20

Міжнародна академія

Цемнолонскіс С., Рогінська Я. Час контролювати державну допомогу в Україні 25

Досвід

Олуйко В., Гочачілов К. Виховання чесних торгових звичаїв на ринку промислового розливу мінеральної води 32

Про правила конкуренції

Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 р. № 1197-VII 37

АМКУ інформує щодо застосування деяких положень Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 №1197- VII..... 72

Актуальні питання

Поліводський О. Галузеві правила професійної етики у конкуренції в системі законодавства України про захист економічної конкуренції 73

Вісті з регіонів 84

Рішення 86

Офіційний відділ 89

Журнал видається українською та російською мовами.

Видавець: Антимонопольний комітет України

Адреса: 03035, м. Київ, вул. Урицького, 45,

тел. : 251-62-32, факс: 251-62-91

Адреса редакції: 03035,

м. Київ, вул. Урицького, 45, к. 528,

тел. : 251-62-32, тел. /факс: 251-62-91.

Формат паперу 64x90/8. Друк офсет. Папір офсетний.

Умов. друк. арк. — 8,5. Обл. — вид. арк. 8,15.

Зам. № 424.

Видавництво «Остінтек»,

м. Київ, вул. Рейтарська, 35-а, тел.: (044) 224-58-84.

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ У 2013 РОЦІ

У 2013 році до Антимонопольного комітету України надійшли **7 902** заяви та звернення з приводу порушень законодавства про захист економічної конкуренції, що на 23,6 відсотка більше, ніж у 2012 році.

Протягом 2013 року органами Комітету проведено **893** виїзді перевірки дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції, що майже на 14 відсотків менше показника попереднього року (у 2012 році – **1 035**). Скорочення кількості проведених перевірок було обумовлено міркуваннями зменшення адміністративного тиску на бізнес, зокрема, шляхом зменшення кількості перевірок суб'єктів господарювання.

У звітному році показник результативності перевірок зріс у порівнянні з 2012 роком на **14** відсотків.

За результатами вжитих Комітетом заходів всього припинено **7 704** порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що майже на 32 відсотки більше, ніж у 2012 році. З них **3 228** – порушень у вигляді зловживань монопольним (домінуючим) становищем, **684** – антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, **1 940** – антиконкурентних дій державних органів влади, **1 259** – недобросовісної конкуренції.

Із загальної кількості припинених порушень:

4 142 – припинено шляхом прийняття рішень про застосування передбаченої законом відповідальності;

3 562 – припинено шляхом надання рекомендацій органами Антимонопольного комітету України.

Найбільшу кількість порушень законодавства про захист економічної конкуренції було виявлено на ринках житлово-комунального

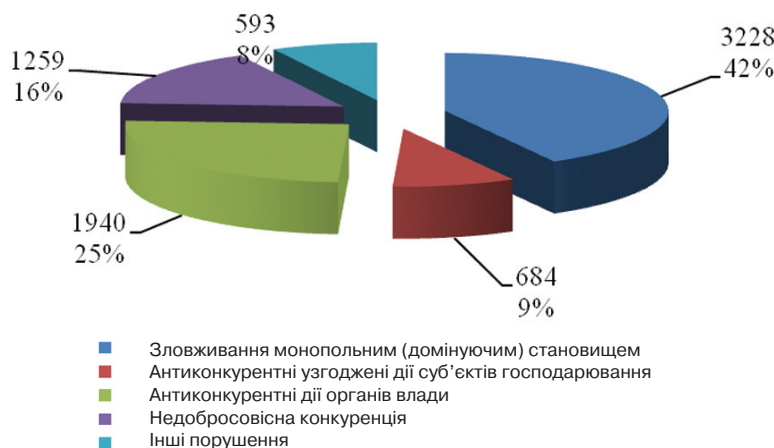
господарства (15,25 відсотка всіх порушень), агропромислового комплексу (13,11 відсотка), адміністративних послуг (10,77 відсотка), збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів (8,58 відсотка), паливно-енергетичного комплексу (7,61 відсотка), охорони здоров'я (6,63 відсотка), ритуальних послуг (5,13 відсотка), транспорту (4,0 відсотка), будівництва та будівельних матеріалів (2,46 відсотка), підключення об'єктів містобудування, в тому числі об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення (2,05 відсотка) та інші.

Антимонопольний комітет України, забезпечуючи захист економічної конкуренції на ринках України, зосереджував свою увагу, насамперед, на тих ринках, які мають найбільший вплив на добробут громадян України.

У 2013 році пріоритетними для Комітету були соціально-важливі ринки реалізації лікарських засобів; підключення об'єктів містобудування, в тому числі об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення та надання комунальних послуг; збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів; супутніх послуг при наданні адміністративних послуг; ритуальних послуг. Комітетом на цих ринках було проведено низку комплексних перевірок та здійснено поглиблені дослідження із вжиттям відповідних заходів з метою припинення виявлених ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції та запобігання ним.

На ринках послуг, пов'язаних з приєднанням до мереж електропостачання, органами Комітету в 2013 році було перевірено понад 75 відсотків суб'єктів господарювання, які мали ліцензії на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами. До перевірок було залучено фахівців Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ), Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії, Служби безпеки України (СБУ), Міністерства внутрішніх справ України (МВС України). За результатами перевірок електропередавальних організацій розпочато 12 справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а також надано 9 обов'язкових для розгляду рекомендацій. Протягом 2013 року розглянуто 62 справи щодо електропередавальних організацій. Близько 100 порушень на ринках послуг, пов'язаних з приєднанням до місцевих (локальних) електричних мереж, припинено внаслідок виконання рекомендацій органів Антимонопольного комітету України.

На ринках послуг, пов'язаних з приєднанням до мереж газопостачання, Комітетом за участю фахівців НКРЕ, Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, СБУ, МВС України було перевірено понад 80 відсотків підприємств, що мали ліцензії на розподіл природного і нафтового газу. За результатами цих перевірок розпочато 20 справ за ознаками порушень законодавства про захист економічної конкуренції в діях газорозподільних підприємств, нада-

Рис. 1. Структура порушень законодавства про захист економічної конкуренції, припинених Комітетом у 2013 році

но 19 рекомендацій щодо запобігання таким порушенням. В цілому протягом 2013 року розглянуто **57** справ про порушення з боку газорозподільних підприємств. Ще близько 100 порушень припинено внаслідок виконання обов'язкових для розгляду рекомендацій органів Антимонопольного комітету України.

В ході дослідження ринків послуг, пов'язаних з приєднанням до мереж теплопостачання, було опитано понад 500 забудовників, проведено перевірки 146 підприємств теплопостачання. За результатами розгляду справ, надання обов'язкових для розгляду рекомендацій припинено більше **20** порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

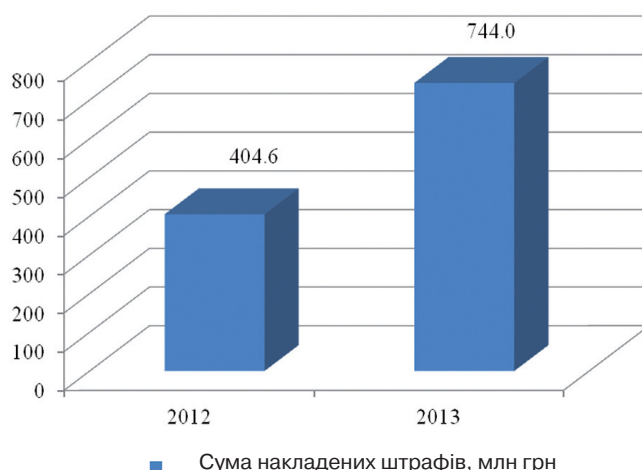
За результатами перевірок 173 водопостачальних підприємств розпочато розгляд 37 справ, у 13 з яких станом на кінець 2013 року прийнято рішення, надано 35 рекомендацій щодо запобігання порушенням, припинено понад **50** порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Комітетом у 2013 році було продовжено дослідження сфери адміністративних та супутніх з ними послуг. Стан справ у ній не лише істотно впливає на інтереси споживачів-громадян, а й чинить значний вплив на конкуренцію на товарних ринках України, адже неправомірні, невиправдані витрати, пов'язані з отриманням таких послуг, створюють істотний бар'єр для вступу на ринки нових суб'єктів господарювання. У звітному році органи Комітету зосередили увагу на супутніх послугах, до яких

належать всі види платних та безоплатних послуг, які передують отриманню власної адміністративної послуги. Комітетом було досліджено послуги, супутні щодо надання на місцевому рівні 99 адміністративних послуг. В межах проведеної роботи припинено **217** порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Крім того, внесено 184 рекомендації щодо запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у сфері супутніх послуг.

Масштабне дослідження стану конкуренції на ринках лікарських засобів, проведене в 2013 році, продовжило роботу Комітету на цих ринках, розпочату в 2011 – 2012 роках. В минулому році це дослідження здійснювалося за декількома основними напрямками.

Першим з них було вивчення стану дотримання законодавства про захист економічної конкуренції аптечними закладами, розташованими на території медичних установ. Другим напрямом стало дослідження діяльності роздрібних торговців ліками при реалізації жарознижувальних лікарських засобів у період сезонних захворювань. За третім напрямом було здійснено дослідження діяльності суб'єктів господарювання на загальнодержавних ринках деяких ключових груп лікарських засобів, зокрема, діабетичної, онкологічної, протівірусної, протитуберкульозної групи та засобів для лікування серцево-судинних захворювань. В окремий напрям дослідження було виокремлено дослідження каналів збуту лікарських засобів іноземного виробництва.

Рис. 2. Штрафи, накладені органами Комітету на порушників у 2012 – 2013 роках, млн грн

За результатами дослідження стану конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, учасниками яких є аптечні заклади, що розміщені на територіях/у приміщеннях медичних закладів, встановлено, що з 247 досліджуваних регіональних ринків на переважній більшості (на 186 ринках, що становить 75 відсотків ринків, що досліджувались) існують суб'єкти господарювання, становище яких має структурні ознаки монопольного (домінуючого).

За результатами зазначеного дослідження стану конкуренції органами Комітету вжито таких заходів:

- з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції територіальними відділеннями Комітету внесено 300 рекомендацій учасникам ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами, що мають структурні ознаки індивідуальної чи колективної монополії;

- з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, органами Комітету розпочато 52 справи за ознаками таких порушень.

В межах проведеного дослідження каналів збуту лікарських засобів іноземного виробництва Комітетом встановлено існування схем необґрунтованого збільшення цін на лікарські засоби внаслідок існування обмежень в договорах між іноземними виробниками лікарських засобів, ексклюзивними імпортерами та вітчизняними дистриб'юторами. Внаслідок застосування таких схем, за оцінкою Комітету, ціни, за якими лікарські засоби закордон-

ного виробництва реалізуються імпортерами та дистриб'юторами, в деяких випадках удвічі перевищують реальну ціну товару, за яким він фактично постачається посереднику. Встановлення завідомо завищених цін на лікарські засоби призводить до необґрунтованого підвищення цін на лікарські засоби для кінцевих українських споживачів.

Органами Комітету було розпочато розгляд 4 справ про антиконкурентні узгоджені дії, що стосуються постачання лікарських засобів.

Крім того, Комітетом були надані рекомендації про припинення дій, які містять ознаки правопорушень, двом закордонним виробникам ліків та їх дистриб'юторам. Компанією «Берлін-Хемі АГ» та її дистриб'юторами рекомендації не були виконані, у зв'язку з чим Комітетом також здійснюється розгляд справи про порушення. Рекомендації, надані Комітетом іншому суб'єкту господарювання, знаходяться на виконанні.

За результатами дослідження місцевих ринків ритуальних послуг органами Комітету було розглянуто 261 справу про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, здійснюється провадження ще у 25 справах. Крім того, надано 125 рекомендацій, спрямованих на запобігання вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції. В цілому вжито передбачених законом заходів реагування щодо майже 450 порушень законодавства про захист економічної конкуренції на цих ринках.

Серед виявлених порушень переважну більшість складала порушення з боку місце-

Рис. 3. Структура штрафних санкцій, накладених органами Комітету на порушників у 2013 році

вих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (57 відсотків). Вони полягали насамперед у бездіяльності органів місцевого самоврядування щодо створення ритуальних служб. Із 158 адміністративно-територіальних одиниць, які були охоплені дослідженнями, у 147 (або у 93 відсотках) комунальні підприємства одночасно надавали ритуальні послуги, здійснювали діяльність з обслуговування кладовищ та були наділені повноваженнями щодо укладання договорів про надання ритуальних послуг із суб'єктами господарювання, що виявили бажання працювати на ринку ритуальних послуг. Такі підприємства у будь-який спосіб прагнуть не допустити на ринок конкурентів і відмовити в укладенні договорів на надання ритуальних послуг з іншими суб'єктами господарювання. У ряді випадків виявлено недотримання порядку встановлення тарифів на ритуальні послуги виконавчими органами місцевого самоврядування, що створювало умови для ущемлення інтересів споживачів. Розповсюдженою практикою є формальне затвердження органами місцевого самоврядування тарифів на ритуальні послуги, запропонованих комунальними підприємствами, які виявляються економічно необґрунтованими. Зокрема, у тарифи закладено завищені норми часу на виконання робіт, завищені розміри адміністративних, загальновиробничих витрат, завищений рівень рентабельності. Виявлено та визнано правопорушеннями факти встановлення не передбаченої законодавством плати за виділення місць поховання та бронювання місць поховання (причому плата для зареєстрованих та незареєстрованих у певній місцевості мешканців є різною).

Поряд із заходами реагування на виявлені порушення законодавства про захист економічної конкуренції Комітетом розроблено та внесено до зацікавлених державних органів ряд пропозицій, спрямованих на створення прозорих умов функціонування ринків ритуальних послуг, зменшення бар'єрів входження на них, посилення захисту прав споживачів.

Під час проведення досліджень на ринках послуг поводження з побутовими відходами, зокрема збору, вивезення, перероблення та захоронення твердих побутових відходів (надалі – ТПВ) було перевірено 658 органів місцевого самоврядування та 802 суб'єкти

господарювання. В межах проведеного дослідження розглянуто 172 справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, надано 339 рекомендацій щодо припинення дій, які містили ознаки таких порушень, а також щодо запобігання ним. Триває розгляд 108 справ.

З метою сприяння розвитку добросовісної конкуренції у сфері поводження з ТПВ, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі проведеного дослідження, аналізу виявлених проблем керівництву держави, зацікавленим міністерствам Комітетом внесено пропозиції, зокрема щодо вдосконалення засад державного регулювання у цій сфері (зокрема, про усунення дублювання функцій органів влади та органів місцевого самоврядування, нормативне врегулювання порядку формування та встановлення тарифів).

Протягом 2013 року на порушників законодавства про захист економічної конкуренції було накладено штрафи у загальному розмірі майже 744 млн грн, що більше ніж у 1,8 разу перевищує відповідний показник 2012 року.

Із загального розміру штрафних санкцій, застосованих у 2013 році, майже **382,5** млн грн. накладено за порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, понад **291** млн грн – за порушення у вигляді зловживань монополюючим (домінуючим) становищем, майже **56** млн грн – за порушення у вигляді недобросовісної конкуренції та майже **14,7** млн грн – за порушення інших видів.

З метою забезпечення своєчасної сплати штрафів, накладених на порушників законодавства про захист економічної конкуренції, та з інших передбачених законодавством питань, органи Комітету протягом 2013 року у **554** випадках зверталися до суду з позовами відповідно до статті 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України». Судами протягом року задоволено **461** позов органів Антимонопольного комітету України (83,2 відсотка поданих), остаточно відмовлено у задоволенні лише щодо **16** (2,9 відсотка) таких позовів. Частка задоволених позовів порівняно з 2012 роком зросла на **9** відсотків.

Протягом звітного року в судах оскаржено **335** рішень Антимонопольного комітету України у справах про порушення законодав-

ства про захист економічної конкуренції, що становить близько **9,4** відсотка прийнятих протягом року рішень. Визнані недійсними повністю або частково **47** рішень, що становить всього **1,3** відсотка від загальної кількості рішень органів Комітету про визнання вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Розмір попереджених у наслідок вжиття Комітетом заходів із припинення пору-

шень законодавства про захист економічної конкуренції неправомірних втрат і витрат юридичних і фізичних осіб у 2013 році становив близько 3,1 мільярда гривень, що майже у 2,4 разу більше, ніж у 2012 році (1,3 млрд грн).

Крім того, обсяг ринків, на яких завдяки заходам Комітету поновлено умови добросовісної конкуренції, склав у 2013 році близько 3,5 млрд грн.

Пріоритетні напрями діяльності Антимонопольного комітету України у 2014 році

1. Підвищення якості роботи під час виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, поширення застосування кращих світових практик.

2. Вжиття комплексних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі проведення перевірок, зокрема, на ринках у сфері:

- будівництва та будівельних матеріалів, зокрема, на ринках бетону та будівництва житла (багатоквартирних будинків);
- супутніх послуг при наданні адміністративних послуг;
- підключення об'єктів містобудування, в тому числі об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газопостачання.

3. Проведення дослідження ринків з метою здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції:

- послуг з організації роздрібної торгівлі у неспеціалізованих магазинах переважно продовольчим асортиментом;

- послуг організації роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

4. Вжиття заходів щодо сприяння виконанню рекомендацій, наданих Конференцією ООН з питань торгівлі і розвитку (ЮНКТАД) за результатами здійсненого у 2013 році Огляду політики та законодавства у сфері конкуренції в Україні.

5. Поглиблення співпраці з Організацією Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР) з метою набуття Україною статусу асоційованого учасника у Комітеті з конкуренції ОЕСР.

6. Продовження роботи з удосконалення законодавства в сфері державних закупівель з метою ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних із участю у процедурах державної закупівлі, з питань, що стосуються компетенції Антимонопольного комітету України як органу оскарження у сфері державних закупівель.

7. Сприяння формуванню проконкурентної свідомості в українському суспільстві. Адвокування конкуренції.

Сінічкіна Лана

партнер Адвокатського об'єднання Arzinger, керівник практик Харчової промисловості та Охорони здоров'я і фармацевтики, член Громадської ради при Антимонопольному комітеті України

Баранович Марія

юрист-практик Харчової промисловості та Охорони здоров'я і фармацевтики Адвокатського об'єднання Arzinger

У статті обґрунтовано необхідність створення галузевих правил професійної етики, а також описано особливості розробки та затвердження таких правил в Україні. Проаналізовано іноземний досвід саморегулювання, а також перспективи подальшого розвитку законодавчої бази України у цій сфері.

Ключові слова: галузеві правила професійної етики, правила поведінки, саморегулювання, саморегулюючі організації (саморегулювальні, саморегулівні організації), медіація

The article substantiates necessity of developing industry codes of conduct, as well as describes peculiarities of such codes of conduct drafting and approval in Ukraine. The article analyzes foreign experience of self-regulation, as well as prospects of the Ukrainian legislation development in this sphere.

Keywords: industry rules of professional conduct (ethical rules), codes of conduct, self-regulation, self-regulatory organizations, mediation

ГАЛУЗЕВІ ПРАВИЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ЯК МЕХАНІЗМ САМОРЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Останнім часом в Україні спостерігається постійне посилення державного регулювання багатьох сфер господарської діяльності, в тому числі таких, як: рекламування, просування та маркування продукції тощо. При цьому у чинному законодавстві наявна низка положень, які неоднозначно регулюють ті чи інші питання. Наприклад, деякі індустрії потерпають від правового вакууму або від подвійного регулювання питань рекламування та маркування товарів на рівні різних законодавчих актів. Так, дуже часто профільне законодавство конкретної індустрії входить у протиріччя із

законодавством з питань захисту прав споживачів та реклами. В умовах жорсткого, подекуди неефективного державного механізму регулювання, компанії часто мають справу з тривалою, затратною та часто непередбачуваною процедурою вирішення спорів.

На відміну від України, в зарубіжних державах вже давно широко застосовуються саморегулюючі механізми, які дозволяють учасникам відповідного ринку:

- *по-перше*, самостійно регулювати певні правові питання, які з тих чи інших причин не врегульовані або не достатньо чітко врегульо-

вані законодавством (при цьому таке саморегулювання зі сторони бізнесу не повинно суперечити чинному законодавству, однак може його доповнювати та конкретизувати);

- *по-друге*, більш швидко та гнучко реагувати на відповідні зміни в індустрії (на відміну від законодавчого регулювання);

- *по-третє*, більш швидко та ефективно вирішувати спори в цій сфері (як шляхом застосування механізму медіації, так і іншими доступними легітимними способами).

На нашу думку, саме розробка та застосування галузевих кодексів поведінки (за аналогією з практикою інших держав) може стати першим суттєвим кроком вперед до поступового розвитку системи саморегулювання в Україні.

Як відомо, практично кожна поважна компанія, особливо міжнародна, розробляє та розміщує на своєму веб-сайті основні етичні принципи, якими вона керується у своїй діяльності. Однак останнім часом в Україні все більше проявляється тенденція до створення та застосування саме галузевих правил професійної етики, які регламентують поведінку не лише окремо взятої компанії, а й багатьох операторів відповідної індустрії. В іноземних юрисдикціях такі правила часто іменуються галузевими кодексами поведінки чи правилами етики.

Зокрема, про те, що в Україні компанії дедалі більше прагнуть до саморегулювання, свідчить розробка представниками бізнесу та погодження з Антимонопольним комітетом України (надалі – АМКУ) низки правил професійної етики, як на ринку алкогольних напоїв, так і на ринках мобільного зв'язку, діяльності банків та страхових компаній, а також на ринку постачання, технічного обслуговування і ремонту реєстраторів розрахункових операцій тощо. Нагадаємо, що у грудні 2013 року АМКУ погодив ще й Правила професійної етики у конкуренції на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави. Водночас в процесі розробки перебувають відповідні правила та кодекси в інших секторах харчової промисловості, а також у сфері фармацевтики, картонно-паперової індустрії, мийучих засобів, туристичних послуг та цінних паперів.

Розглядаючи питання про необхідність створення галузевих правил професійної

етики, більшість українських компаній замислюється: Навіщо потрібні такі правила? Невже не достатньо регулювання, передбаченого чинним законодавством? Який механізм прийняття та застосування галузевих правил на практиці?

Навіщо потрібні бізнесу та державі галузеві правила професійної етики?

Звичайно, кожна індустрія вправі самостійно вирішувати, чи потрібен їй галузевий кодекс поведінки. При цьому слід враховувати низку переваг, які бізнес може отримати у разі правильного комплексного підходу до створення галузевих правил професійної етики.

По-перше, відповідно до ст. 33 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» правила професійної етики у конкуренції можуть використовуватись при укладанні договорів, а також при розробці установчих та інших документів суб'єктів господарювання [1].

По-друге, такі галузеві правила можуть врегулювати відносини, які не врегульовані чинним законодавством або врегульовані неоднозначно (наприклад щодо визначення добросовісності чи недобросовісності певних комерційних практик тощо).

По-третє, правила професійної етики фактично містять торгові та інші чесні звичаї у господарській діяльності, встановлюють «однакові правила гри» для компаній, які до них приєдналися, та можуть слугувати основою для боротьби з тіньовим сектором (недобросовісними операторами відповідного ринку).

По-четверте, спільна робота компаній над правилами етики та процес їх погодження з АМКУ може стати доброю платформою для конструктивного діалогу та підвищення обізнаності АМКУ щодо специфіки функціонування тієї чи іншої галузі.

Крім того, як зазначила у 2011 році Австралійська комісія із захисту конкуренції та споживачів у своєму Керівництві щодо розробки ефективних галузевих кодексів поведінки, до переваг можна віднести також:

- гнучкість кодексів поведінки (порівняно із нормами законодавства), оскільки їх можна легко та оперативно змінити у разі виникнення відповідної потреби індустрії;
- заощадження часу та коштів, а також зручність під час вирішення спорів з вико-

ристанням саморегулюючих механізмів на підставі кодексів поведінки (у порівнянні з процедурою, що відбувається із залученням державних органів);

- прозорість діяльності компаній індустрії, які приєдналися до галузевого кодексу поведінки;

- довіру зацікавлених осіб чи інвесторів до компаній відповідної індустрії;

- виконання кодексами поведінки функцій контролю за діяльністю індустрії;

- кодекси поведінки допомагають бізнесу забезпечити дотримання чинного законодавства та значно мінімізувати можливі порушення.

Вищевказаний перелік переваг, які можуть надати галузеві правила професійної етики, не є вичерпним та залежить від сфери регулювання, мети створення, конкретної індустрії, до якої належать компанії, тощо.

Іноземний досвід створення галузевих кодексів поведінки та діяльності саморегулюючих організацій

У державах-членах ЄС, на відміну від України, добре розвинені механізми саморегулювання, в тому числі широко застосовуються галузеві кодекси поведінки. Цьому сприяють і норми законодавства ЄС, які слугують базою для розвитку саморегулювання.

Так, Директива ЄС № 2005/29/ЕС щодо недобросовісних комерційних практик визначає основні характерні риси, притаманні кодексу поведінки. Зокрема, у цій Директиві вказано, що кодекс поведінки:

- є угодою / зводом правил;

- не встановлюється законом чи адміністративним актом держави;

- визначає поведінку операторів ринку, які зобов'язуються дотримуватися кодексу поведінки стосовно певних комерційних практик чи секторів бізнесу.

При цьому відповідно до Директиви ЄС № 2006/114/ЕС про введення в оману та порівняльну рекламу автором кодексу поведінки може бути будь-яка компанія чи група компаній, що відповідає за створення та оновлення кодексу поведінки та/або контролює дотримання кодексу тими операторами ринку, які зобов'язались його дотримуватися.

Слід зазначити, що саме в Європейському Союзі серед європейських держав діє чи не

найбільша кількість галузевих кодексів, які регулюють окремі сфери:

- в Іспанії галузеві кодекси поведінки регламентують рекламу алкогольних напоїв, пива, тютюнових виробів, лікарських засобів, рекламу для дітей, а також надання послуг преміум-класу, маркування і рекламу розважального програмного забезпечення тощо;

- у Великобританії – рекламу, просування товарів та прямий маркетинг, а також встановлюють стандарти телереклами, радіо реклами тощо;

- в Угорщині – сферу реклами, а також окремих індустрій, таких, як: фармацевтична, телевізійна, тютюнова та індустрія пива;

- у Німеччині – рекламну індустрію, в тому числі статті рекламного характеру, страхування тощо;

- у Литві – індустрію пива, а також рекламу лікарських засобів і т.д.

Окрім застосування кодексів поведінки, в державах-членах ЄС широкої практики набуло створення саморегулюючих організацій. До основних рис ефективної діяльності таких організацій можна віднести такі, як:

1. Встановлення певних вимог (зокрема, кодексів поведінки), які повинні застосовуватись до учасників ринку, що об'єднані за принципом членства в галузевій асоціації;

2. Контроль за виконанням таких вимог (в тому числі моніторинг);

3. Застосування санкцій до порушників кодексів поведінки;

4. Розвиток та застосування внутрішніх механізмів вирішення спорів:

- між членами саморегулюючих організацій;

- між членами саморегулюючих організацій та третіми особами (державою і споживачами).

Яскравим прикладом добре розвинуеного саморегулювання в інших державах є створення Європейського альянсу рекламних стандартів (The European Advertising Standards Alliance), що є міжнародною неприбутковою організацією, яка активно розвиває механізми саморегулювання у сфері реклами та включає низку саморегулюючих організацій різних держав. Зокрема, до складу Європейського альянсу рекламних стандартів входять саморегулюючі організації 25 європейських країн, 11 держав, що не є членами ЄС (в тому чис-

лі, Австралії, Канади, Нової Зеландії тощо), а також 16 галузевих організацій, які діють у сфері **прямого та інтерактивного маркетингу**, реклами, спонсорства, радіо, телебачення, видавничої справи, електронної роздрібної торгівлі із застосуванням електронних засобів зв'язку тощо.

Галузеві правила професійної етики в Україні: підстави та особливості створення

Відповідно до чинного законодавства України, зокрема, ст. 33 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачено, що суб'єкти господарювання можуть розробляти правила професійної етики у конкуренції для відповідних сфер господарської діяльності, а також для певних галузей економіки [1]. При цьому такі правила можуть створюватися компаніями як за сприянням Торгово-промислової палати України, так і за участю інших зацікавлених (в тому числі галузевих) організацій.

Ще у 2006 році Кабінет Міністрів України затвердив низку заходів щодо виконання у 2006 році Плану дій Україна – ЄС, серед

яких передбачалось розроблення та затвердження Антимонопольним комітетом України загальних вимог до Правил професійної етики у сфері конкуренції [2]. Крім того, як вказано у ст. 33 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», правила професійної етики у конкуренції повинні погоджуватися АМКУ в установленому ним порядку [1]. На жаль, на цей час на підзаконному рівні не закріплені ані загальні вимоги до правил професійної етики, ані порядок погодження АМКУ таких правил. Очікується, що ці питання будуть врегульовані на рівні нормативно-правового акту після того, як АМКУ на практиці виробить вдосконалену процедуру погодження правил професійної етики.

Варто пам'ятати, що створення галузевих правил професійної етики потребує кропіткої роботи, а також вимагає комплексного знання чинного регулювання питань, які охоплюють такі галузеві правила. На практиці іноді трапляється, що з тих чи інших причин на етапі створення правил етики чи їх погодження між представниками бізнесу і АМКУ у такі прави-

ла потрапляють неоднозначні положення, які у подальшому можуть негативно вплинути на розвиток відповідної індустрії. Зокрема, вже є приклади невдалого встановлення у правилах етики операторами ринку надмірного регулювання, що було відсутнім у чинному законодавстві та значною мірою обмежувало діяльність компаній. На жаль, представникам бізнесу не завжди вдається відразу розпізнати «шкідливість» певних норм, оскільки для цього необхідний тривалий досвід роботи у цій сфері та наявність ґрунтовних знань правового регулювання відповідних питань, як в Україні, так і за кордоном. З метою уникнення таких небажаних ситуацій рекомендується під час розробки та погодження галузевих правил поведінки залучати відповідних фахівців.

Як свідчить практика, не завжди представники бізнесу погоджують з АМКУ розроблені ними галузеві кодекси поведінки. Така позиція в цілому суперечить ст. 33 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Хоча чинним законодавством України не передбачена відповідальність за сам факт створення та застосування кодексів поведінки, які не погоджені з АМКУ. Варто зазначити, що таке погодження є необхідним, по-перше, аби придати кодексу належної ваги та мати змогу беззаперечно використовувати його положення при відстоюванні інтересів компаній в органах державної влади, включаючи АМКУ та суди, а, по-друге, уникнути претензій з боку АМКУ щодо можливих ознак антиконкурентних узгоджених дій.

Для того, щоб в Україні практика розробки та застосування галузевих кодексів поведінки набувала все більших обертів, необхідний подальший розвиток бізнес-культури у цій сфері.

Що заважає розвитку саморегулювання в Україні?

В європейських державах активно та ефективно застосовуються саморегулюючі механізми. Значна роль, яку відіграє саморегулювання як метод, що є альтернативою державному регулюванню, визнана на рівні ЄС, зокрема у Міжвідомчій угоді ЄС про вдосконалення законотворчої діяльності від 2003 року.

Слід зазначити, що з 2007 року в Російській Федерації діє Закон «Про саморегулюючі ор-

ганізації», який чітко регламентує діяльність, основні функції, права та обов'язки саморегулюючих організацій, їх взаємодію з державними органами, а також порядок здійснення контролю саморегулюючою організацією за діяльністю своїх членів і порядок застосування заходів впливу у разі виявлення порушень.

На сьогодні більшість українських компаній готова створювати саморегулюючі організації з метою регулювання відносин у певних сферах. Однак, на жаль, поки що в Україні відсутня законодавча база, яка б визначала статус саморегулюючих організацій та наділяла бізнес всіма необхідними інструментами саморегулювання, достатніми для ефективного вирішення конфліктних ситуацій, в тому числі й у сфері конкуренції.

Як вище зазначено, розробка галузевих кодексів поведінки є лише одним із перших кроків на шляху до повноцінного розвитку системи саморегулювання. Окрім того, з метою забезпечення ефективного застосування кодексів поведінки на практиці, необхідно створювати відповідні механізми контролю (в тому числі моніторингу) за їх дотриманням та вирішенням відповідних спорів (за наявності).

Як свідчить досвід України, галузеві кодекси поведінки самі по собі (без створення дієвих механізмів контролю та вирішення спорів) не завжди здатні ефективно регулювати відповідні питання, особливо на тих ринках, на яких застосовуються нецивілізовані методи боротьби конкурентів.

Яскравим прикладом в цьому контексті можуть слугувати Правила професійної етики у конкуренції на ринку алкогольних напоїв, які у 2006 році були розроблені асоціацією «Союз оптовиків і виробників алкоголю та тютюну» (СОВАТ) за ініціативою та за безпосередньою участю АМКУ, а також погоджені АМКУ. До речі, приводом для створення цих правил стала справа, порушена АМКУ у зв'язку з недобросовісною конкуренцією з боку одного виробника алкогольних напоїв за заявою іншого оператора ринку алкогольних напоїв.

У 2007 році спільно СОВАТ і АМКУ заснували Експертну Комісію з питань професійної етики, яка, як очікувалося, на підставі вищезгаданих Правил професійної етики

мала оперативно та ефективно розв'язувати конфліктні ситуації між підприємствами, захищаючи добросовісну конкуренцію та не доводячи справу до адміністративного чи судового розгляду, і таким чином, заощаджуючи ресурси компаній.

Однак специфічний агресивний характер конкуренції на цьому ринку та відсутність ефективних процедур виконання рішень, прийнятих учасниками СОВАТ, не дозволила використати цю асоціацію як інструмент саморегулювання галузі. Експертна Комісія з питань професійної етики так і не змогла стати реально діючим механізмом вирішення спорів у сфері недобросовісної конкуренції на ринку алкоголю.

З огляду на вищевикладене, наразі існує нагальна потреба прийняття законодавчих актів, які б регулювали діяльність саморегулюючих організацій, наділили би їх відповідними повноваженнями, в тому числі процесуальними, та надали можливість широко застосовувати механізми вирішення спорів у справах, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією.

Перспективи подальшого розвитку саморегулювання в Україні

У свій час в Україні на вищому державному рівні знайшла підтримку ідея розвитку інституту саморегулювання як способу підвищення ефективності регулювання ринків та розвитку економіки країни. Зокрема, у Програмі економічних реформ України на 2010 – 2014 рр. було задекларовано необхідність створення на законодавчому рівні умов для розвитку саморегулюючих організацій і поступове передання їм частини функцій державного регулювання й контролю [3].

Крім того, в Україні були неодноразові спроби прийняти закон, який би регулював діяльність саморегулюючих організацій, однак вони так і не увінчалися успіхом. Зокрема у Верховній Раді України народними депутатами була зареєстрована низка законопроектів у цій сфері. Крім того, у 2012 році Міністерство економічного розвитку і торгівлі України розробило черговий законопроект про саморегулюючі організації, однак і він зазнав невдачі, оскільки містив певні недоліки.

В іноземних державах, поряд із законодавчою базою, що визначає статус саморегулюю-

чих організацій, неабияку роль відіграє також регулювання можливості застосування такого інструменту вирішення спорів, як медіація. Наприклад, ще у 2001 році в США був прийнятий Акт про медіацію.

При цьому в деяких штатах США суди приймають справи до провадження лише після того, як сторони наведуть аргументацію про те, що медіація не може бути застосована у їх справі.

В Україні також були спроби створити окрему законодавчу базу для медіації. Зокрема, у Верховній Раді України було зареєстровано низку законопроектів про медіацію. Однак на сьогодні жоден з вищезгаданих проєктів так і не прийнятий.

Зважаючи на недостатню розвиненість законодавчої бази, яка б могла дати поштовх широкому застосуванню саморегулюючих механізмів, наразі на порядку денному стоїть розробка та прийняття відповідних законодавчих ініціатив, які б враховували найбільш успішний досвід іноземних держав та забезпечували ефективне функціонування саморегулюючих організацій, в тому числі визначили б їх процесуальний статус та повноваження. ✍

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 № 236/96-ВР [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження заходів щодо виконання у 2006 році Плану дій Україна – ЄС» від 27.04.2006 № 243-р [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/243-2006-%D1%80>
3. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 02.06.2010 // Комітет з економічних реформ при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf

Кравчук Діна

старший науковий співробітник Центру комплексних досліджень
з питань антимонопольної політики

У статті актуалізовано ефективність використання методу демонстрації стимулів в умовах опитування за допомогою анкетування щодо встановлення неправомірного використання позначень, що призвело чи може призвести до змішування діяльності суб'єктів господарювання. Розглянуто переваги та недоліки цього методу, аспекти технічної реалізації.

Ключові слова: торговельна марка, неправомірне використання позначень, стан омани споживача, змішування діяльності суб'єктів господарювання, демонстрація стимулів, товари повсякденного вжитку.

The paper actualized the efficiency of the methodical approach based on the demonstration of stimuli in the questionnaire survey to measure the unlawful use of trademarks, which has resulted or may result in confusing of the activities of enterprise. The advantages and disadvantages of this method, the technical implementation aspects are also considered in this paper.

Keywords: trademark, unlawful use of trademarks, likelihood of consumer confusion / brand confusing, confusing of the activities of enterprise, demonstration of stimuli, fast moving consumer goods.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ НЕПРАВОМІРНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПОЗНАЧЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 4 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ»

Однією з особливостей сучасного етапу розвитку ринкових відносин є недобросовісна конкуренція, яка може мати прояв у незаконному використанні позначень відповідно до статті 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». У цьому випадку неправомірним вважається використання імені, комерційного (фірмового) найменування, торговельної марки (знака для товарів і послуг), рекламних матеріалів, оформлення упаковки товарів і періодичних видань, інших позначень без дозволу (згоди) суб'єкта господарювання, який раніше почав використовувати їх або схожі на них позначення у господарській діяльності, що призвело чи може призвести до змішування з діяльністю цього суб'єкта господарювання.

В українській судовій практиці періодично виникають розгляди, пов'язані з неправомірним використанням позначень. У 2012 році Антимонопольним комітетом України було

припинено 35 випадків неправомірного оформлення упаковки, використання рекламних матеріалів, використання інших позначень, що підпадають під визначення статті 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та становлять 5 відсотків від загальної кількості припинених порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

На практиці винести рішення про факт подібності знаків до ступеня змішування у ряді випадків буває проблематично, що стає цілком закономірним приводом для численних судових розглядів та експертиз. Актуальність вивчення цієї проблеми обумовлена, з одного боку, тим що практика проведення експертизи подібних позначень постійно розширюється, а з іншого боку, існує практична потреба в оптимізації цієї процедури.

Таким чином, **метою** статті є визначення методичного підходу щодо встановлення

неправомірного використання позначень на упаковці товарів повсякденного вжитку, що призвело чи може призвести до змішування діяльності суб'єктів господарювання.

Під товарами повсякденного вжитку розуміються товари, які споживаються регулярно і при їх придбанні споживач витрачає мінімум часу для вибору конкретної товарної одиниці, витрачає мінімальні зусилля на порівняння товарів між собою (продукти харчування, косметика, побутова хімія, безрецептурні ліки та інше). Таким чином, помилкова ідентифікація товару відбувається через те, що споживач за мінімальний проміжок часу обирає товар. Помилкова ідентифікація товару, як стан омани споживача, призводить до помилкового придбання товару, як фактичного результату змішування. Отже, змішування та придбання помилкового товару найбільш характерно саме для товарів категорії повсякденного вжитку через низький рівень залученості споживача у процес здійснення покупки.

Поняття «стан омани споживача» щодо позначень (consumer confusion/brand confusion) Е. Фоксман, П. Бергер і Дж. Коте визначають як стан омани, що полягає у помилковому сприйнятті, яке призводить до формування у споживача неправильного (неточного) уявлення про певний маловідомий продукт за рахунок перенесення на нього атрибутів і якостей іншого більш відомого товару [5]. Таким чином, відбувається заповнення відсутньої інформації про атрибути продукту та перенесення споживачем уявлень про властивості товару одного виробника на інший. Стан омани у споживача формується під впливом помилкового уявлення, що виражається в перенесенні характеристик оригінального бренду на імітатор через візуальні ідентифікатори: логотип/торговельний знак, комерційне найменування, упаковка (її розмір, функціональність, форма), торговельний/рекламний персонаж і фірмовий стиль/бренд бук. Тому для підтвердження того, що мало місце змішування, достатньо демонстрації зображень товарного знака в умовах опитування або лабораторного експерименту.

Основна складність при розробці програми дослідження полягає у тому, що процес споживчої омани відбувається на підсвідомому рівні, що значно ускладнює процедуру

вимірювання і вивчення цього явища. Саме тому, використання лише методу анкетування, де пропонується уявляти ситуації здійснення вибору товару та вивчається рефлексія щодо того, чи сплутали б споживачі товари, є складним для сприйняття респондентами та сумнівним щодо об'єктивності таких результатів. Натомість, лабораторний експеримент, який дозволяє контролювати стимули (зображення позначень) та максимально відобразити реальні ситуації сприйняття товарів, є більш ефективними у встановленні факту змішування. Проте лабораторний експеримент не дозволяє визначити, які саме характеристики товару-імітатору були перенесені на оригінальний товар, чи споживач усвідомлює існування різниці між подібними товарами, але вважає, що існує єдиний виробник, що існує єдина група виробників та інші питання.

Виходячи з такого розуміння проблеми, вважаємо за необхідне поєднання у дослідженні поведінкового і когнітивного аспектів. Поведінковий аспект виконує завдання встановити існування імовірності оманливої ідентифікації. Когнітивний аспект дає можливість отримати відповідь на питання про те, чи були перенесені на товар-імітатор такі характеристики оригінального товару як його якість, склад, елементи упаковки та інші властивості, що свідчить про змішування діяльності суб'єктів господарювання.

Один із перших і найбільш відомих експериментів з вивчення сприйняття під час здійснення вибору провели Джером Брунер і Лео Постман в 1949 році [4]. Дослідники показували респондентам серію з п'яти карт в тахістоскопі (апараті, що здатен відображати рисунки за дуже короткий проміжок часу), варіюючи тривалість перегляду від однієї соті до цілої секунди. Брунер і Постман визначили, що людям потрібно в чотири рази більше часу, щоб виявити помилкову карту, ніж для того, щоб впізнати справжню. Результати експериментів також показали, що очікування впливають на сприйняття. Брунер і Постман зазначають, що організація сприйняття знаходиться під сильним впливом упереджень, створених колишніми взаємодіями з навколишнім середовищем. Тому, коли у людей достатньо практичного досвіду в певній ситуації, вони часто бачать те, що очікують.

За останні 20 років стан споживчої омани у результаті змішування був вимірний за допомогою спостереження за поведінкою (Боал, 1983), анкетування (Балабанис і Крейвен, 1997; Мяоулс і Д'Амато, 1978), тахістоскопу (Капферер, 1995а), апаратом, що демонструє розпливчате зображення (Капферер, 1995b), і слайд-експозицій (Локен та ін., 1986) [10].

Сьогодні у російській судовій практиці залучають результати дослідження з використанням тахістоскопу. Тахістоскоп – прилад для швидкого пред'явлення зорової інформації (у психології – подразників, стимулів). Цей пристрій допомагає досліднику здійснювати контроль над часом при використанні візуальних стимуляторів, що застосовується для визначення швидкості і точності сприйняття.

Стимули для опитування обираються або створюються для формування реальних умов, які відповідають умовам здійснення покупки у магазині в максимально можливій мірі, як правило, шляхом впливу на респондентів певної марки відповідача або продукту [12]. Таке розуміння ролі стимулів є робочим для американської практики, зокрема зазначається у розширеному семінарі з питань законодавства про товарні знаки Практикуючого інституту з права, що сформоване відповідно до практики Комітету з розгляду спорів та апеляцій у зв'язку з реєстрацією товарних знаків (Trademark Trial and Appeal Board).

На думку Дмитра Сапонова (методолога Всеросійського Центру вивчення суспільної думки), методика з використанням тахістоскопу дозволяє встановити, чи існує схожість до ступеня змішування. Методолог зазначає, що ця методика задовольняє як судові стандарти доказування, що володіє юридичною силою, так і правовому визначенню змішування товарних знаків [2, с.78].

Найбільш характерними прикладами досліджень з використанням тахістоскопу є методи, розроблені Ж.-Н. Капферером [7, 8]. Перший метод полягає в тому, щоб з'ясувати наявність або відсутність ризику споживчої омани, який несе в собі товар-імітатор. За допомогою тахістоскопу респондентам демонструвалися слайди оригінальних продуктів та їх імітаторів. Кожен слайд показувався шість разів з різною тривалістю: 1/125 с, 1/60 с, 1/15 с, 1/4 с, 1/2 с і 1 с. Для зміни порядку

подання зображень проводилася їх ротація. Кожне зображення оцінювалося 50 учасниками. Кожен учасник інтерв'ювався окремо. Після кожної демонстрації він відповідав на відкриті питання: «Що ви бачили? Як ви думаєте, що ви бачили? Що було зображено?». Згадування категорії продукту і назви бренду кодувалося. Учасник міг сказати, що він бачив оригінальний бренд, який-небудь інший бренд виробника або бренд-імітатор. Другий метод схожий на перший (з різницею – у технічному виконанні). Згідно з ним, кожне зображення показувалося респонденту 15 разів спочатку на дуже короткий період (1/120 с.), потім 1/60, 1/30, 1/15, 1/2, 1 с. і варіювалася вже не тривалість показу, а чіткість зображення. Після експерименту учасникам пропонувався опитувальник, що дозволяє виявити випадки змішування брендів і купівельні звички.

Л. Богомоллова, С. Старов та А. Сумбаєва вирішують проблему щодо відсутності можливості дослідити питання, які стосуються когнітивного аспекту, шляхом включення в опитування елементів контрольованого експерименту [1]. Для цього була створена спеціальна електронна програма, в основу якої були покладені методології, розроблені Капферером і Фоксман¹. Перша з них була розроблена для застосування в цілях перевірки в лабораторних умовах того, чи вводять споживача в оману конкретні товари-імітатори. Цей метод передбачає створення умов, в максимальному ступені наближених до реальних умов процесу прийняття рішення про покупку в торговій мережі – коли споживач швидко пересувається по торговому залу і його погляд ковзає по полицях, на яких виставлений товар. Якщо Капферер використовував в таких цілях тахістоскоп, то в цьому дослідженні була розроблена спеціальна програма, що дозволяє контролювати час, протягом якого респондент бачить зображення торгової марки. Друга методологія має на меті вивчення факторів, що збільшують ризик введення споживачів в оману в процесі здійснення ними вибору та покупки, а також встановлення причин більшої схиль-

¹ Приклад застосування методу дослідження Е. Фоксмана: за результатами експерименту, визначаються респонденти, які сприймають імітатор за товар-оригінал, а потім, за допомогою різних шкал, виявляються фактори та особисті характеристики респондентів, що впливають на ймовірність виникнення споживчої омани.

ності до споживчої омани одних покупців в порівнянні з іншими.

У результаті був розроблений наступний експеримент. Спочатку споживачу протягом 4 секунд демонструється зображення оригінального бренду. Потім воно змінюється зображеннями кількох торгових марок з однієї товарної категорії, розташованих на одному рівні один з одним, що імітує ситуацію розглядання полиці з товарами в торговому залі. Завдання респондента полягає в необхідності вказати зображення тієї торгової марки, яку він бачив щойно. При цьому серед товарів, що демонструвалися, оригінальний бренд був замінений на товар-імітатор і респонденту надавався додатковий варіант відповіді: «Зображення представленого товару тут немає». Таким чином, якщо споживач вказує цю відповідь, то факт введення споживача в оману першого виду не підтверджується. Це відбувається при виборі варіанту з зображенням товару-імітатора. Результати, одержані в ході експерименту, дозволяють розрахувати індекс споживчої омани за формулою Капферера:

$$CI = CB/BB,$$

де CI – індекс споживчої омани;

CB – відсоток респондентів, які обрали товар-імітатор у другому питанні, тобто приймають його як оригінальний бренд;

BB – відсоток респондентів, які правильно визначили, що серед зображень немає оригінального бренду.

Результати експерименту демонструють, хто з респондентів виявився схильним до введення в оману, а хто – ні. Для підтвердження існування інших видів споживчої омани респондентам демонстрували зображення пари торгових марок – бренду-оригіналу і його імітатора – і просили їх оцінити ступінь своєї згоди з тим, що торгові марки вироблені однією компанією, мають однакову якість і склад.

У результаті було виявлено, що споживачі можуть помилково сприймати товар-імітатор як оригінальний бренд, так і вважати, що дві розглянуті торгові марки вироблені однією компанією, володіють однаковою якістю і складом. Виникнення омани менш імовірно при високій залученості до процесу здійснення покупки, обізнаності у товарній категорії, схильності до споживання брендкованої продукції і лояльності до брендів.

Сучасний американський та канадський

досвід показує, що у судових справах існує широка практика (традиційно прийнята методологія) використовувати результати опитувань, що були проведені у торгових центрах (Mall-intercept surveys – далі «Mall-опитування»), в яких потенційні респонденти відбираються та інтерв'юються в торговому центрі або використовуються результати телефонного опитування [11]. Однак, Mall-опитування можуть бути трудомісткими і дорогими, а також вони потенційно можуть мати певні недоліки, в тому числі географічне і демографічне обмеження на те, хто може бути залучений до інтерв'ю та труднощі в пошуку респондентів через низький рівень залученості населення. Телефонні опитування також стали більш складними і дорогими. Окрім того, частка тих, хто відповідають (response rates), скоротилася через поширення мобільних телефонів та певне заміщення стаціонарних. Актуальності сьогодні набувають он-лайн опитування. Перевагами такого методу є доступність респондентів, швидкість проведення опитування і можливість відстежувати результати в режимі реального часу.

У цьому випадку Mall-опитування проводяться у відповідних географічно розташованих торгових центрах, де інтерв'юери шукають потенційних респондентів та ставлять їм відповідні запитання, аби визначити, чи належать вони до потрібної категорії споживачів. Далі у спеціально підготовленому приміщенні демонструються стимули та заповнюється анкета.

Телефонне опитування проводиться на основі спеціальних списків потенційних респондентів, що складають відповідні компанії та організації. Певний номер телефону обирається випадковим чином з урахування географічного розташування респондента. У деяких випадках респонденту надсилаються стимули електронною поштою аби він мав змогу дивитися та відповідати або буде запропоновано отримати доступ в Інтернет, щоб подивитися презентацію стимулів, які розміщуються у вигляді зображень на веб-сайті.

В Інтернет опитуваннях обирають потенційних респондентів від загального населення кількома способами. Основний метод – через використання он-лайн «панелей». Як і у випадку телефонного опитування, провайде-

ри представляють собою організації, що володіють базами даних, в яких занесені особи, що мають бажання брати участь у дослідженнях. Такі особи надають інформацію про себе для обробки та у випадку, якщо вони підходять за певними даними для опитування, погоджуються отримувати опитувальник на свою електронну пошту. Такі демографічні дані респондентів як вік, стать, географічне розташування та інші, що містяться у панелях / даних провайдерів сприяють тому, що дослідження є репрезентативними та зберігається випадковість формування вибірки. Дані опитувань збираються автоматично на веб-сайті, і можуть бути доступні та проаналізовані в реальному часі дослідником.

Таким чином, в аспекті реалізації методології виникають питання: чи є різниця і в чому саме між пошуком респондентів та опитуванням у торгових центрах (де існує безпосередній контакт і вплив інтерв'юера) та опитуванням через Інтернет (де респондент отримує всі інструкції опосередковано й не має контакту з інтерв'юером)? У рамках цього аспекту було проведено порівняльне дослідження Хелом Поретом [11]. Розглянемо випадок з порівняльного дослідження, де схожість позначень на упаковці тістечок різних виробників може спричинити змішування їх діяльностей: однакова гамма кольору в оформленні упаковки, схожа стилістика позначень. Ці два різні типи тістечок продаються в одній торговій мережі. У рамках дослідження було проведено 400 он-лайн інтерв'ю та 200 інтерв'ю у торгових центрах.

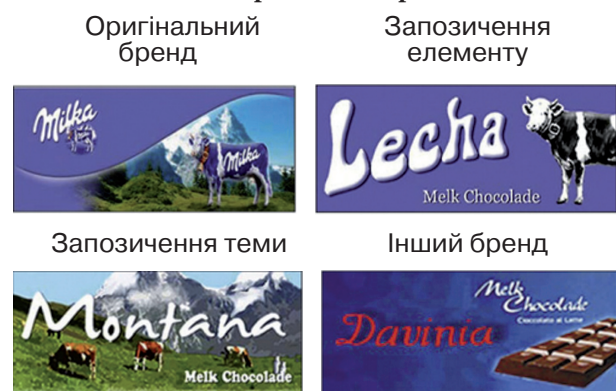
Загальний аналіз результатів цих методик показує, що правильно розроблені і проведені он-лайн опитування можуть бути так само надійні, як традиційно прийняті опитування у торгових центрах. Частота надання відповіді для он-лайн опитувань є так само високою та навіть вище, як із використанням загальноприйнятих методик. Методика он-лайн опитування валідна для залучення респондентів та відповідає критеріям за віком, статтю, географією та іншими категоріями. Он-лайн респонденти мали таку саму тенденцію не висловлюватися («немає відповіді»), як і респонденти в Mall-опитуваннях. Найголовніше, що змістовні результати за декількома форматами дослідження були статистично еквівалентні. Очевидний недолік он-лайн опитувань

полягає у тому, що респонденти давали більш короткі, можливо, менш ретельні відповіді на відкриті питання. Респонденти надавали відповіді, які в середньому становили 14,9 слів в Mall-опитуваннях в порівнянні з 5,7 слів, що характерно для он-лайн-респондентів та становить зниження на 62% [3].

Також дослідниками встановлено, що результати опитування включають рівень «шуму» (або рівень беззмістовних відповідей) близько 5% [9, с. 10]. Відповідно рівень змішування нижче 11% знаходиться під загрозою невизнання, як зведений до мінімуму, в той час як від 12% до 20% або більше, як правило, вважається твердим доказом щодо встановлення факту ймовірного змішування.

Так само було встановлено, що товар, який імітує тему оригінального товару, має більшу ймовірність ввести споживача в оману, ніж товар, який імітує (запозичує) певний елемент (див. рис. 1) [6].

Рис.1 Сконструйовані стимули в рамках дослідження товарів-імітаторів

Таким чином, у встановленні неправомірного використання позначень, особливо на упаковці товарів повсякденного вжитку, вважаємо за необхідне проведення дослідження поведінкового та когнітивного аспектів. Цей підхід дозволить дослідити ймовірність оманливої ідентифікації позначень та встановити ймовірність перенесення характеристик з оригінального товару на товар-імітатор, що буде доводити або спростовувати існування змішування діяльності суб'єктів господарювання. Для вирішення цих завдань ефективним інструментом є демонстрація стимулів в умовах проведення опитування методом анкетування. Демонстрація стимулів дозво-

ляє контролювати зображення позначень та максимально відобразити реальні умови сприйняття товарів споживачами, знизити безпосередній контакт і вплив інтерв'юера. Опитування методом анкетування дозволяє визначити, які саме характеристики товару-імітатору були перенесені на оригінальний товар: якість, склад, елементи упаковки та інші властивості, – що свідчать про існування змішування діяльності суб'єктів господарювання. Технічна реалізація методу у вигляді проведення он-лайн опитування є надійною та валідною, рівень response rates є таким саме, як і з використанням традиційних інструментів (телефонне опитування, Mall-опитування). ✍

ЛІТЕРАТУРА

1. Проблемы исследования факторов, влияющих на восприятие российскими потребителями собственных торговых марок – имитаторов розничных сетей / Л. Н. Богомолова, С. А. Старов, А. А. Сумбаева // Вестник Санкт-Петербургского университета. Выпуск 8, Менеджмент. – 2011. – № 3. – С. 96–124.
2. Сапонов Д. И. Тахистоскопическая методика в исследовании смещения товарных знаков // Мониторинг общественного мнения. – 2010. – № 4 (98). – С. 64–73.
3. Bird R., Steckel J. The Role of Consumer Surveys in Trademark Infringement: Empirical Evidence from the Federal Courts [Електронний ресурс] // University of Pennsylvania Journal of Business Law. – 2012. – Режим доступу: [https://www.law.upenn.edu/journals/jbl/articles/volume14/issue4/BirdSteckel14U.Pa.J.Bus.L.1013\(2012\).pdf](https://www.law.upenn.edu/journals/jbl/articles/volume14/issue4/BirdSteckel14U.Pa.J.Bus.L.1013(2012).pdf)
4. Bruner, J. S., Postman, L. J. On the perception of incongruity: A paradigm [Електронний ресурс] // Journal of Personality. – 1949. – Режим доступу: <http://psychclassics.yorku.ca/Bruner/Cards/>
5. Foxman E., Berger P., Cote J. Consumer Brand Confusion: A Conceptual Framework // Psychology & Marketing. 1992. Vol. 9. N 2. p. 123–141.
6. Horen F., Pieters R. Consumer evaluation of copycat brands: The effect of imitation type [Електронний ресурс] // International Journal of Research in Marketing, Vol. 29 Issue 3 – 2012. – Режим доступу: http://social-cognition.unikoeln.de/scc4/documents/2012_IJRM_FVH_RP.pdf
7. Kapferer J.-N. Brand Confusion: Empirical Study of a Legal Concept // Psychology & Marketing. 1995a. Vol. 12. N 6. p. 551–568.
8. Kapferer J.-N. Stealing Brand Equity: Measuring Perceptual Confusion between

National Brands and «Copycat» Own-label Products // Marketing and Research Today. 1995b. Vol. 23. N 2. p. 96–102.

9. Mark V.B. Likelihood of Confusion: Understanding Trademark Law's Key Principle [Електронний ресурс] IP Litigator, March/April. – 2000. – Режим доступу: <http://www.pattishall.com/pdf/LikelihoodofConfusion.pdf>

10. Mitchell V.W., Kearney I. A critique of legal measures of brand confusion [Електронний ресурс] // Journal of Product & Brand Management, Vol. 11 (6). – 2002. – Режим доступу: <http://www.deepdyve.com/lp/emerald-publishing/a-critique-of-legal-measures-of-brand-confusion-vCp8PnnNpZ/6>

11. Poret H. A Comparative Empirical Analysis of Online Versus Mall and Phone Methodologies for Trademark Surveys [Електронний ресурс] // The Trademark Reporter, The Law Journal of the International Trademark Association, May-June – 2010. – Режим доступу: <http://home.comcast.net/~j1w28129/Poret%20Survey%20article.pdf>

12. Poret H. Hot Topics in Trademark Surveys // Practicing Law Institute's Course Handbook, Advanced Seminar on Trademark Law 2009, PLI Patents, Copyrights, Trademarks, and Literary Property Course Handbook, PLI Order №19111. – 2009.

Залетов Олександр

к. е. н., доцент, Президент Ліги страхових організацій України,
член Громадської ради при Антимонопольному комітеті України

У статті досліджено сутність і принципи саморегулювання, запропоновано шляхи вдосконалювання існуючої системи регулювання страхового ринку, спрямовані на ефективний розвиток системи взаємодії інститутів державного регулювання й саморегулювання.

Ключові слова: саморегулювання, страхова компанія, страховий ринок, об'єднання страховиків.

The article investigates the nature and principles of self-regulation, the ways of improving the existing system of regulation of the insurance market, focused on the development of effective interaction of institutions of government regulation and self-regulation.

Keywords: self-regulation, insurance company, insurance market, association of insurers.

СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ Й САМОРЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Протягом останніх декількох років вітчизняними й закордонними економістами все частіше обговорюється питання про оптимальне співвідношення, державного регулювання й саморегулювання, як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів економічної діяльності [1, с.13]. Цей інтерес обумовлений реалізацією державної політики, спрямованої на оптимізацію функцій держави в економіці й, зокрема, на страховому ринку.

Сьогодні система державного регулювання страхового ринку України, незважаючи на більш ніж двадцятилітній період розвитку, сформувалася ще не повністю. При цьому існує підміна поняття державне регулювання на пряме державне керування страховою галузю. Однак із проведенням ринкових реформ виникла необхідність створення системи державного регулювання страхового ринку, що поєднує у собі як елементи саморегулювання, так і прямого державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед основних робіт у сфері загальної економічної теорії й ролі держави у функціонуванні економічних систем у першу чергу варто звер-

нути увагу на праці: Дж. Гільдера, Дж. М. Кейнса, А. Лаффера, Фр. Перру, А. Сміта, М. Фрідмена; інституціональної економічної теорії та теорії державного регулювання економіки – Л. Абалкіна, А.А. Аузана, Дж.Бьюкенена, Т.Веблена, Р.С. Гринберга, Дж.К. Гелбрейта, Б.А. Денисова, Р.И. Капелюшнікова, Р. Козуза, В.И. Кушліна, Д.С. Львова, А.М. Марголіна, Ф. Найта, Д. Норта, А.Н. Олійника, М.Олсона, А.Г. Поршнева, І.В. Розмаїнського, Дж. Стігліца, Г.А. Тосуняна, О.Уільямсона; з державного регулювання страхового ринку – В.Д. Базилевича, О.І. Барановського, Н.М. Внукової, О.О. Гаманкової, С.С. Осадеця, Р.В. Пікус, Т.Є. Гварліані, С.Л. Єфімова, С.К. Заврієва, О.М. Зубця, Є.В. Коломіна, Л.А. Орланюк-Малицької, В.К. Райхера, Л.І. Рейтмана, К.Є. Турбіної, О.А. Циганова, В.В. Шахова, Р.Т. Юлдашева та інших.

Невирішені раніше частини проблеми.

Проте, у більшості досліджень державного регулювання страхового ринку недостатньо висвітлено наслідки лібералізації страхового ринку України та його інтеграції до міжнародних систем страхування і перестраховування, що вимагає від органів державної влади та

страхової громадськості створення такої системи регулювання страхової діяльності, яка б ефективно поєднала у собі як елементи саморегулювання, так і прямого державного регулювання.

Метою статті є необхідність проаналізувати й структурувати поточну систему державного регулювання й запропонувати заходи, спрямовані на розвиток системи взаємодії інститутів державного регулювання й саморегулювання страхового ринку.

Викладення основного матеріалу. Страхування, будучи одним з основних елементів системи фінансових механізмів захисту суспільства від несприятливих подій, є складовою галуззю фінансової системи країни та важливим інструментом зниження невизначеності економічного життя.

Міжнародний і вітчизняний досвід використання механізму саморегулювання в різних галузях економіки свідчить про його двійний характер впливу на економіку. З одного боку, саморегулювання, будучи альтернативою державного регулювання економіки, дозволяє мінімізувати державні витрати на регулювання й забезпечити максимальну гнучкість по відношенню до учасників ринку та врахування їхніх інтересів. З іншого боку, саморегульовані інститути сприяють появі додаткових обмежень входу на ринок і мінімально враховують інтереси аутсайдерів.

Саморегулювання загалом сприяє формуванню конкурентних ринкових відносин, гармонізації відносин між бізнесом і владою [2, с.2].

Інститут саморегульованих організацій є інструментом захисту підприємців від надмірного державного контролю та необґрун-

тованого втручання держави в ринкові процеси. Саморегульовані організації, з одного боку, регулюють ринкові відносини у системі бізнес-споживач, а з іншого забезпечують комунікативні зв'язки в системі бізнес-влада, що свідчить про їх ефективність [3, с.3].

На відміну від України, у більшості європейських держав з високим рівнем розвитку економіки, демократії й громадянського суспільства (наприклад, Австрія, Великобританія, Голландія, Данія, Італія, Німеччина, Польща, Франція) фахові саморегульовані та самоврядні об'єднання посіли належне їм місце та відіграють важливе значення в регулюванні професійної діяльності, бізнес-середовища, створенні стандартів діяльності для відповідних професій, галузей чи сфер діяльності тощо. При цьому їх діяльність законодавчо врегульована, прозора й прогнозована.

Директиви ЄС [4] зазначають, що механізм саморегулювання припускає встановлення відповідно до заявлених цілей вимог до учасників ринку, об'єднаних за принципом членства в професійній асоціації, контроль виконання таких вимог (включаючи моніторинг), застосування санкцій до порушників, а також використання внутрішніх механізмів вирішення спірних ситуацій, що виникають між членами саморегульованих організацій, а також між учасниками саморегулювання й третіми особами – споживачами й державою.

Формування системи саморегулювання на страховому ринку України розпочалось з де-монополізації ринку та створення приватних страховиків. Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування», прийнятий 10 травня 1993 року, законодавчо закріпив діяльність Ліги страхових організацій України – добровільного об'єднання страховиків (юридично була створена 10 квітня 1992 року).

Значну роль у становленні страхового ринку України зіграло також прийняття Кабінетом Міністрів України 14 вересня 1998 року Постанови № 1428 «Про затвердження Програми розвитку вітчизняного страхового ринку на 1998 – 2000 роки». Це була перша спроба на державному рівні систематизації процесів удосконалення страхового законодавства й офіційного залучення до цієї роботи представників об'єднань учасників страхового ринку [5, с. 43]. У подальшому формування

страхового законодавства відбувалось за активної участі як окремих страховиків, так і їх об'єднань.

Зараз на страховому ринку України діє три добровільних професійних об'єднання, а саме: Ліга страхових організацій України, Асоціація «Страховий бізнес» та Українська федерація ubezpieczenia. Загальна кількість членів у цих об'єднаннях не перевищує 130 страхових компаній, а це – 31% від їх загальної кількості. На зазначену групу страховиків припадає 60% страхових платежів і понад 95 % страхових виплат, а на інші (284 страхових компаній) – близько 40% страхових платежів і лише 5% страхових виплат. Це свідчить про недостатній рівень інституціонального розвитку на страховому ринку.

Враховуючи велику кількість страхових компаній, які не входять в професійні об'єднання, відповідні державні органи об'єктивно не можуть проводити обговорення та консультування з кожним окремим учасником ринку, оскільки це вимагає додаткового часу та величезних ресурсних витрат. Консультування з окремими представниками ринку не забезпечує репрезентативності. При цьому обробка великої кількості розрізнених коментарів і побажань взагалі може розтягти весь процес прийняття консолідованого рішення на невизначений строк.

Діючі професійні об'єднання страховиків справи можуть бути перетворені в саморегульовані організації (далі – СРО), яким може бути переданий ряд функцій, виконуваних у цей час державою:

- вироблення єдиних професійних правил, стандартів діяльності членів СРО;
- представлення інтересів суб'єктів страхової справи, підвищення кваліфікації членів СРО, вирішення спорів між членами СРО;
- контроль за дотриманням професійних стандартів, збір і аналіз статистики.

Раціональне використання повноважень та інструментарію СРО дозволить дисциплінувати учасників страхового ринку, своєчасно вживати заходів впливу щодо порушників законодавства, задіювати експертний потенціал для пошуку вирішення актуальних проблем розвитку страхової галузі.

Діяльність СРО буде ефективною за умови вирішення наступних питань:

- дотримання балансу інтересів та опти-

мального поєднання методів державного регулювання, саморегулювання і вільного страхового ринку;

- оптимального розподілу функцій між державою і СРО та організації взаємодії між ними;

- посилення контролю за діяльністю членів СРО, доповнення функцій СРО повноваженнями щодо здійснення компенсаційних виплат в цілях захисту прав страхувальників та вигодонабувачів.

Залежно від ступеня готовності професійних об'єднань суб'єктів страхової справи і розуміння ними необхідності взаємодії в рамках СРО потрібно уточнення страхового законодавства в частині визначення специфіки їх функціонування.

У світовій практиці відомі кілька видів саморегулювання: делеговане, добровільне та змішане.

Делеговане саморегулювання – держава передає певні функції щодо регулювання ринку (наприклад, ліцензування учасників ринку) саморегульованій організації, установлює права та обов'язки щодо їх діяльності. Для всіх схем делегованого саморегулювання, в силу його специфіки, характерне встановлення більш жорстких вимог, обов'язкових до виконання. Саме в цьому випадку виникають вимоги обов'язкового членства суб'єктів підприємницької (професійної) діяльності в саморегулювній організації, страхування відповідальності заподіяння шкоди третім особам членами саморегульованої організації (створення компенсаційних фондів), посилюються вимоги до саморегульованої організації. Звичайно делеговане саморегулювання займає домінуюче положення на ринку, будучи монополістом у силу природи делегованих державою функцій.

Добровільне саморегулювання припускає встановлення й підтримку правил учасниками саморегульованої організації без ухвалення або спеціального захисту з боку держави. Такі зобов'язання виходять за рамки правових вимог або встановлених норм у тих галузях, де відсутні відповідні закони. Моніторинг за дотриманням добровільно прийнятих норм, а також за застосуванням штрафних санкцій у випадку їх недотримання, здійснюється відповідним органом саморегулювання. При цьому забезпечення майнової відпові-

дальності в сфері добровільного регулювання повинне будуватися на добровільних засадах, а учасники ринку, об'єднані на засадах саморегулювання, вправі самостійно обирати форми забезпечення такої відповідальності, пов'язані з реалізацією взятих на себе зобов'язань [6, с.97].

Змішане саморегулювання містить у собі елементи двох вищезазначених видів. Воно характерне для тих країн, де держава чітко позначила в законодавчому порядку, що дотримання норм саморегулювання еквівалентне дотриманню закону. Ця схема не передбачає ні обов'язкового членства, ані обов'язкового дотримання норм. Можлива перевірка дотримання членами встановлених норм і застосування санкцій відносно організацій, що не дотримують ці норми. Іншим варіантом можуть бути правові санкції, що застосовуються у звичайному порядку.

Головним розходженням між співрегулюванням і саморегулюванням у цьому випадку є роль держави й сила закону. Спільне регулювання відповідно до визначення європейської комісії схоже на змішане саморегулювання, що у свою чергу може перейти на рівень дер-

жавного регулювання, особливо якщо недоліки саморегулювання змусять державу втрутитися в ситуацію.

Насирова Г.А. справедливо зазначає, що в умовах ринку, який розвивається, саморегулювання не в змозі замінити державне регулювання, оскільки корпоративна культура перебуває в стадії становлення. Разом з тим спостерігається тенденція передачі деяких функцій державного регулювання на рівень саморегулювання. Така форма конвергенції регулювання можлива, але тільки еволюційним шляхом. В іншому випадку виникає загроза перетворення саморегульованих організацій у маргінальні, напівдержавні структури [7, с. 6].

У цілому при змішаному саморегулюванні держава все ж таки повинна брати участь у здійсненні контролю за ефективністю схем з метою забезпечення їх відповідності регулятивним цілям законів, які вони замінюють. Така роль держави також повинна бути прописана в законі, що дозволить саморегульованій організації дотримуватись кодексу, укладеному відповідно до закону.

Відповідно до світового досвіду в сфері

страхування відбувається ефективний розвиток тоді, коли враховується принцип оптимальності державного регулювання. Це означає, що держава регулює діяльність учасників ринку лише у виняткових випадках, коли це абсолютно необхідно, а в усіх інших – вона делегує частину своїх повноважень професійним учасникам ринку, які об'єднуються в саморегулюючу організацію.

За таким принципом діє, наприклад, Інститут лондонських страховиків (англ. Institute of London Underwriters) – асоціація андеррайтерів у сфері страхування морських та авіаційних ризиків, а також вантажів (заснована в 1884 році в Лондоні). Одним із напрямків діяльності Інституту лондонських страховиків є збір статистики та аналіз причин аварійності світового торгового флоту. Ця асоціація розробила стандартні, уніфіковані умови страхування вантажів (Застереження Інституту лондонських страховиків), які застосовують страхові компанії в більшості країн світу.

Як свідчить світовий досвід, зокрема, діяльність Європейського комітету страховиків (СЕА), Міжнародної асоціації страхових і перестрахових посередників (BIPAR), Міжнародного союзу страховиків технічних ризиків (IMIA), Міжнародної асоціації страхування кредитів та поручительств (ICISA), а також інших міжнародних об'єднань страховиків та страхових посередників, важливі завдання щодо розвитку страхового ринку можуть покладатися на саморегулюючу організацію. При цьому правила і стандарти страхової діяльності, розроблені професійними учасниками саморегульованої організації ринку страхових послуг, повинні бути визнані органами державної влади, судьями, споживачами в якості реального інструменту регулювання.

Висновки. Прояв інституту саморегулювання на страховому ринку обумовлений особливостями страхових відносин, а саме: велика залежність страхового ринку від дій одного або декількох його учасників; необхідність страхування крупних ризиків; стабільно високий рівень страхового шахрайства; розробка єдиних правил і стандартів діяльності на страховому ринку; недолік кваліфікованих співробітників у сфері страхових послуг; участь у лобістській діяльності.

Для ефективного функціонування цього інституту необхідно оптимальне співвідношення державного регулювання й саморегулювання, тому що перевага державного регулювання призводить до відсутності підприємницького вибору (вільне формування ціни страхової послуги; обсяг і асортименти страхових послуг; встановлення господарських зв'язків) у господарюючих суб'єктах технологічних, організаційних, маркетингових і продуктових інновацій на ринку, а перевага саморегулювання спричиняє можливу приватну монополію й припинення процесів розвитку страхового ринку. ✍

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлова Н.А. Теоретические предпосылки возникновения института саморегулирования на страховом рынке / Н.А. Павлова // Финансы. – 2011. – № 5. – С. 12–17.
2. Фоміна К. Перспективи розвитку саморегулювання в Україні / К.Фоміна // Правовий тиждень. – 2011. – № 31(157). – С. 1–2.
3. Румянцев С. Розвиток механізмів саморегулювання / С.Румянцев // Цінні папери України. – 2008, 20 листопада. – № 45 (537). – С. 3–4.
4. Саморегулирование: Директивы ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sro.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=572&Itemid=186.
5. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины: стратегия развития: коллективная монография. – К. : Международная агенция «Бизон», 2008. – 448 с.
6. Павлова Н.А. Становление и развитие системы взаимодействия институтов государственного регулирования и саморегулирования страхового рынка : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01, 08.00.10 / Н.А. Павлова. – М., 2011. – 190 с.
7. Насырова Г.А. Регулирование и саморегулирование страховой деятельности / Г.А. Насырова // Эффективное антикризисное управление. – 2010. – № 4(63). – С. 5–11.

ЧАС КОНТРОЛЮВАТИ ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ В УКРАЇНІ

Ефективність використання бюджетних коштів є наріжним каменем сталого економічного розвитку в будь-якій країні, а це можливо лише за умови вільної і відкритої економіки. Проблемою управління державними фінансами в Україні є неефективні витрати бюджетних коштів на державну підтримку окремих підприємств або галузей економіки. За різними оцінками, державна допомога в Україні становить від 4 до 10% від валового внутрішнього продукту (ВВП)¹. Цей показник можна порівняти із пороговим значенням ЄС, що складає 1% від ВВП. Більше того, в Україні немає системи контролю та моніторингу державної допомоги, що також є однією із причин неефективності бюджетних витрат. Маючи в Україні чіткі правила надання державної допомоги суб'єктам господарювання, які б відповідали міжнародним стандартам і найкращій практиці, допомогло б скоротити й усунути значну частину неефективних та навіть корумпованих державних витрат, що є грошима українських платників податків.

Державна допомога є по суті поняттям, що переплітається зі впливом на конкуренцію та торгівлю через субсидії, податкові пільги, а також інші форми державних концесій, які надають перевагу окремим компаніям і, таким чином, можуть негативно позначитися на діяльності інших компаній.

У той час як в Україні відсутнє сучасне законодавство у сфері контролю та моніторингу державної допомоги, існує низка нормативно-правових актів, які регулюють принаймні деякі аспекти надання державної допомоги, наприклад: Бюджетний², Податковий³ та Господарський⁴ кодекси України, Закон «Про захист економічної конкуренції в Україні»⁵ та низка Концепцій розвитку різних галузей промисловості.

Створення системи правового регулювання державної допомоги сприятиме функціонуванню ринкової економіки в Україні (в першу чергу, уникаючи спотворення конкуренції) та вдосконаленню промислової та інвестиційної політики, сумісної з кращими міжнародними практиками та орієнтованої на досягнення результатів. Це також допоможе уникнути дублювання державних витрат та корупції.

Відповідно до міжнародних зобов'язань України прийшов час для врегулювання системи надання державної допомоги в Україні. Це означатиме впровадження нового типу правового регулювання в Україні, що базуватиметься на досить унікальній системі ЄС, що була розроблена і застосована із 1957 року.

² Бюджетний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572)

³ Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112)

⁴ Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144)

⁵ Закон «Про захист економічної конкуренції в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 12, ст.64)

¹ <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category/74886>

У цій статті ми розглянемо причини запровадження і природу системи державної допомоги в ЄС, яка впроваджуватиметься в Україні, а також кроки, що зараз робляться, та результати, які очікуються.

Необхідність контролю державної допомоги в Україні

Правова необхідність здійснення контролю державної допомоги в Україні лежить в основі низки міжнародних зобов'язань України. По-перше, Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (далі – УПС) (1998) встановлює зобов'язання щодо поступового наближення законодавства України до стандартів ЄС у різних сферах, у тому числі у сфері правового регулювання державної допомоги. В УПС регулювання державної допомоги розглядається в рамках конкурентної політики. У контексті більш пізньої Європейської політики сусідства (яка включає Україну), двосторонній План дій у рамках Європейської політики сусідства (ENAP) 2005 року встановлює вимогу виконувати зобов'язання щодо державної допомоги, встановлені УПС, та вимагає досягнення постійного прогресу у встановленні контролю над державною допомогою за умови, що Україна розробить законодавство і режим контролю, що відповідають існуючому у ЄС. Окремо та водночас паралельно Україна у 2008 році стала членом СОТ і приєдналася до Договору про заснування енергетичного співтовариства у 2011 році. Угоди СОТ вимагають цілого ряду заходів з урегулювання надання субсидій, а членство в Енергетичному співтоваристві передбачає зобов'язання щодо забезпечення застосування сумісних із правилами ЄС норм, що стосуються державної допомоги в енергетичному секторі.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС (далі – Угода), в тому числі положення Угоди про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі, погоджувалась у період 2007 – 2011 років та була парафована у 2012 році. 21 березня 2014 року було підписано політичну частину Угоди. Економічні та торговельні глави, які включають дуже конкретні вимоги щодо впровадження української системи правового регулювання державної допомоги, мають бути підписані пізніше. Положення Угоди щодо державної допомоги вимагають від України протягом певного

перехідного періоду зробити низку важливих кроків на шляху до повноцінного функціонування системи контролю за державною допомогою, яка була б повністю сумісною зі стандартами ЄС. Таким чином, відповідно до Угоди Україні необхідно:

- ухвалити законодавство у сфері державної допомоги та створити операційно незалежний орган із контролю за державною допомогою, із наданням йому необхідних повноважень впродовж трьох років з моменту набуття чинності цієї Угоди;
- застосовувати законодавство у сфері державної допомоги у повному обсязі;
- забезпечити відповідність нової державної допомоги правилам ЄС упродовж одного року з моменту створення відповідного органу;
- створити реєстр державної допомоги впродовж п'яти років з моменту набуття чинності Угоди;
- забезпечити відповідність існуючих програм державної допомоги правилам ЄС впродовж семи років з моменту набуття чинності Угоди;
- створити мапу державної допомоги⁶ впродовж чотирьох років після набуття чинності Угоди;
- щорічно звітувати щодо державної допомоги впродовж п'яти років з моменту набуття чинності Угоди.

В цілому ці вимоги міжнародних організацій спрямовані на досягнення рівних умов гри у міжнародних торговельних відносинах. Проте, навіть якби через міжнародні угоди не було ніяких зобов'язань щодо впровадження національної системи правового регулювання державної допомоги, існує об'єктивна для України потреба для такого впровадження. Як вже зазначалося, до них належать вдосконалена система управління державними фінансами, більш цільові промислова та інвестиційна політики, скорочення корупції й зменшення випадків спотворення конкуренції на ринку внаслідок дій держави з надання неконтрольованої державної допомоги.

⁶ Відповідно до законодавства ЄС, мапа регіональної підтримки – це перелік областей, який складається державою-членом ЄС відповідно до вимог Керівних принципів по регіональній допомозі і затверджений Європейською Комісією. Метою є встановлення меж державної регіональної підтримки для інвестування і створення робочих місць, що може надаватися в різних регіонах в залежності від їхнього економічного розвитку.

Підхід ЄС щодо контролю за державною допомогою

У всіх країнах Європи національні уряди надають субсидії, податкові пільги та інші конкретні переваги для суб'єктів господарювання в рамках своїх економічних і промислових політик. Такі економічні заходи мають на меті сприяння економічному розвитку в цілому, просування окремих компаній або галузей, підтримку підвищення рівня зайнятості, відновлення окремих галузей економіки тощо. У той час як такі дії просувають політику уряду щодо передбачених соціальних чи економічних цілей, вони прямо чи опосередковано впливають на торгівлю на внутрішньому ринку ЄС і фактично або потенційно спотворюють конкуренцію.

Проблема полягає в тому, що деяка державна допомога, яка надається суб'єктам господарювання, може надавати їм певні переваги (оскільки державна допомога знижує витрати на виробництво товарів або надання послуг субсидованих компаній), що є достатнім, щоб утримати більш конкурентоспроможні компанії від виходу на ринок. Проте, з іншого боку, державна допомога може дозволити субсидованій компанії штучно конкурувати з більш ефективними компаніями. З часом це може знизити загальну конкурентоспроможність і, в результаті таких спотворень, споживачі можуть зіткнутися з більш високими цінами.

Державна допомога також створює негативний вплив на торгівлю між державами-членами, що в крайньому разі може призвести до війн субсидій між країнами.

Оскільки держави-члени ЄС зберегли суверенітет щодо регулювання їх промислових політик, Договори про заснування ЄС, з самого початку 1950-х років, визнали за необхідне регулювання будь-яких негативних економічних наслідків⁷ для торгівлі чи впливу на конкуренцію в результаті прийняття рішення щодо надання державної допомоги однією із держав-членів, в рамках внутрішнього ринку ЄС, що розвивається. Правила державної допомоги були запроваджені у статтях 107 – 109 Договору про функціонування ЄС. У цих статтях встановлено вимоги до державних заходів

підтримки, що будуть вважатись державною допомогою, та визначено загальні вимоги здійснення контролю за державною допомогою. Правомірною державною допомогою у розумінні конкурентної політики та права ЄС є виключно та державна допомога, яка надається відповідно до вимог Договору про функціонування ЄС, а також в подальшому розроблених Європейською комісією вторинних норм та судової практики європейських судів.

Теоретично будь-яка державна допомога є несумісною із внутрішнім ринком ЄС і тому є не дозволеною. Проте, оскільки метою є не заборона усієї державної допомоги, а лише недопущення надання державної допомоги, що створює негативний вплив на конкуренцію і торгівлю, система ЄС на практиці вважає, що державна допомога у багатьох випадках може бути обґрунтованою.⁸

Що ж є державною допомогою? Стаття 107 (1) Договору про функціонування ЄС (далі – Договір) містить основні положення, що стосуються державної допомоги, а саме:

«Якщо в Договорах не обумовлено інакше, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною з внутрішнім ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами».

Стаття 107 (1) Договору не містить чіткого визначення поняття державної допомоги. Протягом багатьох років, європейські суди вважали, що мова йде скоріше про наслідки надання допомоги, а не про форму підтримки чи навіть ціль такого надання, що в результаті робить таку підтримку заходами державної допомоги. Інтерпретація субсидій та заходів допомоги робилась європейськими судами у низці справ. Наприклад, поняття державної допомоги було визначено Європейським Судом Справедливості (European Court of Justice) судом у *справі Denkavit*, у якій суд дійшов висновку, що Договір: «*стосується*

⁷ Натхненням для впровадження таких змін в основному став проект (ніколи не прийнятий) Гаванської хартії 1948 року, що мала стати Генеральною Угодою з питань тарифів і торгівлі (ГАТТ), а потім СОТ.

⁸ Це питання представляє певний інтерес для коментаторів і фахівців-практиків, те, що система заборони, яка встановлена у ДФЄС, на практиці, працює як система, яка, за допомогою регулюючих рішень Європейської комісії, дозволяє надання державної допомоги в більш ніж у 90% випадків визначених регулятором.

рішень держав-членів, за допомогою яких останні, в гонитві за власними економічними і соціальними цілями, надають суб'єктам господарювання ресурси або забезпечують для них переваги, призначені для заохочення досягнення економічних або соціальних цілей, що переслідуються». Це формулювання стосується втручань, які в різних формах зменшують витрати, закладені до бюджету суб'єкта господарювання. Таким чином, очевидно, що державна допомога включає в себе в першу чергу субсидії.

Проте, державна допомога включає в себе не тільки пряму фінансову підтримку від державних структур суб'єктам господарювання, але й інші непрямі заходи підтримки, наприклад, позики під низькі відсотки, надання гарантій, податкові пільги, збільшення капіталу та інші форми. Загалом державна допомога може включати в себе заходи підтримки суб'єктів господарювання, якщо такі заходи створюють будь-яку вибірково економічну перевагу для таких суб'єктів господарювання. Ось чому радше наслідки надання, а не форма заходів підтримки, мають значення. Якщо внаслідок надання конкретної підтримки перевагу отримав окремий суб'єкт господарювання або категорія товарів, тоді це можна розглядати як державну допомогу.

По суті заходи державної підтримки є такими, що становлять державну допомогу (у значенні статті 107 Договору), якщо вони відповідають вимогам певних тестів або відповідають певним критеріям. Такі критерії визначено у статті 107 (1) Договору і їх можна підсумувати наступним чином:

- по-перше, допомога повинна бути надана з державних ресурсів або за підтримки держави [Поняття «держава» включає в себе Уряд (міністерства, муніципалітети та інші установи), державні підприємства і в деяких випадках навіть приватні підприємства, що діють від імені держави чи є уповноваженими державних установ];

- по-друге, захід підтримки повинен створювати фактичний або потенційний негативний вплив на конкуренцію та вплив на торгівлю між державами-членами;

- по-третє, захід підтримки повинен носити вибірковий (а не загальний) характер. [Це означає, що такий захід повинен надаватись

вибірково, для виробництва певних товарів або підтримки певних суб'єктів господарювання. Державна допомога не включає заходи загальної економічної політики, які доступні для всіх суб'єктів господарювання (так звані загальні заходи), такі як спеціальні умови кредитування, зниження процентних ставок, зниження загального податкового навантаження (наприклад, податку на прибуток юридичних осіб), оскільки вони застосовуватимуться до всіх суб'єктів господарювання. На противагу цьому, вибіркові заходи це, як правило, заходи, націлені на розвиток компаній, розташованих у певному регіоні, надання підтримки окремим галузям, переслідуючи так звані «горизонтальні цілі» економічної політики (наприклад, допомога малим і середнім підприємствам, допомога для досліджень й розвитку, допомога для охорони навколишнього середовища і т.д.) або надання податкових пільг, звільнення від сплати податків або скорочення соціальних витрат, що сплачуються суб'єктами господарювання таким чином, що вони стосуються лише окремих підприємств, а не всіх];

- Нарешті, захід підтримки повинен створювати економічну перевагу, яку суб'єкт господарювання не зміг би отримати, здійснюючи свою діяльність без такої допомоги за звичайних ринкових умов.

Щоб захід вважався державною допомогою в рамках Договору про функціонування ЄС, стаття 107 Договору вимагає виконання всіх цих критеріїв. Якщо захід не відповідає хоча б одному із вищезазначених критеріїв, тоді така підтримка держави не становить державної допомоги і, таким чином, не є предметом регулювання у рамках системи ЄС.

Приклади заходів, які не відповідають вищезазначеним критеріям і, які не становлять державної допомоги, включають наступне:

- допомога державним установам або організаціям, які не займаються господарською діяльністю;

- загальні заходи підтримки, що застосовуються до всіх суб'єктів господарювання по всій країні;

- державні закупівлі на придбання товарів і послуг за ринковими цінами (у результаті відкритих прозорих тендерів);

- заходи, що застосовуються до державних установ, коли державні установи діють як приватні інвестори на ринку;

- витрати на інфраструктуру, коли це не створює ніякої виключної переваги для одного або декількох користувачів (наприклад, будівництво дороги загального користування на противагу дорозі, яку держава буде виключно для полегшення доступу до одного підприємства або навіть будується на землі окремої компанії, тоді це буде вибіркоvim заходом державної підтримки).

Тоді як стаття 107(1) Договору починається із встановлення загальної заборони на заходи державної допомоги, стаття 107(2) Договору визначає конкретні випадки, коли державна допомога завжди є сумісною із внутрішнім ринком ЄС, а саме:

- допомога соціального характеру, надана окремим споживачам, за умови, що вона надається без дискримінації на підставі походження відповідних товарів; отримувачем допомоги у цьому випадку має бути фізична, а не юридична особа;

- допомога для ліквідації наслідків стихійного лиха або надзвичайних ситуацій (форс мажор). У цих випадках допомога не може бути більшою, аніж завдана шкода;

- допомога, надана економіці певних регіонів Федеративної Республіки Німеччини, що зазнали впливу поділу Німеччини, тією мірою, якою така допомога необхідна для компенсації економічних втрат, спричинених таким поділом⁹.

За умови існування загальних параметрів здійснення Європейською Комісією контролю за державною допомогою, стаття 107(3) Договору визначає широкі умови, за яких державну допомогу можна вважати сумісною із внутрішнім ринком ЄС. За таких умов виключення із загальної заборони можуть застосовуватись, проте не автоматично. Виключення із заборони дуже суворо застосовуються і, насправді, є винятковими.

Умови, які можуть обґрунтувати виключення із заборони передбачають:

(а) допомогу, що сприяє економічному розвитку регіонів з надзвичайно низьким рівнем життя або високим рівнем безробіття;

(b) допомогу, що сприяє здійсненню важливого проекту спільного європейського інтересу або усуває суттєву шкоду функціонуванню економіки держави-члена;

(с) допомогу, що сприяє розвитку певних видів економічної діяльності або певних сфер економіки, якщо така допомога не впливає негативно на умови торгівлі до тієї міри, що це суперечить спільному інтересові;

(d) допомогу, що сприяє культурному розвитку та збереженню культурної спадщини, якщо така допомога не впливає на умови торгівлі й конкуренцію в Європейському Союзі до тієї міри, що це суперечить спільному інтересові;

(е) інші категорії допомоги, що можуть бути визначені рішенням Ради за пропозицією Європейської Комісії.

Виключення із загальної заборони, встановленої статтею 107 (1) Договору, визначені і у інших статтях, що стосуються сільського господарства, громадського транспорту, надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, і оборони. Це і є основні сфери, що охоплюються фразою «**Якщо в Договорах не обумовлено інакше**», що повністю відповідає визначенням вимогам заборони на надання державної допомоги, яку встановлено статтею 107 (1) Договору.

Таким чином, зрозуміло, що, хоча стаття 107 (1) Договору в цілому забороняє державну допомогу, проте ця заборона не є абсолютною. Її сфера застосування надалі зменшується *de jure* за рахунок виключень, що встановлені статтею 107 (2) Договору і підстав для звільнення від заборони, передбачених статтею 107 (3) Договору.

Загальні процедури правового регулювання державної допомоги з боку Європейської комісії викладені у статті 108 Договору про функціонування ЄС. По-перше, держава-член зобов'язана повідомити Європейську Комісію про свої наміри надати або змінити державну допомогу і повинна утриматись від надання такої допомоги до того часу, поки не отримає дозволу Комісії. Якщо це не було зроблено, і державна допомога визнається несумісною із внутрішнім ринком, тоді Комісія повинна забезпечити, щоб уряд залученої держави-члена, негайно зупинив надання такої допомоги та відшкодував надану допомогу у повному обсязі із нарахованими відсотками. Затвердже-

⁹ Це положення значною мірою становить суто історичний інтерес, вертаючись до дати його включення до Римського Договору 1957 року. Договір про функціонування ЄС, 2008 передбачає, що після п'яти років, Рада, діючи за пропозицією Комісії, може прийняти рішення, яке скасовує це положення.

на державна допомога, що порушує будь-які умови, визначені Комісією, або яка використовується для зовсім іншої мети (використовується неналежним чином) також підлягає відшкодуванню у повному обсязі із нарахуванням відсотків. Крім того, стаття 108 Договору уповноважує Єврокомісію постійно наглядати за всіма системами допомоги, і вона може вимагати, щоб будь-яка допомога, яка є несумісною із внутрішнім ринком ЄС, була скасована чи змінена. Ці загальні положення детально роз'яснюються у головному Процесуальному Регламенті з питань державної допомоги – Регламенті Ради № 659/1999.

Стаття 108 Договору також дозволяє ухвалення регламентів стосовно категорій державної допомоги, які буде визначено такими, що можуть бути звільнені від процедури попереднього повідомлення, за умови виконання конкретних критеріїв¹⁰.

Загалом, майже в усіх випадках повідомлення щодо державної допомоги ухвалюються Європейською комісією за певних умов або безумовно. Якщо про державну допомогу Європейську Комісію не було повідомлено, то у більшості випадків надання такої допомоги буде заборонено та буде винесено рішення про відшкодування такої допомоги із нарахуванням відсотків.

Проект Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»

Цю систему Україна зобов'язана впровадити відповідно до умов різних міжнародних угод, і, зокрема, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Національне законодавство є ключовим кроком у процесі створення української системи правового регулювання державної допомоги відповідно до стандартів ЄС. У цей час проект Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» знаходиться на розгляді Верховної Ради і пройшов перше читання 8 жовтня 2013 року.

Широка економічна мета проекту Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» полягає в тому, щоб уникнути

будь-яких надмірних спотворень конкуренції і шкідливого впливу на торгівлю між Україною та країнами-членами ЄС внаслідок надання державної допомоги в Україні. Відповідно законопроект встановлює загальну заборону на державну допомогу. Визнаючи, що за деяких обставин, втручання держави є необхідним для налагодженої і справедливої економіки, у законопроекті є місце для ряду політичних цілей, заради яких державна допомога може вважатися сумісною. Законопроект вимагає попереднього схвалення Антимонопольного комітету України будь-якої нової державної допомоги; при цьому визначає можливості розробки процедур щодо блокових виключень, які в кінцевому випадку усунуть необхідність здійснення повідомлення у певних, заздалегідь обумовлених випадках. Крім того, законопроект уповноважує АМКУ вимагати відшкодування несумісної державної допомоги.

Зі сфери дії законопроекту, зокрема, виключено такі галузі як сільське господарство, рибальство та оборонні галузі, і це відповідає вимогам Угоди про асоціацію. Крім того, інфраструктурні витрати держави також виключаються зі сфери дії законопроекту за умови, якщо процес відкритого тендеру забезпечив належну ступінь конкуренції стосовно таких витрат. Заходи підтримки з боку держави, що пов'язані із підприємницькою діяльністю, яка стосується надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, є також виключеними тією мірою, доки обґрунтовані витрати на надання таких послуг частково відшкодовуються. Для цього виключення, послуги, що становлять загальний економічний інтерес визначаються як послуги, пов'язані зі задоволенням важливих суспільних потреб, які не можуть бути задоволені на комерційній основі, без надання державної допомоги.

Проте, найбільш важливою особливістю законопроекту є те, що він є рамковим законом, який вимагатиме розробки значного обсягу вторинного законодавства для деталізації фактичних прав та обов'язків надавачів й одержувачів державної допомоги, встановлення обмежень щодо надання державної допомоги в Україні, що забезпечуватимуться Антимонопольним комітетом як регулятором

¹⁰ Регламент Комісії № 800/2008 від 6 серпня 2008 року щодо деяких категорій допомоги, що є сумісною із спільним ринком при застосуванні статей 87 та 88 Договору, ОВ L 214 від 9 серпня 2008 року. Цей Регламент щодо групових виключень, який набув чинності 29 серпня 2008 року, спрощує процедури надання допомоги для держав-членів, дозволивши без попереднього повідомлення надавати низку заходів, що переслідують горизонтальні цілі та становлять загальний інтерес.

в Україні¹¹. Для розробки відповідного вторинного законодавства у законопроекті передбачений певний перехідний період до моменту набуття ним чинності.

Переваги для України

Законодавство у сфері державної допомоги в Україні принесе абсолютно новий тип правового регулювання в Україні. Будучи зумовленою міжнародними договірними зобов'язаннями і розробленою як новий важіль конкурентної політики, ця нова сфера регулювання очікувано зможе підвищити прозорість та скоротити будь-яку приховану корупцію під час використання державних коштів для підтримки окремих компаній. Це принесе користь системі управління державними фінансами в Україні в цілому та кожному окремому українському платнику податків зокрема.

Що стосується конкуренції і торгівлі, то тут українська система правового регулювання державної допомоги допоможе усунути свавілля і вибірковість надання такої допомоги, як мінімум в декількох суттєвих випадках, які спотворюють конкуренцію на ринках. Крім того, наполягаючи на попередньому аналізі впливу і наслідків запропонованих заходів державної допомоги, ухвалені заходи державної підтримки для суб'єктів господарювання більш ймовірно досягнуть намічених цілей і принесуть кращі практики у промислову, регіональну політику та політику розвитку бізнесу та ініціатив в Україні.

Система державної допомоги України могла вже бути розробленою відповідно до умов Угоди про партнерство і співробітництво (1998) або паралельно із приєднанням до Договору про заснування енергетичного співтовариства. Подальша точність вимог і термінів, вказаних в Угоді про асоціацію, не залишають місця для коливань або невизначеності – настав час для контролю за державною допомогою в Україні.

Визнаючи, що комплексний розвиток системи правового регулювання державної допомоги в Україні буде досить складним завданням в найближчі роки, слід чітко розуміти,

що лише ті, хто сіє свавілля або застосовує корупційні схеми, мають побоювання щодо цього нового типу правового регулювання, призначеного для привнесення чистої вигоди для економіки і системи державних фінансів в Україні.

С. Цемнолонскіс,

старший експерт з питань державної допомоги Проекту ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС»

Я. Рогінська,

експерт Проекту ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС»*

ЛІТЕРАТУРА

1. Договір про функціонування Європейського Союзу, ОВ:С:2008:115:0047:0199:EN, Режим доступу:
2. Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:EN:PDF>
3. Бюджетний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572);
4. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112);
5. Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144);
6. Закон України «Про захист економічної конкуренції» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 12, ст.64);
7. Регламент Комісії № 800/2008 від 6 серпня 2008 року щодо деяких категорій допомоги, що є сумісною із спільним ринком при застосуванні статей 87 та 88 Договору, ОВ L 214 від 9 серпня 2008 року;
8. Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category/74886>.

¹¹ Ряд поправок до проекту Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» необхідні для того, щоб забезпечити коректність повноважень, визначених вторинним законодавством, та гарантувати те, що необхідне комплексне вторинне законодавство можна буде розробити у рамках, встановлених Законом.

* Сігітас Цемнолонскіс, колишній член Ради з питань конкуренції Литви, є старшим експертом з питань державної допомоги Проекту ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС». Яна Рогінська є також експертом Проекту з питань державної допомоги. Погляди, висловлені тут, належать авторам цієї статті та не повинні розглядатися як конкретна позиція Проекту, а також ні в якому разі не відображають офіційну позицію Європейського Союзу чи будь-якої організації, що входить до його складу чи пов'язана з ним.

Олуйко Віталій

Голова Хмельницького обласного територіального відділення Анти-монопольного комітету України, доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України

Гочачілов Костянтин

Заступник начальника II відділу досліджень і розслідувань Хмельницького обласного територіального відділення Антимонopolного комітету України

«НАШЕ ЗАВДАННЯ – ВИХОВАТИ ЧЕСНІ ТОРГОВІ ЗВИЧАЇ» (ВИХОВАННЯ ЧЕСНИХ ТОРГОВИХ ЗВИЧАЇВ НА РИНКУ ПРОМИСЛОВОГО РОЗЛИВУ МІНЕРАЛЬНОЇ ВОДИ)

Серед низки засобів оздоровлення, подарованих людині природою, заслужено важливе місце займають мінеральні води. Мінеральними називають природні води з підземних джерел, що мають загальну мінералізацію не менше 1 г/л і, як правило, володіють певними специфічними особливостями складу і відповідно терапевтичної дії. Отже, мінеральною називається тільки природна (а не штучно виготовлена) і тільки з підземних джерел отримана (на відміну від морської та інших надземних мінералізованих вод) вода, хоч, звичайно, і штучно отримані рідини певного складу можуть мати лікувальні властивості.

Україна є лідером у добуванні мінеральних вод, їх бальнеологічному використанні та промислового розливі.

На території України виявлена найбільша кількість можливого у природі типового різновиду мінеральних вод.

Родовища мінеральних вод України, це той «золотий фонд», що зберігається у надрах. На розвіданій гідромінеральній базі діють як окремі санаторії, так і курорти.

Останнім часом особливо динамічно

розвивається промисловий розлив мінеральних вод. За останні 15 років він сформувався в Україні в окрему галузь промисловості. Достатньо зазначити, що якщо в середині 80-х років XX ст. в Україні здійснювався розлив біля 50 найменувань, то вже сьогодні в реєстрі мінеральних вод їх нараховується більш ніж 650, із яких активно здійснюється розлив не менш ніж 300 – 350 найменувань мінеральної води.

На території Хмельницької області розташований Національний природний парк «Подільські Товтри», який є перлиною Поділля. Велику цінність і значимість для рекреаційного господарства цього Національного природного парку складає запас мінеральних вод, який вже сьогодні дав можливість відкриття ефективного профілактично-лікувального комплексу на базі мінеральної води типу «Нафтуса», содової води типу «Миргородська»; мінеральних вод з унікальними терапевтичними ефектами, різноманітними розсолами з підвищеною концентрацією бром, йоду та інше.

Так, на Хмельниччині знаходяться такі ро-

довища мінеральних вод типу «Нафтуса», як: Зайчиківське, Волочиське, Мукшинське, Маківське та Збручанське.

Як правило, назва мінеральної чи питної води походить від назви відповідного родовища, із якого здійснюється видобуток води («Моршинська» – Моршинське родовище, «Білогірська» – Білогірське родовище), географічного розташування (знаходження) підприємства чи назви населеного пункту: «Боржомі» – м. Боржомі в Грузії, «Трускавецька» – м. Трускавець в Україні, «Єсентуки» – м. Єсентуки в Ставропольському краї Росії), чи запозичення з інших мов («Нарзан» від кабард. *нарт-санэ* «напиток нарто», «напиток богатырей») тощо.

Мінеральні лікувально-столові води Збручанського родовища, розташованого на території Городецького району Хмельницької області біля селища Сатанів, завоювали довіру та визнання серед українців. Вода «Збручанська» користується попитом у споживачів, які регулярно вживають її для лікувально-профілактичних цілей.

Кожен із виробників, які здійснюють промисловий розлив води «Збручанська», намагається максимально підтримувати довіру споживачів до якості води та захистити свої досягнення на цьому ринку, зокрема щодо захисту власної торгової марки та назви мінеральної води.

Так, Хмельницьким обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України за результатами розгляду звернення ТОВ «Хмельницька універсальна компанія» (надалі – ТОВ «Уніком») розглянуло справу щодо приватного підприємства «Рудпол» за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого статтею 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

У ході збору та аналізу доказів у справі встановлено наступне.

ТОВ «Уніком» відповідно до ліцензії (спеціального дозволу) на користування надрами, з метою видобування мінеральних вод для лікувально-питних цілей та промислового розливу, протягом 2008 та 2009 років здійснювало реалізацію води (видобутої із свердловини №1393-Д) для подальшого промислового розливу 6 суб'єктам господарювання, в тому числі приватному підприєм-

ству «Рудпол» (надалі – ПП «Рудпол», Підприємство).

ПП «Рудпол» здійснювало промисловий розлив таких вод, як: мінеральна природна лікувально-столова питна сильногазована «Збручанська», питна газована «Роса» та питна газована «Збручанська роса».

За зверненням обласного територіального відділення Комітету до Державного підприємства «Хмельницький науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації» (надалі – ДП «Хмельницькстандарт-метрологія»), ним була проведена перевірка ПП «Рудпол». За результатами перевірки було встановлено, що вода питна додаткової обробки «Збручанська роса» виготовляється по ТУ У 61.974-98 «Вода питна додаткової обробки. ТУ», розробником яких є Центральна спілка споживчих товариств України (вказане ТУ передано у використання Підприємству), так як сировина закуповується Підприємством по договорам купівлі-продажу з дочірнього виробничо-комерційного підприємства «Кондор» та ЗАТ «Подільські мінеральні води» і проходить на ПП «Рудпол» додаткову обробку за допомогою системи фільтрів. ТУ У 61.974-98 регламентовано, що власну назву води питної додаткової обробки встановлює виробник такої продукції.

Як було встановлено, ДВКП «Кондор» отримав у Міністерстві екології та природних ресурсів України ліцензію (спеціальний дозвіл) на користування надрами від 29.12.2004 року № 3625, з метою видобування прісних підземних вод з джерела №1, розташованого на ділянці Білогірського родовища (Білогірський район, Хмельницької області). ЗАТ «Подільські мінеральні води» має ліцензію (спеціальний дозвіл) на користування надрами від 17.12.2002 року № 2875, з метою видобування підземних мінеральних природних столових вод із свердловини № 73 Волицького родовища (свердловина № 73 розташована на південній околиці с. Волиця Польова, Теофіпольського району, Хмельницької області).

Зазначимо, що на етикетках питної газованої води «Збручанська роса» не було вказане місце видобутку води, хімічний склад, номер свердловини, що не давало можливості споживачу продукції встановити місце походження води і могла бути сприйнята ним,

як вода, що видобута із Збручанського родовища.

Відповідно до ДСТУ 4518-2008 «Продукти харчові. Маркування для споживачів. Загальні правила» (надалі – ДСТУ), виробник (продавець) повинен своєчасно надавати споживачу інформацію про харчові продукти. Ця інформація не повинна вводити в оману споживача. Інформація для споживача повинна бути чіткою, конкретною, однозначною, забезпечувати споживачу можливість правильного вибору продукту та нести правдиві відомості щодо продукту. Інформація, яка стосується складу, властивостей, харчової цінності, природи походження, способів виготовлення та споживання, а також інших властивостей, які характеризують прямо або опосередковано безпечність і якість харчового продукту, повинна забезпечувати однозначне сприйняття споживачем та унеможливити помилкове сприйняття цього продукту за інший, близький до нього за зовнішнім виглядом або органолептичними показниками. Пунктом 4.5.1.1. ДСТУ встановлено, що назву продукту складають, як правило, з декількох слів, вона має бути зрозумілою для споживача, конкретно та правдиво характеризувати продукт, розкривати його природу, походження, давати змогу визнати цей продукт від інших.

Під час розгляду справи, ПП «Рудпол» повідомило, що протягом 14 років здійснюється розлив мінеральної лікувально-столової води «Збручанська». Так як вода «Збручанська» є лікувально-столовою і споживати її можна тільки за призначенням лікаря, то постало питання виготовлення води питної, яку можна споживати в кількості біологічних потреб людини. Відповідно до цього ПП «Рудпол», дотримуючись вимог законів України та Державних санітарних правил та норм для підприємств, щодо виробництва і розливу питних вод та згідно Технічних умов ТУ У 01974-98 «Вода питна додаткової обробки» від 01.11.2007 року, почало розлив питних вод. Підприємством була проведена експертиза готової продукції та води, з якої вона виготовляється в Державному інституті екогігієни і токсикології ім. Л. І. Медведя (м. Київ), і отримало висновок Державної санітарної епідеміологічної експертизи на готову продукцію № 05.03.02-04/56445

від 03.09.2008 року. Відповідно до вказаних висновків ПП «Рудпол» 02.07.2008 року одержало на води питні додаткової обробки «Роса» та «Збручанська роса» сертифікат відповідності ДП «Хмельницькстандартметрологія» за № 862460.

Таким чином, використання ПП «Рудпол» при виробництві та реалізації питної газованої води «Збручанська роса», яка видобута із Білогірського та Волицького родовищ з подальшою додатковою обробкою, позначення «Збручанська», могло ввести в оману споживачів продукції стосовно походження цієї води та в кінцевому результаті призвести до змішування з мінеральною природною лікувально-столовою питною водою «Збручанська» та відповідно могло завдати шкоди діловій репутації тих суб'єктів господарювання, які здійснюють розлив води мінеральної природно-лікувальної «Збручанська».

З метою встановлення відповідності дій Підприємства торговим правилам й звичаям на ринку розливу питних та мінеральних вод і з'ясування думки щодо дій Підприємства у конкуренції, Відділенням було проведено опитування інших суб'єктів господарювання Хмельницької області, які здійснюють свою діяльність на цьому товарному ринку.

У відповідь на опитування суб'єкти господарювання надали свою думку та міркування з цього приводу:

- Найменування води «Збручанська роса»

належить до категорії торгових марок. Питання інтелектуальної власності на торгові марки та їх використання регулюється Главою 44 Цивільного кодексу України, яка і встановлює вимоги щодо використання торгових марок. Крім того, такі вимоги встановлюють і Державні стандарти. Зокрема, Розділ 4 ДСТУ 451862008 «Продукти харчові. Маркування для споживачів. Загальні правила» визначає загальні вимоги щодо інформації для споживачів, яка міститься на етикетці продукту. Так, п. 4.5.1.4 вказано, що задля унеможливлення фальсифікування харчових продуктів, заборонено утворювати похідні слова від загальновідомих назв або використовувати ці назви у словосполученнях з іншими словами (продукти з загальновідомими назвами, які виготовляють з уже чинними національними нормативними документами). Найменування води «Збручанська роса» в частині слова «Збручанська» є похідною від загальновідомої назви «Збручанська», що суперечить вимогам ДСТУ 4518-2008.

«На нашу думку, найменування води «Збручанська роса» вводить споживача в оману відносно природи походження продукту і його призначення, адже вода «Збручанська» відноситься до категорії мінеральних вод, а вода «Збручанська роса» таких властивостей не має».

- Згідно з вимогами ДСТУ 4518-2008 «Продукти харчові, маркування для споживачів» на етикетці води питної фасованої повинна бути розміщена інформація «позначення походження води: джерельна, із свердловини, із системи господарсько-питного водопостачання». На маркувальній етикетці води питної «Збручанська роса» така інформація відсутня.

«... Ми вважаємо, у зв'язку з тим, що слово «Збручанська» на етикетці надруковане шрифтом досить великим, порівняно з іншою інформацією – це може сформувати першу, помилкову думку споживачів, що ця вода видобута із Збручанського родовища і тим самим ввести їх в оману».

- Собівартість виробництва звичайної питної води значно нижча ніж собівартість виробництва оригінальної мінеральної лікувально-столової води «Збручанська» свердловина № 1393-Д, що дозволяє їй виробникам сформувати низьку роздрібну ціну. Підприємства

торгівлі відмовляються від придбання оригінальної мінеральної води «Збручанська» тому, що вона є дорожчою за звичайну питну воду.

Назва «Збручанська роса» може сформувати думку у споживача, що ця вода видобута із Збручанського родовища, та призвести до змішування із мінеральною водою «Збручанська» так, як не всі споживачі знають технологію розливу природної мінеральної води «Збручанська», що повинно бути зазначено на етикетці, а також в назві питної води «Збручанська роса» присутнє слово Збручанська.

- «Збручанська роса» та інші води з подібною назвою вводять споживача в оману, формують в них неправильну думку про воду. Тому на ринку води, через недобросовісну конкуренцію, споживач введений в оману, а виробник несе збитки.

Відповідно до статті 10bis Паризької конвенції з охорони промислової власності (1883 р.) *недобросовісною конкуренцією*, зокрема, є вказівки чи ствердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування чи кількості товарів.

Відділення прийшло до висновку, що відсутність на етикетках води «Збручанська роса», в супереч вимогам статті 15 Закону України «Про захист прав споживачів», статті 38 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» та рекомендованих норм ДСТУ 4518:2008, інформації щодо джерел походження вод, які є сировиною при виробництві води «Збручанська роса» (місця видобутку, номерів свердловин, назв відповідних родовищ тощо), хімічного складу, не давало можливості споживачам продукції встановити місце походження води, здійснити свідомий і компетентний вибір та в кінцевому результаті могло ввести споживачів в оману, сформувати в них неправильну думку про воду та завдати шкоди діловій репутації тих суб'єктів господарювання, які здійснюють розлив води мінеральної природно-лікувальної «Збручанська».

Рішенням Адміністративної колегії Відділення від 30.06.2010 року № 52-рш дії ПП «Рудпол» були визнані порушення законодавства про захист економічної конкурен-

ції, передбаченого статтею 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та статтею 10bis Паризької конвенції з охорони промислової власності, у вигляді дій у конкуренції, що суперечать торговим чесним звичаям у підприємницькій діяльності.

На ПП «Рудпол» був накладений штраф. Одночасно Підприємство було зобов'язано у двомісячний строк припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Рішення Адміністративної колегії було виконане в повному обсязі. Підприємством сплачений штраф та припинено промисловий розлив і подальшу реалізацію води питної під назвою «Збручанська роса».

Відділенням також була розглянута справа щодо приватного підприємства «Перлінка» (м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл.) про дії, які полягали у використанні позначення «Збручанська» при виробництві та реалізації газованої води «Над Збручанська», забір якої здійснювався з водопровідної мережі м. Кам'янець-Подільського.

Як було встановлено, Підприємство, крім безалкогольних напоїв («Лимонад», «Буратіно», «Лимон» та інші) здійснювало промисловий розлив води газованої «Над Збручанська». Відповідно до отриманої інформації Підприємство займалося розливом напоїв безалкогольних сильно-газованих з водопровідної мережі комунального підприємства «Міськтепловоденергія» (м. Кам'янець-Подільський).

Вода «Над Збручанська» вироблялася з початку січня 2012 року та реалізовувалася на території Хмельницької області як юридичним, так і фізичним особам за готівковий та безготівковий рахунок.

При аналізі етикетки, яка була розроблена Підприємством, було встановлено, що надпис «Збручанська» було зроблено окремим рядком, із великої букви, надруковано іншим кольором та більшим шрифтом ніж надпис «Над». На етикетках питної газованої води «Над Збручанська» не було вказано місце видобутку води, хімічний склад, номер свердловини, що не давало можливості споживачу продукції встановити місце походження води і могла бути сприйнята ним як вода, що видобута із Збручанського родовища.

Використання ПП «Перлінка» при виробництві та реалізації питної газованої води «Над Збручанська», позначення «Збручанська», могло ввести в оману споживачів продукції стосовно походження цієї води та в кінцевому результаті призвести до змішування з мінеральною природною лікувально-столовою питною водою «Збручанська».

Під час розгляду справи ПП «Перлінка» етикетка «Надзбручанська Перлінка» була приведена у відповідність до вимог законодавства.

Рішенням Адміністративної колегії Відділення дії приватного підприємства «Перлінка» (м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл.), які полягали у використанні позначення «Збручанська» при виробництві та реалізації газованої води «Над Збручанська», забір якої здійснювався з водопровідної мережі м. Кам'янець-Подільського, були визнані порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого статтею 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та статтею 10bis Паризької конвенції з охорони промислової власності, у вигляді дій у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності. ✍

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України, Закон України від 28.06.1996 року №254к/96-ВР.
2. Цивільний кодекс України, Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 № 236/96-ВР.
4. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року.
5. Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» Закон від 23.12.1997 № 771/97-ВР.
6. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі», Закон від 10.04.2008 № 250-VI.
7. ДСТУ 4518-2008 «Продукти харчові, маркування для споживачів».
8. ДСТУ 4069-2002 «Напитки безалкогольные. Общие технические условия».

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

{Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1234-VII від 06.05.2014}

Цей Закон встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади.

Метою цього Закону є створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

1) акцепт пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (пропозиції за результатами застосування переговорної процедури) – прийняття замовником пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції, яку визнано найбільш економічно вигідною за результатами оцінки (за результатами застосування переговорної процедури), та надання згоди на взяття зобов'язань на оплату предмета закупівлі або його частини (лота). Пропозиція конкурсних торгів або цінова пропозиція, пропозиція за результатами застосування переговорної процедури вважається акцептованою, якщо замовником подано учаснику в установленій цим Законом строк письмове підтвердження про акцепт такої пропозиції;

2) генеральний замовник – орган державної влади, державна, комунальна установа чи організація, визначені відповідно Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями або виконавчими органами місцевих рад відповідальними за організацію і проведення процедур закупівель в інтересах замовників за рамковими угодами відповідно до цього Закону;

3) державна закупівля (далі – закупівля) – придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом;

4) договір про закупівлю – договір, який укладається між замовником і учасником за результатами проведення процедури закупівлі та передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари;

5) документація конкурсних торгів – документація, що розробляється та затверджується замовником, оприлюднюється для вільного доступу та безоплатно подається замовником під час проведення торгів (конкурсних торгів) фізичним/юридичним особам. Документація конкурсних торгів не є об'єктом авторського права та/або суміжних прав;

6) електронні засоби – електронне обладнання та програмне забезпечення для створення, обробки, передачі та зберігання даних і електронних документів;

7) забезпечення виконання договору про закупівлю – надання учасником замовнику гарантій

виконання своїх зобов'язань за договором про закупівлю, включаючи такі види забезпечення як порука, гарантія, застава, завдаток, неустойка, депозит;

8) забезпечення пропозиції конкурсних торгів – надання учасником замовнику гарантій виконання своїх зобов'язань у зв'язку з поданням пропозиції конкурсних торгів, у тому числі такі види забезпечення: порука, гарантія, застава, завдаток, депозит;

9) замовники – органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи (підприємства, установи, організації) та їх об'єднання, які забезпечують потреби держави або територіальної громади, якщо така діяльність не здійснюється на промисловій чи комерційній основі за наявності однієї з таких ознак:

юридична особа є одержувачем бюджетних коштів та уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, в межах такого фінансування;

органи державної влади чи органи місцевого самоврядування або інші замовники володіють більшістю голосів у вищому органі управління юридичної особи;

у статутному капіталі юридичної особи державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків.

До замовників також належать замовники, визначені в пункті 1 частини першої статті 1 Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності»;

10) кваліфікаційна документація – документація, що розробляється, затверджується, оприлюднюється для вільного доступу та безоплатно надається замовником під час проведення попередньої кваліфікації учасників фізичним/юридичним особам;

11) кваліфікаційна пропозиція – пропозиція, яка подається учасником попередньої кваліфікації замовнику відповідно до вимог кваліфікаційної документації;

12) комітет з конкурсних торгів – службові (посадові) особи замовника (генерального замовника), призначені відповідальними за організацію та проведення процедур закупівлі згідно з цим Законом;

13) моніторинг закупівель – систематичне спостереження за проведенням замовниками процедур закупівель з метою аналізу їх ефективності та належного дотримання і запобігання порушень законодавства у сфері державних закупівель;

14) найбільш економічно вигідна пропозиція – пропозиція, що відповідає всім критеріям та умовам, визначеним у документації конкурсних торгів, та визнана найкращою за результатами оцінки конкурсних пропозицій відповідно до статті 28 цього Закону;

15) оголошення про проведення процедури закупівлі – оголошення про проведення відкритих торгів, оголошення про проведення процедури двоступеневих торгів, оголошення про проведення попередньої кваліфікації, запит цінкових пропозицій, інформація про застосування переговорної процедури закупівлі;

16) оголошення про результати процедури закупівлі – оголошення про результати проведення торгів, повідомлення про результати проведення попередньої кваліфікації, інформація про результати процедури запиту цінкових пропозицій, інформація про результати проведення переговорної процедури закупівлі, повідомлення про відміну торгів або визнання їх такими, що не відбулися, повідомлення про відміну переговорної процедури закупівлі;

17) орган оскарження – Антимонопольний комітет України;

18) переможець процедури закупівлі – учасник, пропозицію конкурсних торгів або цінову пропозицію якого визнано найбільш економічно вигідною та акцептовано в разі проведення торгів (конкурсних торгів), або учасник, пропозицію якого акцептовано за результатами застосування переговорної процедури закупівлі;

19) пов'язана особа – особа, яка відповідає будь-якій із таких ознак:

юридична особа, яка здійснює контроль над учасником процедури закупівлі, або контролюється таким учасником процедури закупівлі, або перебуває під спільним контролем з таким учасником процедури закупівлі;

фізична особа або члени її сім'ї, які здійснюють контроль над учасником процедури закупівлі;

службова (посадова) особа учасника процедури закупівлі, уповноважена здійснювати від іме-

ні учасника процедури закупівлі юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або зупинення цивільно-правових відносин, та члени сім'ї такої службової (посадової) особи;

фізичні особи – члени комітету з конкурсних торгів замовника та/або члени їх сімей, які здійснюють контроль над учасниками процедури закупівлі, або уповноважені здійснювати від імені учасника процедури закупівлі юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або зупинення цивільно-правових відносин.

Під здійсненням контролю потрібно розуміти можливість здійснення вирішального впливу або вирішальний вплив на господарську діяльність учасника процедури закупівлі безпосередньо або через більшу кількість пов'язаних фізичних чи юридичних осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління учасника процедури закупівлі, або володіння часткою (паєм, пакетом акцій), яка становить не менше ніж 25 відсотків статутного капіталу учасника процедури закупівлі.

Для фізичної особи загальна сума володіння часткою у статутному капіталі учасника процедури закупівлі визначається в залежності від обсягу корпоративних прав, що належить такій фізичній особі, членам її сім'ї та юридичним особам, які контролюються такою фізичною особою або членами її сім'ї.

Для цілей цього Закону членами сім'ї вважаються подружжя, діти, батьки, рідні брати і сестри, дідусь, бабуся, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи за умови їх постійного проживання разом з пов'язаною особою і ведення з нею спільного господарства;

20) послуги – будь-який предмет закупівлі (крім товарів і робіт), зокрема, транспортні послуги, освоєння технологій, наукові дослідження, науково-дослідні або дослідно-конструкторські розробки, медичне та побутове обслуговування, лізинг, найм (оренда), а також фінансові та консультаційні послуги, поточний ремонт;

21) предмет закупівлі – товари, роботи чи послуги, які закупаються замовником у межах єдиної процедури закупівлі, на які учасникам дозволяється подавати пропозиції конкурсних торгів (кваліфікаційні, цінові пропозиції) або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі). Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом. Для проведення процедури закупівлі має бути не менше двох пропозицій, крім випадків застосування замовником переговорної процедури закупівлі;

22) пропозиція конкурсних торгів – пропозиція щодо предмета закупівлі або його частини (лота), яку учасник подає замовнику відповідно до вимог документації конкурсних торгів;

23) роботи – проектування, будівництво нових, розширення, реконструкція, капітальний ремонт та реставрація існуючих об'єктів і споруд виробничого і невиробничого призначення, роботи з нормування в будівництві, геологорозвідувальні роботи, технічне переоснащення діючих підприємств та супровідні роботам послуги, у тому числі геодезичні роботи, буріння, сейсмічні дослідження, аеро- і супутникова фотозйомка та інші послуги, які включаються до кошторисної вартості робіт, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих робіт;

24) рамкова угода – правочин, який укладається одним чи кількома замовниками (генеральним замовником) у письмовій формі в порядку, встановленому цим Законом, з одним чи кількома учасниками процедури закупівлі з метою визначення основних умов закупівлі окремих товарів і послуг для укладення відповідних договорів про закупівлю протягом строку дії рамкової угоди;

25) строк дії пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції – встановлений замовником у документації конкурсних торгів або запиті цінових пропозицій строк, протягом якого учасник не має права змінювати свою пропозицію конкурсних торгів або цінову пропозицію;

26) суб'єкт оскарження в органі оскарження (далі – суб'єкт оскарження) – фізична чи юридична особа, яка звернулася до органу оскарження з метою захисту своїх прав та охоронюваних законом інтересів з приводу рішення, дії чи бездіяльності замовника, генерального замовника, що

суперечать законодавству у сфері державних закупівель і внаслідок яких порушено право чи законні інтереси такої особи;

27) товари – продукція, об'єкти будь-якого виду та призначення, у тому числі сировина, вироби, устаткування, технології, предмети у твердому, рідкому і газоподібному стані, а також послуги, пов'язані з постачанням товарів, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих товарів;

28) торги (конкурсні торги) – здійснення конкурентного відбору учасників з метою визначення переможця торгів (конкурсних торгів) згідно з процедурами, встановленими цим Законом (крім переговорної процедури закупівлі);

29) Уповноважений орган – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних закупівель;

30) учасник попередньої кваліфікації – фізична особа, у тому числі фізична особа – підприємець, юридична особа (резидент або нерезидент), яка письмово підтвердила намір взяти участь у попередній кваліфікації та/або подала кваліфікаційну пропозицію;

31) учасник процедури закупівлі (далі – учасник) – фізична особа, у тому числі фізична особа – підприємець, юридична особа (резидент або нерезидент), яка письмово підтвердила намір взяти участь у процедурі закупівлі та/або подала пропозицію конкурсних торгів, або цінову пропозицію, або взяла участь у переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі;

32) цінова пропозиція – пропозиція щодо предмета закупівлі або його частини (лота), яку учасник подає замовнику відповідно до запиту цінових пропозицій;

33) частина предмета закупівлі (лот) – визначена замовником частина товарів, робіт чи послуг, на яку в межах єдиної процедури закупівлі учасникам дозволяється подавати пропозиції конкурсних торгів, або цінові пропозиції, або пропозиції на переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі. Для проведення процедури закупівлі на кожен окрему частину предмета закупівлі (лот) має бути не менше двох пропозицій, крім випадків застосування замовником переговорної процедури закупівлі.

Стаття 2. Сфера застосування Закону

1. Цей Закон застосовується до всіх замовників та закупівель товарів, робіт і послуг, за умови, що вартість предмета закупівлі (без урахування податку на додану вартість), товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень, а робіт – 1 мільйон гривень.

Вартість предмета закупівлі товарів, робіт і послуг, встановлена в абзаці першому цієї частини, переглядається кожні 24 місяці з урахуванням індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції. За результатами перегляду Кабінет Міністрів України вносить до Верховної Ради України проект закону про внесення змін до цього Закону.

2. Умови, порядок та процедури закупівель товарів, робіт і послуг можуть встановлюватися або змінюватися виключно цим Законом, крім випадків, передбачених цим Законом. Зміна положень цього Закону може здійснюватися виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

3. Дія цього Закону не поширюється на випадки, якщо предметом закупівлі є:

товари, роботи і послуги, пов'язані з розробленням дизайну, виготовленням захищеного паперу, банкнот, монет і державних нагород України, їх зберіганням, транспортуванням та обліком;

товари, роботи і послуги, закупівля яких здійснюється закордонними дипломатичними установами;

товари, роботи і послуги, закупівля яких становить державну таємницю відповідно до Закону України «Про державну таємницю»;

послуги, необхідні для здійснення державних запозичень, обслуговування і погашення державного боргу;

товари і послуги, закупівля яких здійснюється для підготовки і проведення виборів та референдумів в Україні;

{Абзац шостий частини третьої статті 2 діє до 31 грудня 2014 року – див. абзац другий пункту 1 розділу XI цього Закону}

товари, послуги, пов'язані з операціями Національного банку України із забезпечення управління золотовалютними резервами, їх розміщення, купівлі та продажу на вторинному ринку цінних паперів, здійснення валютних інтервенцій шляхом купівлі-продажу валютних цінностей на валютних ринках;

придбання, оренда землі, будівель, іншого нерухомого майна або майнових прав на землю, будівлі, інше нерухоме майно;

послуги міжнародних третейських судів, міжнародних комерційних арбітражів для розгляду та вирішення спорів, у яких бере участь замовник;

послуги фінансових установ, в тому числі міжнародних фінансових організацій, пов'язані із залученням кредитних ресурсів та коштів до статутного капіталу замовником;

фінансові послуги, що надаються у зв'язку з емісією, купівлею, продажем, передачею цінних паперів або інших фінансових інструментів;

послуги, закупівля яких здійснюється банками для надання ними банківських послуг та проведення банківських операцій відповідно до законів України «Про банки і банківську діяльність» та «Про Національний банк України»;

послуги, які надаються Національним банком України відповідно до закону;

бланки документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України – паспорти, бланки документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус, бланки інших документів, які відповідно до законодавства України потребують використання спеціальних елементів захисту, марки акцизного податку, які виготовляються підприємствами, що входять до сфери управління Національного банку України, а також товари, роботи і послуги, необхідні для їх виготовлення;

послуги з провадження наукової, науково-технічної діяльності, які фінансуються на конкурсній основі в порядку, визначеному статтею 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

4. Особливості здійснення процедур закупівлі, визначених цим Законом, встановлюються окремими законами для:

1) юридичних осіб, які провадять діяльність у таких сферах:

забезпечення виробництва, транспортування та постачання теплової енергії;

забезпечення виробництва, передачі, купівлі-продажу, розподілу та централізованого диспетчерського (оперативно-технологічного) управління об'єднаною енергетичною системою України та постачання електричної енергії;

забезпечення виробництва, транспортування та постачання питної води;

забезпечення функціонування централізованого водовідведення;

надання послуг з користування інфраструктурою залізничного транспорту загального користування;

забезпечення функціонування міського електричного транспорту та експлуатація його об'єктів для надання послуг з перевезення;

надання послуг автостанцій, портів, аеропортів;

надання послуг з аеронавігаційного обслуговування польотів повітряних суден;

надання послуг поштового зв'язку;

геологічне вивчення (у тому числі дослідно-промислова розробка родовищ) нафтогазоносних надр, родовищ вугілля та інших видів твердого палива;

забезпечення функціонування та експлуатація телекомунікаційних мереж фіксованого зв'язку загального користування або надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг;

забезпечення транспортування, зберігання, переробки нафти та нафтопродуктів сирих;

2) таких товарів, робіт і послуг:

неопромінені паливні елементи (твели) для ядерних реакторів;

нафта або нафтопродукти сирі;

електрична енергія, послуги з її постачання, передачі та розподілу;

централізоване постачання теплової енергії;

природний і нафтовий газ та послуги з його транспортування, розподілу і постачання;

послуги поштового зв'язку, поштові марки та марковані конверти;
телекомунікаційні послуги, у тому числі з ретрансляції радіо- та телесигналів (за винятком послуг мобільного зв'язку та послуг Інтернет-провайдерів);

послуги з підготовки фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів (післядипломна освіта) за державним замовленням;
послуги з централізованого водопостачання та водовідведення;

закупівля яких здійснюється відповідно до програм Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні, що виконуються відповідно до закону.

5. Забороняється укладання договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур, визначених цим Законом. Замовник не має права ділити предмет закупівлі на частини з метою уникнення проведення процедури відкритих торгів або застосування цього Закону.

Стаття 3. Принципи здійснення закупівель

1. Закупівлі здійснюються за такими принципами:

добросовісна конкуренція серед учасників;
максимальна економія та ефективність;
відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель;
недискримінація учасників;
об'єктивна та неупереджена оцінка пропозицій конкурсних торгів;
запобігання корупційним діям і зловживанням;
вільного переміщення товарів;
свободи надання послуг.

Стаття 4. Планування закупівель та інші передумови здійснення процедур закупівель

1. Закупівля здійснюється відповідно до річного плану. Річний план, зміни до нього надсилаються до органів, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, або обслуговуючого банку за місцем обслуговування замовника протягом п'яти робочих днів з дня їх затвердження.

2. Річний план, зміни до нього обов'язково безоплатно оприлюднюються на веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель (далі – веб-портал Уповноваженого органу) протягом п'яти робочих днів з дня затвердження річного плану або змін до нього. Річний план та зміни до нього також оприлюднюються замовником на власному веб-сайті або за його відсутності на веб-сайті головного розпорядника бюджетних коштів.

Стаття 5. Недискримінація учасників

1. Вітчизняні та іноземні учасники беруть участь у процедурах закупівель на рівних умовах.
2. Замовники забезпечують вільний доступ усіх учасників до інформації про закупівлю, передбаченої цим Законом.
3. Замовник не може встановлювати дискримінаційні вимоги до учасників.

Стаття 6. Міжнародні зобов'язання України у сфері закупівель

1. Якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, передбачено інший порядок закупівлі, ніж порядок, визначений цим Законом, застосовуються положення міжнародного договору України.

2. Закупівля товарів, робіт і послуг за кошти кредитів, позик, що надані відповідно до міжнародних договорів України Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Міжнародною фінансовою корпорацією, Багатостороннім агентством з гарантування інвестицій, Міжнародною асоціацією розвитку, Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком, Північним інвестиційним банком, а також іншими міжнародними валютно-кредитними організаціями, здійснюється згідно з правилами і процедурами, встановленими цими організаціями, а в разі невстановлення таких правил і процедур – відповідно до цього Закону.

Закупівля товарів, робіт і послуг на умовах їх співфінансування в рамках проектів, що реалізуються за рахунок кредитів, позик, зазначених в абзаці першому цієї частини, здійснюється згідно з правилами і процедурами, встановленими відповідними організаціями, а в разі невстановлення таких правил і процедур – відповідно до цього Закону.

Розділ II

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЗАКУПІВЕЛЬ

Стаття 7. Державне регулювання та контроль у сфері закупівель

1. Державне регулювання та контроль у сфері закупівель здійснюють Уповноважений орган та інші органи відповідно до їх компетенції.

Органи, які уповноважені на здійснення контролю у сфері закупівель, не мають права втручатися у проведення процедур закупівель.

2. Уповноважений орган здійснює регулювання та координацію у сфері закупівель у межах повноважень, визначених цим Законом.

3. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів:

до здійснення оплати за договорами про закупівлю перевіряє наявність та відповідність укладеного договору про закупівлю звіту про результати проведення процедури закупівлі та річному плану закупівель, правильність їх оформлення відповідно до законодавства, а також наявність оголошення про проведення процедури закупівлі, повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів (цінової пропозиції, пропозиції за результатами застосування переговорної процедури закупівлі), відомостей про рамкову угоду, за якою укладено договір про закупівлю (у разі проведення закупівлі за рамковими угодами), оголошення про результати процедури закупівлі, що були оприлюднені на веб-порталі Уповноваженого органу. Перевіркою правильності оформлення документів вважається перевірка дотримання замовником встановлених законодавством вимог до форми документа та правильності його заповнення відповідно до затверджених інструкцій стосовно заповнення таких форм (за їх наявності) або розміщених на веб-порталі Уповноваженого органу;

вживає заходів з недопущення здійснення платежів з рахунка замовника згідно з узятим фінансовим зобов'язанням за договором про закупівлю у випадках:

відсутності або невідповідності встановленим законодавством вимогам необхідних документів, передбачених цим Законом;

відміни процедури закупівлі;

набрання законної сили рішенням суду про визнання результатів процедури закупівлі недійсними;

на період призупинення процедури закупівлі;

наявності відповідного рішення органу оскарження відповідно до статті 18 цього Закону.

У разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері закупівель повідомляє про такі випадки Уповноважений орган та орган оскарження.

Банкам під час оплати за договорами про закупівлю замовником разом із платіжним дорученням надаються документи щодо державних закупівель відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність». У разі їх невідповідності вимогам цього Закону платіжне доручення вважається оформленим неналежним чином.

4. Рахункова палата, Антимонопольний комітет України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, здійснюють контроль у сфері державних закупівель у межах своїх повноважень, визначених Конституцією та законами України.

5. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання та контролю у сфері закупівель здійснює Уповноважений орган.

Стаття 8. Уповноважений орган та орган оскарження

1. Основними функціями Уповноваженого органу є:

1) розроблення і затвердження нормативно-правових актів, необхідних для виконання цього Закону;

ПРО ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ

- 2) моніторинг закупівель;
- 3) подання Кабінету Міністрів України пропозицій щодо визначення генерального замовника;
- 4) підготовка та подання до Кабінету Міністрів України, Рахункової палати квартальних звітів про стан закупівель;
- 5) узагальнення практики здійснення закупівель, у тому числі міжнародної;
- 6) вивчення, узагальнення та поширення світового досвіду з питань закупівель;
- 7) забезпечення функціонування безоплатного веб-порталу Уповноваженого органу;
- 8) взаємодія з громадськістю та проведення громадських слухань з питань удосконалення системи державних закупівель;
- 9) організація нарад та семінарів з питань закупівель;
- 10) надання безоплатної методологічної допомоги замовникам та надання відповідей з питань державних закупівель на запити зацікавлених осіб. Відповіді на запити носять виключно рекомендаційний характер;
- 11) міжнародне співробітництво у сфері закупівель;
- 12) розроблення та затвердження:
  - стандартної документації конкурсних торгів;
  - типового положення про комітет з конкурсних торгів;
  - порядку визначення предмета закупівлі;
  - порядку здійснення моніторингу закупівель;
  - порядку розміщення інформації;
  - форм:
    - річного плану закупівель;
    - оголошення про проведення процедури закупівлі (оголошення про проведення відкритих торгів, оголошення про проведення процедури двоступеневих торгів, оголошення про проведення попередньої кваліфікації, запит цінкових пропозицій, інформація про застосування переговорної процедури закупівлі);
    - обґрунтування застосування переговорної процедури закупівлі;
    - реєстру отриманих пропозицій конкурсних торгів, кваліфікаційних пропозицій, цінкових пропозицій;
    - протоколу розкриття пропозицій конкурсних торгів, кваліфікаційних пропозицій, цінкових пропозицій;
    - протоколу оцінки пропозицій конкурсних торгів, цінкових пропозицій;
    - повідомлення про акцент пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції;
    - повідомлення учасникам про результати процедури закупівлі;
    - оголошення про результати процедури закупівлі (оголошення про результати проведення торгів, повідомлення про результати проведення попередньої кваліфікації, інформація про результати процедури запиту цінкових пропозицій, інформація про результати проведення переговорної процедури закупівлі, повідомлення про відміну торгів чи визнання їх такими, що не відбулися, повідомлення про відміну переговорної процедури закупівлі);
    - звіту про результати проведення процедури закупівлі;
    - повідомлення про внесення змін до договору;
    - звіту про виконання договору про закупівлю;
- 13) надання роз'яснень щодо застосування законодавства у сфері закупівель;
- 14) розроблення примірних навчальних програм з питань організації та здійснення закупівель;
- 15) співробітництво з правоохоронними органами щодо виявлення фактів порушення законодавства у сфері закупівель та подання у випадках, передбачених законами України, до правоохоронних органів матеріалів про виявлені порушення;
- 16) співробітництво з органами Антимонопольного комітету України щодо виявлення фактів порушень законодавства про захист економічної конкуренції у сфері закупівель;
- 17) співробітництво з державними органами щодо запобігання проявам корупції у сфері закупівель;
- 18) вжиття заходів щодо забезпечення ефективного та раціонального використання бюджетних коштів, максимальної їх економії під час здійснення державних закупівель;

19) інформування громадськості про політику та правила державних закупівель.

2. Уповноважений орган має право:

1) вимагати від замовників подання звіту про результати проведення процедури закупівлі та звіту про виконання договору про закупівлю згідно з цим Законом;

2) встановлювати строки подання замовниками інформації про заплановані закупівлі та укладені договори про закупівлю;

3) отримувати в установленому порядку від замовників, учасників, підприємств, установ, організацій, а також органів, які здійснюють державне регулювання і контроль у сфері закупівель, правоохоронних органів документи та інформацію, що необхідні для виконання функцій, передбачених цим Законом, у тому числі для здійснення моніторингу державних закупівель. Особи та органи, зазначені у цьому пункті, впродовж п'яти днів з дати отримання відповідного запиту зобов'язані надати Уповноваженому органу інформацію та завірені належним чином копії документів;

4) проводити моніторинг закупівель;

5) здійснювати інші дії та вживати інші заходи, передбачені законодавством для виконання покладених на Уповноважений орган функцій;

6) у разі виявлення порушень законодавства з питань державних закупівель під час здійснення моніторингу закупівель надавати рекомендації щодо усунення та недопущення таких, а також повідомляти центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фінансового державного контролю з метою проведення контрольних заходів.

3. Антимонопольний комітет України як орган оскарження з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах державної закупівлі, створює постійно діючу адміністративну колегію з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель. Рішення постійно діючої адміністративної колегії приймаються від імені Антимонопольного комітету України.

Постійно діюча адміністративна колегія Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель діє у складі трьох державних уповноважених Антимонопольного комітету України. Голова постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України повинен мати вищу юридичну освіту.

Член постійно діючої адміністративної колегії, який є пов'язаною особою з суб'єктом оскарження або замовником, не може брати участі у розгляді та прийнятті рішень щодо такої скарги і повинен бути замінений на час розгляду і прийняття рішення щодо такої скарги іншим державним уповноваженим Антимонопольного комітету України, що визначається Головою Антимонопольного комітету України.

Порядок діяльності постійно діючої адміністративної колегії встановлюється відповідно до Закону України «Про Антимонопольний комітет України», якщо інше не встановлено цим Законом.

Стаття 9. Громадський контроль у сфері державних закупівель

1. Громадський контроль забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо державних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до цього Закону.

2. Замовники і учасники процедур закупівель та Уповноважений орган повинні сприяти залученню громадськості до здійснення контролю у сфері закупівель відповідно до законів України «Про громадські об'єднання», «Про звернення громадян» і «Про інформацію».

3. Громадяни і громадські організації та їх спілки не мають права втручатися в діяльність Уповноваженого органу та процедуру визначення замовником переможця торгів.

4. Під час проведення процедур розкриття пропозицій конкурсних торгів мають право бути присутніми представники засобів масової інформації та уповноважені представники громадських об'єднань. Замовники зобов'язані забезпечити безперешкодний доступ представників засобів масової інформації та громадських об'єднань на їхню вимогу до процедури розкриття пропозицій конкурсних торгів та право на фіксацію технічними засобами.

Розділ III ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАКУПІВЛІ

Стаття 10. Оприлюднення інформації про закупівлю

1. Замовник безоплатно подає для оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу в порядку, встановленому цим Законом, інформацію про закупівлю, а саме:

оголошення про проведення процедури закупівлі – не пізніше як за 20 робочих днів до дня розкриття пропозицій конкурсних торгів або кваліфікаційних пропозицій, якщо цим Законом для окремих процедур закупівлі не встановлено інший строк;

обґрунтування застосування переговорної процедури закупівлі – одночасно з оголошенням про проведення процедури закупівлі;

документацію конкурсних торгів або кваліфікаційну документацію – не пізніше як за 20 робочих днів до дня розкриття пропозицій конкурсних торгів або кваліфікаційних пропозицій, якщо цим Законом для окремих процедур закупівлі не встановлено інший строк;

зміни до документації конкурсних торгів або кваліфікаційної документації та роз'яснення до неї (у разі наявності) – протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про їх внесення, але не пізніше як за сім днів до дати розкриття пропозицій конкурсних торгів або кваліфікаційних пропозицій;

оголошення з відомостями про укладену рамкову угоду (у разі проведення закупівлі за рамковими угодами) – не пізніше як через сім днів з дня укладення рамкової угоди;

протокол розкриття пропозицій конкурсних торгів, цінових пропозицій, кваліфікаційних пропозицій – протягом трьох робочих днів з дня розкриття пропозицій конкурсних торгів, цінових пропозицій, кваліфікаційних пропозицій;

інформацію про відхилення пропозицій конкурсних торгів, цінових пропозицій, кваліфікаційних пропозицій та підстави такого відхилення у вигляді протоколу – протягом трьох робочих днів з дня прийняття такого рішення;

повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (пропозиції за результатами застосування переговорної процедури закупівлі) – протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про визначення переможця процедури закупівлі;

оголошення про результати процедури закупівлі – не пізніше як через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або прийняття рішення про відміну торгів чи визнання їх такими, що не відбулися;

звіт про результати проведення процедури закупівлі – не пізніше як через три дні з дня його затвердження;

повідомлення про внесення змін до договору у випадках, передбачених пунктами 1, 2, 4, 5 та 8 частини п'ятої статті 40 цього Закону, – протягом трьох робочих днів з дня внесення змін;

звіт про виконання договору – протягом трьох робочих днів з дня закінчення строку дії договору, виконання договору або його розірвання.

Веб-портал Уповноваженого органу повинен відповідати встановленим законодавством вимогам щодо захисту інформації, що є власністю держави, забезпечувати вільний та безоплатний доступ до нього.

Відповідальність за повноту та достовірність інформації, що оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу, несуть голова та секретар комітету з конкурсних торгів замовника.

Інформація для оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу може подаватися у формі електронних документів відповідно до законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронний цифровий підпис». У разі подання інформації в іншій формі зміст такої інформації підтверджується у письмовій формі.

2. Інформація, зазначена в частині першій цієї статті, може додатково оприлюднюватися на вибір замовника в інших засобах масової інформації, на веб-сайтах замовника (у разі наявності) або веб-сайтах відповідних органів влади, органів місцевого самоврядування.

3. Процедури закупівлі, попередня кваліфікація учасників не можуть проводитися до/без оприлюднення оголошення про проведення процедури закупівлі на веб-порталі Уповноваженого органу згідно з частиною першою цієї статті.

4. Оголошення про проведення процедури закупівлі та про результати процедури закупівлі у строки, встановлені в частині першій цієї статті, обов'язково додатково оприлюднюються на веб-порталі Уповноваженого органу англійською мовою, якщо очікувана вартість закупівлі перевищує суму, еквівалентну:

- для товарів – 200 тисячам євро;
- для послуг – 300 тисячам євро;
- для робіт – 500 тисячам євро.

Курс євро визначається згідно з офіційним курсом Національного банку України, встановленим на день надання для оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу оголошення про проведення процедури закупівлі.

5. Доступ користувачів до інформації, оприлюдненої на веб-порталі Уповноваженого органу, є безоплатним та вільним. Інформація про закупівлю, визначена цим Законом, приймається для оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу безоплатно.

Стаття 11. Комітет з конкурсних торгів

1. Комітет з конкурсних торгів утворюється замовником (генеральним замовником) для організації та проведення процедур закупівель.

Комітет з конкурсних торгів діє на засадах колегіальності та неупередженості членів комітету з конкурсних торгів. Членство в комітеті з конкурсних торгів не повинно створювати протиріччя між інтересами замовника та учасника чи між інтересами учасників процедури закупівлі, наявність якого може вплинути на об'єктивність та неупередженість прийняття рішень щодо вибору переможця процедури закупівлі.

2. Склад комітету з конкурсних торгів та положення про комітет з конкурсних торгів затверджуються рішенням замовника (генерального замовника). До складу комітету з конкурсних торгів не можуть входити посадові особи та представники учасників, члени їх сімей, а також народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутати міської, районної у місті, районної, обласної ради.

До складу комітету з конкурсних торгів входить не менше п'яти осіб. У разі якщо кількість службових (посадових) осіб у штатній чисельності працівників замовника є меншою, ніж п'ять осіб, до складу комітету з конкурсних торгів мають входити всі службові (посадові) особи замовника.

Голова, секретар та інші члени комітету з конкурсних торгів можуть пройти навчання з питань організації та здійснення закупівель.

3. Керівництво роботою комітету з конкурсних торгів здійснює його голова. Голова комітету з конкурсних торгів організовує роботу комітету і несе персональну відповідальність за виконання покладених на комітет функцій.

4. Комітет з конкурсних торгів:

- планує проведення процедур закупівель;
- складає та затверджує річний план державних закупівель;
- здійснює вибір процедури закупівлі;
- проводить процедури закупівель, попередню кваліфікацію учасників;
- забезпечує рівні умови для всіх учасників, об'єктивний та чесний вибір переможця;
- забезпечує складання, затвердження та зберігання відповідних документів з питань державних закупівель, визначених цим Законом;
- здійснює інші дії, передбачені цим Законом.

5. Рішення комітету з конкурсних торгів оформляється протоколом, який підписується всіма членами комітету, присутніми на засіданні комітету з конкурсних торгів. У разі відмови члена комітету з конкурсних торгів підписати протокол про це зазначається у протоколі із зазначенням причин відмови.

Члени комітету з конкурсних торгів несуть персональну відповідальність за прийняті ними рішення відповідно до законів України.

6. Типове положення про комітет з конкурсних торгів розробляється та затверджується Уповноваженим органом.

Стаття 12. Процедури закупівлі

1. Закупівля може здійснюватися шляхом застосування однієї з таких процедур:

- відкриті торги;
- двоступеневі торги;
- запит цінових пропозицій;
- попередня кваліфікація учасників;
- переговорна процедура закупівлі.

2. Замовник має право здійснювати процедури закупівлі, передбачені частиною першою цієї статті, із використанням електронних засобів.

У разі використання електронних засобів з метою подання пропозицій конкурсних торгів, кваліфікаційних та цінових пропозицій та здійснення їх оцінки документи та дані створюються і подаються з урахуванням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронний цифровий підпис».

Електронні засоби, які використовуються замовником під час здійснення процедур закупівель, повинні бути загальнодоступними і гарантувати недискримінацію та рівний доступ до інформації всім учасникам процедур закупівель.

Особливості застосування електронних засобів під час здійснення процедур закупівлі визначаються Кабінетом Міністрів України.

3. Відповідальність за вибір та застосування процедур закупівлі несуть виключно службові (посадові) особи замовника – члени комітету з конкурсних торгів персонально.

Стаття 13. Закупівля за рамковими угодами

1. Закупівля за рамковими угодами здійснюється в порядку, передбаченому для проведення процедури відкритих торгів, двоступеневих торгів, попередньої кваліфікації, з урахуванням вимог цієї статті, а рамкові угоди укладаються відповідно до вимог цієї статті.

2. Особливості укладення рамкових угод, перелік товарів і послуг, які можуть закуповуватися за рамковими угодами, визначаються Уповноваженим органом. Особливості виконання рамкових угод, порядок визначення генеральних замовників та взаємодії замовників з генеральним замовником за рамковими угодами визначаються Кабінетом Міністрів України.

3. В оголошенні про проведення закупівлі за рамковою угодою обов'язково зазначаються:

- строк, на який укладається угода, що не може перевищувати чотирьох років;
- кількість учасників, з якими буде укладено угоду;
- найменування і місцезнаходження замовника (замовників), які здійснюватимуть закупівлю за угодою.

4. Рамкова угода укладається з кількома учасниками за умови, що участь у ній бере не менше трьох учасників.

У разі надходження пропозицій у кількості, меншій ніж заявлена кількість учасників, або відхилення отриманих пропозицій на підставах, установлених цим Законом, замовник (генеральний замовник) має право укласти рамкову угоду з тими учасниками, пропозиції яких не відхилені.

5. Замовник має право укласти договір про закупівлю відповідних товарів і послуг виключно з тими учасниками, з якими укладено рамкову угоду.

6. Рамкові угоди виконуються з дотриманням таких вимог:

1) у разі укладення рамкової угоди з одним учасником усі істотні умови договору про закупівлю визначаються в рамковій угоді, а такий договір вважається укладеним після подання замовником учаснику пропозиції виконати зазначені умови та отримання письмової згоди учасника;

2) у разі укладення рамкової угоди з кількома учасниками:

якщо всі умови договору про закупівлю визначені в рамковій угоді, замовник має право укласти такий договір з дотриманням зазначених у рамковій угоді умов відбору серед учасників, з якими укладено відповідну рамкову угоду;

якщо не всі істотні умови договору про закупівлю визначені в рамковій угоді, такий договір

укладається замовником з переможцем процедури конкурентного відбору, який проводиться замовником серед учасників, з якими укладено відповідну рамкову угоду.

З метою визначення переможця конкурентного відбору замовник надсилає письмове запрошення всім учасникам, з якими укладено рамкову угоду, подати пропозиції щодо укладення договору про закупівлю. Замовник повинен встановити строк, достатній для підготовки учасниками пропозицій, та забезпечити протягом зазначеного строку конфіденційність поданих пропозицій.

Оцінка пропозицій та визначення переможця проводяться за критеріями, встановленими в рамковій угоді, з урахуванням специфічних вимог до предмета закупівлі, встановлення яких допускається згідно з угодою. Такі специфічні вимоги зазначаються у запрошенні учасникам подати пропозиції. Запрошення учасникам та їх пропозиції не можуть передбачати істотну зміну умов договорів закупівлі та характеристик відповідного предмета закупівлі, визначених рамковою угодою.

Конкурентний відбір може проводитися замовником шляхом проведення аукціону із застосуванням електронних засобів. Порядок проведення конкурентного відбору із застосуванням електронних засобів визначається Кабінетом Міністрів України.

7. Генеральний замовник інформує всіх заінтересованих замовників про результати застосування процедури укладення рамкової угоди протягом п'яти днів після її завершення.

Один замовник може бути стороною однієї або кількох рамкових угод. Замовник має право відмовитися від укладення договору про закупівлю за рамковою угодою, поінформувавши про це генерального замовника та Уповноважений орган.

Замовник (генеральний замовник) протягом семи робочих днів з дня укладення рамкової угоди надає для оприлюднення відповідно до статті 10 цього Закону оголошення з відомостями про укладену рамкову угоду.

8. Генеральний замовник протягом п'яти робочих днів після отримання повідомлення замовника про укладення договору про закупівлю за рамковою угодою повідомляє про це Уповноважений орган із зазначенням предмета закупівлі, відповідних замовників та учасників, між якими укладено договори про закупівлю.

Стаття 14. Подання інформації під час проведення процедури закупівлі

1. Подання інформації під час проведення процедури закупівлі здійснюється у письмовій формі, а у випадку, передбаченому абзацом другим частини другої статті 12 цього Закону, – у вигляді електронного документа.

У разі якщо замовник та учасники під час проведення процедури закупівлі надали інформацію в іншій формі, ніж письмова, зміст такої інформації повинен бути ними письмово підтверджений, крім випадку надання інформації у вигляді електронного документа.

2. Замовник протягом усього процесу здійснення процедури закупівлі забезпечує конфіденційність інформації, наданої учасниками (учасниками попередньої кваліфікації). Інформація щодо розгляду та оцінки пропозицій конкурсних торгів надається виключно Уповноваженому органу, органам, що здійснюють державне регулювання та контроль у сфері закупівель, органу оскарження та суду.

Стаття 15. Мова, що застосовується під час проведення процедур закупівель

1. Під час проведення процедур закупівель усі документи, що готуються замовником, викладаються українською мовою, а також за рішенням замовника одночасно всі документи можуть мати автентичний переклад на іншу мову. Визначальним є текст, викладений українською мовою.

Стаття 16. Кваліфікаційні критерії

1. Замовник вимагає від учасників або учасників попередньої кваліфікації подання ними документально підтвердженої інформації про їх відповідність кваліфікаційним критеріям.

2. Замовник може встановлювати такі кваліфікаційні критерії:

наявність обладнання та матеріально-технічної бази;

наявність працівників відповідної кваліфікації, які мають необхідні знання та досвід;

наявність документально підтвердженого досвіду виконання аналогічних договорів;

наявність фінансової спроможності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, довідка з обслуговуючого банку про відсутність (наявність) заборгованості за кредитами).

3. Визначені замовником згідно з цією статтею кваліфікаційні критерії та перелік документів, що підтверджують інформацію учасників або учасників попередньої кваліфікації про відповідність їх таким критеріям, зазначаються в документації конкурсних торгів або кваліфікаційній документації та вимагаються під час проведення переговорів з учасником (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

Замовник не встановлює кваліфікаційні критерії та не визначає перелік документів, що підтверджують подану учасниками або учасниками попередньої кваліфікації інформацію про відповідність їх таким критеріям, у разі:

1) проведення процедури запиту цінових пропозицій;

2) закупівлі нафти, нафтопродуктів сирих, природного і нафтового газу, електричної енергії, послуг з її передачі та розподілу, централізованого постачання теплової енергії, послуг поштового зв'язку, поштових марок та маркованих конвертів, телекомунікаційних послуг, у тому числі з трансляції радіо- та телесигналів, послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, послуг з перевезення залізничним транспортом загального користування.

4. Документи, що не передбачені законодавством для учасників або учасників попередньої кваліфікації – юридичних, фізичних осіб, у тому числі фізичних осіб – підприємців, не подаються ними у складі пропозиції конкурсних торгів або кваліфікаційної пропозиції та не вимагаються під час проведення переговорів з учасником (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

5. Усі пропозиції конкурсних торгів або кваліфікаційні пропозиції, які відповідають кваліфікаційним критеріям, встановленим частиною другою цієї статті, та за відсутності інших, передбачених цим Законом, підстав для їх відхилення, допускаються до оцінки.

Стаття 17. Відмова в участі у процедурі закупівлі

1. Замовник приймає рішення про відмову учаснику, учаснику попередньої кваліфікації в участі у процедурі закупівлі, попередній кваліфікації учасників та зобов'язаний відхилити пропозицію конкурсних торгів (кваліфікаційну, цінову пропозицію) учасника (учасника попередньої кваліфікації) у разі, якщо:

1) він має незаперечні докази того, що учасник або учасник попередньої кваліфікації пропонує, дає або погоджується дати прямо чи опосередковано будь-якій посадовій особі замовника, іншого державного органу винагороду в будь-якій формі (пропозиція щодо найму на роботу, цінна річ, послуга тощо) з метою вплинути на прийняття рішення щодо визначення переможця процедури закупівлі або застосування замовником певної процедури закупівлі;

2) службову (посадову) особу учасника або учасника попередньої кваліфікації, яку уповноважено учасником або учасником попередньої кваліфікації представляти його інтереси під час проведення процедури закупівлі, фізичну особу, яка є учасником або учасником попередньої кваліфікації, було притягнуто згідно із законом до відповідальності за вчинення у сфері державних закупівель корупційного правопорушення;

3) суб'єкт господарювання (учасник або учасник попередньої кваліфікації) протягом останніх трьох років притягувався до відповідальності за порушення, передбачене пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів (тендерів);

4) фізична особа, яка є учасником або учасником попередньої кваліфікації, була засуджена за злочин, вчинений з корисливих мотивів, судимість з якої не знято або не погашено у встановленому законом порядку;

5) службову (посадову) особу учасника або учасника попередньої кваліфікації, яку уповноважено учасником або учасником попередньої кваліфікації представляти його інтереси під час проведення процедури закупівлі, була засуджена за злочин, вчинений з корисливих мотивів, судимість з якої не знято або не погашено у встановленому законом порядку;

6) пропозиція конкурсних торгів (кваліфікаційна, цінова пропозиція) подана учасником про-

цедури закупівлі, який є пов'язаною особою з іншими учасниками процедури закупівлі та/або з членом (членами) комітету з конкурсних торгів замовника;

7) учасник або учасник попередньої кваліфікації визнаний у встановленому законом порядку банкрутом та відносно нього відкрита ліквідаційна процедура.

2. Замовник може прийняти рішення про відмову учаснику, учаснику попередньої кваліфікації в участі у процедурі закупівлі, попередній кваліфікації учасників та може відхилити пропозицію конкурсних торгів (кваліфікаційну, цінову пропозицію) учасника (учасника попередньої кваліфікації) у разі, якщо:

1) учасник або учасник попередньої кваліфікації має заборгованість із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

2) учасник або учасник попередньої кваліфікації не провадить господарську діяльність відповідно до положень його статуту;

3) учасник або учасник попередньої кваліфікації зареєстрований в офшорних зонах. Перелік офшорних зон встановлюється Кабінетом Міністрів України.

3. Інформація про відхилення пропозиції конкурсних торгів, кваліфікаційної або цінової пропозиції із зазначенням підстави надсилається учаснику або учаснику попередньої кваліфікації, пропозиція якого відхилена, протягом трьох робочих днів з дня прийняття замовником такого рішення та оприлюднюється відповідно до статті 10 цього Закону.

Стаття 18. Порядок оскарження процедур закупівлі

1. Скарга до органу оскарження подається суб'єктом оскарження в письмовій формі та повинна бути підписана особою, яка її подає, і містити таку інформацію:

найменування органу оскарження;

ім'я (найменування), місце проживання (місцезнаходження) суб'єкта оскарження, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти (у разі наявності);

найменування, місцезнаходження, поштова адреса замовника, генерального замовника, рішення, дії або бездіяльність яких оскаржуються;

номер оголошення про проведення процедури, яке оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу;

підстави подання скарги, посилання на порушення процедури закупівлі або прийняті рішення, дії або бездіяльність замовника, генерального замовника, фактичні обставини, що це можуть підтверджувати, дату, коли суб'єкту оскарження стало відомо про такі рішення, дії або бездіяльність;

вимоги суб'єкта оскарження та їх обґрунтування.

До скарги додаються документи (у разі наявності), що підтверджують порушення процедури закупівлі або неправомірність рішень, дій або бездіяльності замовника, генерального замовника.

2. Подання скарги до органу оскарження не потребує попереднього звернення до замовника, генерального замовника з вимогою щодо усунення порушення під час проведення процедури закупівлі.

3. У разі отримання замовником, генеральним замовником звернення з вимогою щодо усунення порушення під час проведення процедури закупівлі замовник, генеральний замовник має право на добровільній основі вжити належних заходів, у тому числі з призупиненням процедури закупівлі, для врегулювання питань, зазначених у зверненні. Надіслання звернення замовнику, генеральному замовнику не позбавляє особу права звернутися зі скаргою до органу оскарження. Замовник, генеральний замовник повинні повідомити всіх заінтересованих осіб про рішення, прийняті за результатами розгляду звернення, та одночасно подати для оприлюднення таке рішення разом із зверненням на веб-портал Уповноваженого органу. У разі подання скарги щодо тієї самої процедури закупівлі, якої стосується звернення, замовник, генеральний замовник повідомляють орган оскарження про вжиті за цим зверненням заходи.

4. Скарги подаються до органу оскарження не пізніше 10 днів з дня, коли суб'єкт оскарження дізнався або повинен був дізнатися про порушення його прав чи законних інтересів прийнятим рішенням, дією чи бездіяльністю замовника, генерального замовника, але до дня укладення договору про закупівлю. Скарги, які стосуються документації конкурсних торгів (кваліфікаційної

документації, запиту цінових пропозицій), можуть подаватися у будь-який строк після оприлюднення оголошення про їх проведення, але не пізніше закінчення строку, встановленого для подання пропозицій конкурсних торгів (кваліфікаційних, цінових пропозицій).

Скарги щодо укладених договорів про закупівлю розглядаються в судовому порядку.

5. Датою подання суб'єктом оскарження скарги до органу оскарження вважається дата її реєстрації органом оскарження.

Орган оскарження повинен у строк, що не перевищує трьох робочих днів з дня реєстрації скарги в органі оскарження, повідомити суб'єкта оскарження, замовника, генерального замовника про час і місце розгляду скарги та в той самий строк подати для оприлюднення таке повідомлення на веб-портал Уповноваженого органу. Суб'єкт оскарження, замовник, генеральний замовник мають право взяти участь у розгляді скарги. Розгляд скарги є відкритим, усі бажаючі можуть бути присутніми на розгляді. Особи, присутні на розгляді, можуть використовувати засоби фото-, кінозйомки, відео- та звукозапису. Рішення, прийняте органом оскарження, проголошується прилюдно.

За подання скарги до органу оскарження справляється плата, яка зараховується до Державного бюджету України. Розмір плати визначається Кабінетом Міністрів України.

При поданні скарги до органу оскарження суб'єкт оскарження надсилає копію скарги замовнику, генеральному замовнику, рішення, дія чи бездіяльність якого оскаржуються.

6. Орган оскарження залишає скаргу без розгляду у разі, якщо:

суб'єкт оскарження подає скаргу щодо того самого порушення, у тій самій процедурі закупівлі і з тих самих підстав, які вже були предметом розгляду органу оскарження і щодо яких органом оскарження було прийнято відповідне рішення;

скарга не відповідає вимогам частини першої або четвертої цієї статті;

суб'єктом оскарження не внесено плату, передбачену абзацом третім частини п'ятої цієї статті;

замовником, генеральним замовником відповідно до цього Закону усунуто порушення, зазначені в скарзі, про що було надано документальне підтвердження.

Орган оскарження зобов'язаний поінформувати суб'єкта оскарження, замовника, генерального замовника про залишення скарги без розгляду не пізніше наступного робочого дня після прийняття такого рішення та в той самий строк подати для оприлюднення таке рішення на веб-портал Уповноваженого органу.

7. Орган оскарження приймає рішення про припинення розгляду скарги у разі, якщо:

обставини, зазначені в абзацах другому – п'ятому частини шостої цієї статті, встановлені органом оскарження після прийняття скарги до розгляду;

замовником, генеральним замовником прийнято рішення про відміну торгів чи визнання їх такими, що не відбулися, відміну переговорної процедури, крім випадку оскарження будь-якого з цих рішень.

У разі відкликання скарги орган оскарження може прийняти рішення про припинення розгляду скарги.

8. Подання скарги не призупиняє процедуру закупівлі, за винятком випадку, коли орган оскарження приймає рішення про призупинення процедури закупівлі.

Орган оскарження має право за власною ініціативою або за заявою суб'єкта оскарження прийняти рішення про призупинення процедури закупівлі на строк до винесення рішення за скаргою, рішення про припинення розгляду скарги або рішення про залишення скарги без розгляду. Протягом одного робочого дня орган оскарження повідомляє про призупинення процедури закупівлі центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, Уповноважений орган, замовника, генерального замовника та суб'єкта оскарження та в той самий строк подає на оприлюднення таке рішення на веб-портал Уповноваженого органу.

Призупинення процедури закупівлі передбачає зупинення замовником, генеральним замовником будь-яких дій та прийняття будь-яких рішень щодо закупівлі, у тому числі укладення договору про закупівлю, крім дій, спрямованих на усунення порушень, зазначених у скарзі.

У разі усунення замовником, генеральним замовником порушень, зазначених у скарзі, замов-

ник, генеральний замовник протягом одного робочого дня з моменту усунення порушення повинен повідомити про це орган оскарження та надати документальне підтвердження.

9. Розгляд скарги зупиняє перебіг строків, встановлених абзацами третім і четвертим частини другої статті 31, абзацом четвертим частини п'ятої статті 36, абзацом другим частини третьої статті 39 цього Закону.

Перебіг цих строків продовжується з дня, наступного за днем прийняття рішення органом оскарження за результатами розгляду скарги, рішення про припинення розгляду скарги або рішення про залишення скарги без розгляду.

У будь-якому разі укладення договору про закупівлю під час процедури оскарження забороняється.

Під час розгляду скарги органом оскарження Уповноважений орган повинен забезпечити неприйняття для оприлюднення інформації про закупівлю за призупиненою процедурою закупівлі, яка підлягає оприлюдненню згідно з цим Законом, крім випадків усунення замовником, генеральним замовником порушень, зазначених ускарзі.

10. За результатами розгляду скарги орган оскарження має право:

прийняти рішення про встановлення або відсутність порушень процедури закупівлі (у тому числі порушення порядку оприлюднення або неоприлюднення інформації про державні закупівлі, передбаченої цим Законом) та про заходи, що повинні вживатися для їх усунення, зокрема зобов'язати замовника, генерального замовника повністю або частково скасувати свої рішення, надати необхідні документи, роз'яснення, усунути будь-які дискримінаційні умови (у тому числі ті, що зазначені в технічній специфікації, яка є складовою частиною документації з конкурсних торгів, кваліфікаційної документації), привести документацію конкурсних торгів (кваліфікаційну документацію, запит цінкових пропозицій) у відповідність із вимогами законодавства, або за неможливості виправити допущені порушення відмінити процедуру закупівлі;

у випадках, передбачених законами України, передавати рішення, документи та матеріали щодо здійснення закупівель до правоохоронних, контролюючих та інших органів.

11. Для розгляду скарг орган оскарження має право запитувати й отримувати у замовників, генеральних замовників, учасників, контролюючих органів, Уповноваженого органу, інших осіб відповідні інформацію, документи та матеріали щодо проведення процедур закупівель.

Замовники, генеральні замовники, контролюючі органи, Уповноважений орган, інші особи протягом трьох робочих днів з дня отримання запиту повинні надіслати органу оскарження відповідну інформацію, завірені належним чином копії документів та матеріали.

У разі якщо у встановлений строк не надано інформацію, документи та матеріали щодо проведення процедур державних закупівель, орган оскарження розглядає скаргу та приймає рішення на її підставі та в межах одержаної за скаргою інформації.

Орган оскарження має право залучати для отримання консультацій та експертних висновків представників державних органів (за погодженням з керівниками державних органів), експертів та спеціалістів, які не можуть бути пов'язаними особами та володіють спеціальними знаннями, необхідними для професійного та неупередженого розгляду скарги. Суб'єкт оскарження та замовник (генеральний замовник) можуть надавати висновки експертів та спеціалістів, які володіють спеціальними знаннями. Висновки таких представників державних органів, експертів та спеціалістів оформлюються у письмовій формі та долучаються до матеріалів справи про розгляд скарги.

12. Рішення за результатами розгляду скарг приймаються органом оскарження виключно на його засіданнях.

13. Орган оскарження приймає протягом 30 робочих днів з дня реєстрації скарги в органі оскарження обґрунтоване рішення, у якому зазначаються:

висновок органу оскарження про наявність або відсутність порушення процедури закупівлі;

висновок органу оскарження про задоволення скарги або про відмову в її задоволенні повністю чи частково;

підстави та обґрунтування прийняття рішення;

у разі, якщо скаргу задоволено повністю або частково, – зобов'язання усунення замовником, генеральним замовником порушення процедури закупівлі та/або відновлення процедури заку-

півлі з моменту попереднього законного рішення чи правомірної дії замовника, генерального замовника.

14. Рішення органу оскарження оформляється у письмовій формі і містить таку інформацію: найменування органу оскарження; короткий зміст скарги; мотивувальну частину рішення; резолютивну частину рішення; строк оскарження рішення.

15. Засвідчені в установленому порядку копії рішення за результатами розгляду скарги орган оскарження протягом трьох робочих днів з дня його прийняття надсилає суб'єкту оскарження, замовнику, генеральному замовнику, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, та Уповноваженому органу.

16. Рішення органу оскарження набирають чинності з дня їх прийняття та є обов'язковими для виконання замовниками, генеральними замовниками, особами, яких вони стосуються.

Рішення органу оскарження підлягають обов'язковому оприлюдненню після їх прийняття на веб-порталі Уповноваженого органу та не пізніше наступного робочого дня також оприлюднюються на веб-порталі Антимонопольного комітету України.

17. Рішення органу оскарження може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником до суду протягом 30 днів з дня, коли особа дізналася про його прийняття.

Стаття 19. Звіт про результати проведення процедури закупівлі

1. У звіті про результати проведення процедури закупівлі обов'язково зазначаються: найменування предмета закупівлі; кількість учасників процедури закупівлі та найменування і місцезнаходження учасника, з яким укладено договір про закупівлю;

ціни пропозицій конкурсних торгів (цінові пропозиції або ціна пропозиції на переговорах в разі застосування переговорної процедури закупівлі) та сума, визначена у договорі про закупівлю;

дата оприлюднення оголошення з відомостями про укладену рамкову угоду, за якою укладено договір про закупівлю (у разі проведення закупівлі за рамковими угодами), розміщеного на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону;

дата оприлюднення повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (пропозиції за результатами застосування переговорної процедури закупівлі), розміщеного на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону;

дата оприлюднення оголошення про проведення процедури закупівлі та про результати процедури закупівлі, розміщених на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону;

адреса веб-сайту, на якому замовником додатково розміщувалася інформація про закупівлю (у разі наявності);

у разі, якщо в результаті проведення торгів не було укладено договір про закупівлю, – підстави прийняття рішення про неукладення договору про закупівлю, якщо таке мало місце;

дата укладення договору про закупівлю;

зведена інформація замовника про наявність та відповідність встановленим законодавством вимогам документів, що підтверджують відповідність учасників кваліфікаційним критеріям відповідно до статті 16 цього Закону, та наявність/відсутність обставин, встановлених статтею 17 цього Закону, із зазначенням відповідних підстав;

у разі закупівлі робіт або послуг – повне найменування та місцезнаходження кожного юридичного суб'єкта господарювання, якого учасник, з яким укладено договір про закупівлю, буде залучати до виконання робіт як субпідрядника в обсязі не менше ніж 20 відсотків вартості договору про закупівлю, якщо про це зазначено в договорі про закупівлю.

2. Звіт про результати проведення процедури закупівлі оприлюднюється замовником відповідно до статті 10 цього Закону.

3. Усі документи щодо державних закупівель, передбачені цим Законом, зберігаються замовником протягом трьох років.

Розділ IV ПРОЦЕДУРА ВІДКРИТИХ ТОРГІВ

Стаття 20. Умови застосування процедури відкритих торгів

1. Відкриті торги є основною процедурою закупівлі.
2. Під час проведення процедури відкритих торгів пропозиції конкурсних торгів мають право подавати всі зацікавлені особи.

Стаття 21. Інформування про проведення процедури відкритих торгів

1. Оголошення про проведення процедури відкритих торгів безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

2. В оголошенні про проведення процедури відкритих торгів обов'язково зазначаються: найменування і місцезнаходження замовника;

адреса веб-сайту, на якому замовником додатково розміщується інформація про закупівлю (у разі наявності);

найменування предмета закупівлі;

кількість та місце поставки товарів або обсяг і місце виконання робіт чи надання послуг;

строк поставки товарів, виконання робіт, надання послуг;

місце отримання документації конкурсних торгів;

місце та строк подання пропозицій конкурсних торгів;

місце, дата і час розкриття пропозицій конкурсних торгів;

розмір, вид та умови надання забезпечення пропозицій конкурсних торгів (якщо замовник вимагає його надати);

прізвище, ім'я та по батькові, посада та адреса однієї чи кількох посадових осіб замовника, уповноважених здійснювати зв'язок з учасниками;

реєстраційний рахунок замовника, відкритий в органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (у разі здійснення закупівлі за рахунок бюджетних коштів).

В оголошенні може зазначатися додаткова інформація, визначена замовником.

3. Строк для подання пропозицій конкурсних торгів не може бути меншим, ніж 20 робочих днів з дня оприлюднення оголошення про проведення процедури відкритих торгів на веб-порталі Уповноваженого органу.

У разі обґрунтованої нагальної потреби у закупівлі продукції харчової промисловості, лікарських засобів і виробів медичного призначення строк для подання пропозицій конкурсних торгів може бути скорочено до 10 робочих днів (далі – скорочена процедура). Причиною скорочення строку не може бути бездіяльність замовника щодо проведення відповідних процедур закупівель. Обґрунтування нагальної потреби зазначаються в оголошенні про проведення процедури відкритих торгів та у звіті про результати проведення процедури закупівлі та не повинні свідчити про наміри замовника послабити конкуренцію між учасниками.

Стаття 22. Документація конкурсних торгів

1. Після оприлюднення оголошення про проведення процедури закупівлі кожна фізична/юридична особа має право безоплатно отримати документацію конкурсних торгів.

Документація конкурсних торгів безоплатно надсилається або надається замовником протягом трьох робочих днів з дня отримання від фізичної/юридичної особи відповідного запиту.

Документація конкурсних торгів безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу для загального доступу і може бути безоплатно отримана кожною фізичною/юридичною особою.

2. Документація конкурсних торгів повинна містити:

1) інструкцію з підготовки пропозицій конкурсних торгів;

2) кваліфікаційні критерії до учасників відповідно до статті 16, вимоги, встановлені статтею 17 цього Закону, та інформацію про спосіб документального підтвердження відповідності учасників встановленим критеріям та вимогам згідно із законодавством;

3) інформацію про необхідні технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі, у тому числі відповідну технічну специфікацію (у разі потреби – плани, креслення, малюнки чи опис предмета закупівлі). При цьому технічна специфікація повинна містити: детальний опис товарів, робіт, послуг, що закуповуються, у тому числі їх технічні та якісні характеристики; вимоги щодо технічних і функціональних характеристик предмета закупівлі у разі, якщо опис скласти неможливо або якщо доцільніше зазначити такі показники; посилання на стандартні характеристики, вимоги, умовні позначення та термінологію, пов'язану з товарами, роботами чи послугами, що закуповуються, передбачені існуючими міжнародними або національними стандартами, нормами та правилами. Технічна специфікація не повинна містити посилання на конкретні торговельну марку чи фірму, патент, конструкцію або тип предмета закупівлі, джерело його походження або виробника. У разі якщо таке посилання є необхідним, воно повинно бути обґрунтованим, а специфікація повинна містити вираз «або еквівалент». Технічні, якісні характеристики предмета закупівлі повинні передбачати необхідність застосування заходів із захисту довкілля;

4) кількість товару та місце його поставки;

5) місце, де повинні бути виконані роботи чи надані послуги, їх обсяги;

6) строки поставки товарів, виконання робіт, надання послуг;

7) проект договору або основні умови, які обов'язково будуть включені до договору про закупівлю;

8) опис окремої частини або частин предмета закупівлі (лота), щодо яких можуть бути подані пропозиції конкурсних торгів, у разі, якщо учасникам дозволяється подати пропозиції конкурсних торгів стосовно частини предмета закупівлі (лота);

9) перелік критеріїв та методику оцінки пропозицій конкурсних торгів із зазначенням питомої ваги критеріїв;

10) строк, протягом якого пропозиції конкурсних торгів вважаються дійсними, але не менше ніж 90 днів з дати розкриття пропозицій конкурсних торгів;

11) інформацію про валюту, в якій повинна бути розрахована і зазначена ціна пропозиції конкурсних торгів;

12) інформацію про мову (мови), якою (якими) повинні бути складені пропозиції конкурсних торгів;

13) зазначення способу, місця та кінцевого строку подання пропозицій конкурсних торгів;

14) порядок надання роз'яснень щодо документації конкурсних торгів;

15) розмір, вид та умови надання забезпечення пропозицій конкурсних торгів (якщо замовник вимагає його надати);

16) розмір, вид, умови надання, умови повернення та неповернення забезпечення виконання договору про закупівлю (якщо замовник вимагає його надати);

17) місце, дату і час розкриття пропозицій конкурсних торгів;

18) прізвище, ім'я та по батькові, посаду та адресу однієї чи кількох посадових осіб замовника, уповноважених здійснювати зв'язок з учасниками;

19) у разі закупівлі робіт або послуг – вимогу про зазначення учасником у пропозиції конкурсних торгів інформації (повне найменування та місцезнаходження) про кожного суб'єкта господарювання, якого учасник планує залучати до виконання робіт як субпідрядника в обсязі не менше ніж 20 відсотків від вартості договору про закупівлю.

Документація конкурсних торгів може містити також іншу інформацію відповідно до законодавства, яку замовник вважає за необхідне до неї включити.

3. Документація конкурсних торгів не повинна містити вимог, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників.

Стаття 23. Надання роз'яснень щодо документації конкурсних торгів та внесення змін до неї

1. Фізична/юридична особа має право не пізніше ніж за 10 днів (за 5 днів – у разі скоро-

ченої процедури) до закінчення строку подання пропозицій конкурсних торгів звернутися до замовника за роз'ясненнями щодо документації конкурсних торгів. Замовник повинен надати роз'яснення на звернення протягом трьох днів з дня його отримання та оприлюднити його на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

У разі проведення зборів з метою роз'яснення будь-яких звернень щодо документації конкурсних торгів замовник повинен забезпечити ведення протоколу таких зборів з викладенням у ньому всіх роз'яснень щодо звернень і оприлюднити його на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

2. Замовник має право з власної ініціативи чи за результатами звернень внести зміни до документації конкурсних торгів, продовживши строк подання та розкриття пропозицій конкурсних торгів не менше ніж на сім днів, та повідомити письмово протягом одного робочого дня з дня прийняття рішення про внесення зазначених змін усіх осіб, яким було видано документацію конкурсних торгів.

У разі здійснення закупівлі за скороченою процедурою замовник не має права з власної ініціативи чи за результатами запитів вносити зміни до документації конкурсних торгів, крім випадків, коли внесення таких змін необхідне для приведення у відповідність документації конкурсних торгів із вимогами чинного законодавства або такі зміни вимагає рішення органу оскарження. У такому разі замовник зобов'язаний внести відповідні зміни до документації конкурсних торгів та продовжити строк подання пропозицій конкурсних торгів.

У разі несвоєчасного подання замовником роз'яснень щодо змісту документації конкурсних торгів або несвоєчасного внесення до неї змін замовник повинен продовжити строк подання та розкриття пропозицій конкурсних торгів не менше як на сім днів та повідомити про це всіх осіб, яким було видано документацію конкурсних торгів.

Зазначена у цій частині інформація оприлюднюється замовником відповідно до статті 10 цього Закону.

Стаття 24. Забезпечення пропозиції конкурсних торгів

1. Замовник має право зазначити в оголошенні про проведення процедури закупівлі та в документації конкурсних торгів вимоги щодо надання забезпечення пропозиції конкурсних торгів.

У разі якщо надання забезпечення пропозиції конкурсних торгів вимагається замовником, в документації конкурсних торгів повинні бути зазначені умови його надання, зокрема вид, розмір, строк дії та застереження щодо випадків, коли забезпечення пропозиції конкурсних торгів не повертається учаснику. У такому разі учасник під час подання пропозиції конкурсних торгів одночасно надає забезпечення пропозиції конкурсних торгів.

Розмір забезпечення пропозиції конкурсних торгів у грошовому виразі не може перевищувати 0,5 відсотка очікуваної вартості закупівлі у разі проведення торгів на закупівлю робіт та 3 відсотки – у разі проведення торгів на закупівлю товарів чи послуг на умовах, визначених документацією конкурсних торгів.

2. У разі якщо пропозиції конкурсних торгів подаються стосовно частини предмета закупівлі (лота), розмір забезпечення пропозиції конкурсних торгів встановлюється замовником виходячи з очікуваної вартості предмета закупівлі щодо кожної його частини (лота).

3. Забезпечення пропозиції конкурсних торгів не повертається замовником у разі: відкликання пропозиції конкурсних торгів учасником після закінчення строку її подання; непідписання учасником, що став переможцем процедури торгів, договору про закупівлю; ненадання переможцем процедури торгів забезпечення виконання договору про закупівлю після акцепту його пропозиції конкурсних торгів, якщо надання такого забезпечення передбачено документацією конкурсних торгів.

4. Замовник повинен повернути забезпечення пропозиції конкурсних торгів учаснику протягом трьох банківських днів з дня настання підстави для повернення забезпечення пропозиції конкурсних торгів у разі:

закінчення строку дії забезпечення пропозиції конкурсних торгів, зазначеного в документації конкурсних торгів;

укладення договору про закупівлю з учасником, що став переможцем конкурсних торгів;
відкликання пропозиції конкурсних торгів до закінчення строку її подання;
закінчення процедури закупівлі у разі неукладення договору про закупівлю з жодним з учасників, що подали пропозиції конкурсних торгів.

5. Кошти, що надійшли як забезпечення пропозиції конкурсних торгів (у разі, якщо вони не повертаються учаснику), підлягають перерахуванню до відповідного бюджету, а у разі здійснення закупівлі юридичними особами (їх об'єднаннями) не за бюджетні кошти – перераховуються на рахунок таких юридичних осіб (їх об'єднань).

Стаття 25. Порядок подання пропозицій конкурсних торгів

1. Пропозиція конкурсних торгів подається у письмовій формі за підписом уповноваженої посадової особи учасника, прошита, пронумерована та скріплена печаткою в запечатаному конверті. На запит учасника замовник протягом одного робочого дня з дня надходження запиту підтверджує надходження пропозиції конкурсних торгів із зазначенням дати та часу. Відмова або ухилення замовника від негайного отримання пропозицій конкурсних торгів, що подаються особисто, є підставою для оскарження.

Кожен учасник має право подати тільки одну пропозицію конкурсних торгів (у тому числі до визначеної в документації конкурсних торгів частини предмета закупівлі (лота)). Отримана пропозиція конкурсних торгів вноситься замовником до реєстру, форма якого визначається Уповноваженим органом.

2. Пропозиція конкурсних торгів повинна супроводжуватися документом, що підтверджує надання учасником забезпечення пропозиції конкурсних торгів, якщо таке забезпечення передбачено оголошенням про проведення процедури закупівлі.

3. Пропозиції конкурсних торгів, отримані замовником після закінчення строку їх подання, не розкриваються і повертаються учасникам, які їх подали.

4. Пропозиції конкурсних торгів залишаються дійсними протягом зазначеного в документації конкурсних торгів строку. До закінчення цього строку замовник має право вимагати від учасників продовження строку дії пропозицій конкурсних торгів.

Учасник має право:

відхилити таку вимогу, не втрачаючи при цьому наданого ним забезпечення пропозиції конкурсних торгів;

погодитися з вимогою та продовжити строк дії поданої ним пропозиції конкурсних торгів та наданого забезпечення пропозиції конкурсних торгів.

5. Учасник має право внести зміни або відкликати свою пропозицію конкурсних торгів до закінчення строку її подання без втрати свого забезпечення пропозиції конкурсних торгів. Такі зміни чи заява про відкликання пропозиції конкурсних торгів враховуються у разі, якщо вони отримані замовником до закінчення строку подання пропозицій конкурсних торгів.

Стаття 26. Забезпечення виконання договору про закупівлю

1. Замовник має право вимагати від учасника-переможця внесення ним не пізніше дати укладення договору про закупівлю забезпечення виконання такого договору, якщо внесення такого забезпечення передбачено документацією конкурсних торгів. Замовник повертає забезпечення виконання договору про закупівлю після виконання учасником-переможцем договору, а також у разі визнання судом результатів процедури закупівлі або договору про закупівлю недійсними та у випадках, передбачених частинами першою і другою статті 30, частиною третьою статті 31 цього Закону, а також згідно з умовами, зазначеними в договорі, але не пізніше ніж протягом трьох банківських днів з дня настання зазначених обставин.

2. Розмір забезпечення виконання договору про закупівлю не може перевищувати 5 відсотків вартості договору.

3. Кошти, що надійшли як забезпечення виконання договору (у разі якщо вони не повертаються), підлягають перерахуванню до відповідного бюджету, а у разі здійснення закупівлі юридичними особами (їх об'єднаннями) не за бюджетні кошти – перераховуються на рахунок таких юридичних осіб (їх об'єднань).

Стаття 27. Розкриття пропозицій конкурсних торгів

1. Розкриття пропозицій конкурсних торгів здійснюється в день закінчення строку їх подання у час та в місці, що зазначені в оголошенні про проведення процедури закупівлі.

2. До участі у процедурі розкриття пропозицій конкурсних торгів замовником допускаються всі учасники або їх уповноважені представники, а також представники засобів масової інформації та уповноважені представники громадських об'єднань. Відсутність учасника або його уповноваженого представника під час процедури розкриття пропозицій конкурсних торгів не є підставою для відмови в розкритті чи розгляді або для відхилення його пропозиції конкурсних торгів.

3. Під час розкриття пропозицій конкурсних торгів перевіряється наявність чи відсутність усіх необхідних документів, передбачених документацією конкурсних торгів, а також оголошуються найменування та місцезнаходження кожного учасника, ціна кожної пропозиції конкурсних торгів або частини предмета закупівлі (лота). Зазначена інформація вноситься до протоколу розкриття пропозицій конкурсних торгів.

4. Протокол розкриття пропозицій конкурсних торгів складається в день розкриття пропозицій конкурсних торгів за формою, встановленою Уповноваженим органом.

Протокол розкриття пропозицій конкурсних торгів підписується членами комітету з конкурсних торгів та учасниками, які беруть участь у процедурі розкриття пропозицій конкурсних торгів.

Завірена підписом голови комітету з конкурсних торгів та печаткою замовника копія протоколу розкриття пропозицій конкурсних торгів надається будь-якому учаснику на його запит протягом одного робочого дня з дня отримання такого запиту.

Протокол розкриття пропозицій конкурсних торгів оприлюднюється відповідно до статті 10 цього Закону.

Стаття 28. Розгляд та оцінка пропозицій конкурсних торгів

1. Замовник має право звернутися до учасників за роз'ясненнями змісту їх пропозицій конкурсних торгів з метою спрощення розгляду та оцінки пропозицій.

2. Замовник та учасники не можуть ініціювати будь-які переговори з питань внесення змін до змісту або ціни поданої пропозиції конкурсних торгів.

3. Замовник має право на виправлення арифметичних помилок, допущених у результаті арифметичних дій, виявлених у поданій пропозиції конкурсних торгів під час проведення її оцінки, у порядку, визначеному документацією конкурсних торгів, за умови отримання письмової згоди на це учасника, який подав пропозицію конкурсних торгів.

4. Замовник проводить оцінку пропозицій конкурсних торгів, які не було відхилено згідно з цим Законом.

5. Замовник визначає переможця торгів з числа учасників, пропозиції конкурсних торгів яких не було відхилено згідно з цим Законом (у кількості не менше двох), на основі критеріїв і методики оцінки, зазначених у документації конкурсних торгів.

Критеріями оцінки є:

у разі здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг, що виробляються, виконуються чи надаються не за окремо розробленою специфікацією (технічним проектом), для яких існує постійно діючий ринок, – ціна;

у разі здійснення закупівлі, яка має складний або спеціалізований характер (у тому числі консультаційних послуг, наукових досліджень, експериментів або розробок, дослідно-конструкторських робіт), – ціна разом з іншими критеріями оцінки, зокрема такими, як:

якість виконання робіт, послуг;

умови оплати;

строк виконання;

гарантійне обслуговування;

експлуатаційні витрати;

передача технології та підготовка управлінських, наукових і виробничих кадрів, включаючи використання місцевих ресурсів, у тому числі засобів виробництва, робочої сили і матеріалів для виготовлення товарів, виконання робіт, надання послуг, що пропонуються учасником.

6. Якщо для визначення найбільш економічно вигідної пропозиції конкурсних торгів крім ціни застосовуються й інші критерії оцінки, у документації конкурсних торгів визначається їх вартісний еквівалент або питома вага цих критеріїв у загальній оцінці пропозицій конкурсних торгів. Питома вага цінового критерію не може бути нижчою ніж 50 відсотків.

7. Замовник має право звернутися за підтвердженням інформації, наданої учасником, до органів державної влади, підприємств, установ, організацій відповідно до їх компетенції. У разі отримання достовірної інформації про його невідповідність вимогам кваліфікаційних критеріїв, наявність підстав, зазначених у частині першій статті 17 цього Закону, або факту зазначення у пропозиції конкурсних торгів будь-якої недостовірної інформації, що є суттєвою при визначенні результатів процедури закупівлі, замовник відхиляє пропозицію конкурсних торгів такого учасника.

8. За результатом розгляду та оцінки пропозицій конкурсних торгів складається протокол оцінки пропозицій конкурсних торгів за формою, встановленою Уповноваженим органом.

9. Загальний строк розгляду, оцінки та визначення переможця процедури закупівлі не повинен перевищувати 20 робочих днів з дня розкриття пропозицій конкурсних торгів.

Під час здійснення закупівель за скороченою процедурою загальний строк розгляду, оцінки та визначення переможця процедури закупівлі не повинен перевищувати 10 робочих днів з дня розкриття пропозицій конкурсних торгів.

Стаття 29. Відхилення пропозицій конкурсних торгів

1. Замовник відхиляє пропозицію конкурсних торгів у разі, якщо:

1) учасник:

не відповідає кваліфікаційним критеріям, встановленим статтею 16 цього Закону;

не погоджується з виправленням виявленої замовником арифметичної помилки;

не надав забезпечення пропозиції конкурсних торгів, якщо таке забезпечення вимагалось замовником;

2) наявні підстави, зазначені у статті 17 та частині сьомій статті 28 цього Закону;

3) пропозиція конкурсних торгів не відповідає умовам документації конкурсних торгів.

2. Учасник, пропозиція конкурсних торгів якого відхилена, повідомляється про це із зазначенням аргументованих підстав протягом трьох робочих днів з дати прийняття такого рішення. Інформація про відхилення пропозиції оприлюднюється відповідно до статті 10 цього Закону.

Стаття 30. Відміна замовником торгів чи визнання їх такими, що не відбулися

1. Замовник відмінє торги в разі:

відсутності подальшої потреби в закупівлі товарів, робіт і послуг;

неможливості усунення порушень, які виникли через виявлені порушення законодавства з питань державних закупівель;

виявлення факту змови учасників;

порушення порядку оприлюднення оголошення про проведення процедури закупівлі, акцепту, оголошення про результати процедури закупівлі, передбаченого цим Законом;

подання для участі в них менше двох пропозицій конкурсних торгів, а в разі здійснення закупівлі за рамковими угодами з кількома учасниками – менше трьох пропозицій;

відхилення всіх пропозицій конкурсних торгів згідно з цим Законом;

якщо до оцінки допущено пропозиції менше ніж двох учасників.

Про відміну процедури закупівлі за такими підставами має бути чітко визначено в документації конкурсних торгів.

Торги може бути відмінено частково (за лотом).

2. Замовник має право визнати торги такими, що не відбулися, у разі якщо:

ціна найбільш вигідної пропозиції конкурсних торгів перевищує суму, передбачену замовником на фінансування закупівлі;

здійснення закупівлі стало неможливим унаслідок непереборної сили;

скорочення видатків на здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг.

Замовник має право визнати торги такими, що не відбулися частково (за лотом).

3. Повідомлення про відміну торгів або визнання їх такими, що не відбулися, надсилається за-

мовником усім учасникам протягом трьох робочих днів з дня прийняття замовником відповідного рішення.

Стаття 31. Акцепт пропозиції конкурсних торгів та укладення договору про закупівлю

1. У день визначення переможця замовник акцептує пропозицію конкурсних торгів, що визнана найбільш економічно вигідною за результатами оцінки.

2. Замовник зобов'язаний протягом одного робочого дня з дня прийняття рішення про визначення переможця надіслати переможцю торгів повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів, а всім учасникам – письмове повідомлення про результати торгів із зазначенням найменування та місцезнаходження учасника-переможця, пропозицію конкурсних торгів якого визнано найбільш економічно вигідною за результатами оцінки.

Повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції обов'язково безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу.

Замовник укладає договір про закупівлю з учасником, пропозицію конкурсних торгів якого було акцептовано, не пізніше ніж через 30 днів з дня акцепту пропозиції відповідно до вимог документації конкурсних торгів та акцептованої пропозиції. З метою забезпечення права на оскарження рішень замовника договір про закупівлю не може бути укладено раніше ніж через 10 днів з дати оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів.

Під час здійснення закупівель за скороченою процедурою з учасником, пропозицію конкурсних торгів якого було акцептовано, замовник укладає договір про закупівлю відповідно до вимог документації конкурсних торгів та акцептованої пропозиції у строк не раніше ніж через п'ять днів з дня оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів, але не пізніше ніж через 14 днів з дня акцепту.

3. У разі письмової відмови переможця торгів від підписання договору про закупівлю відповідно до вимог документації конкурсних торгів або неукладення договору про закупівлю з вини учасника у строк, визначений цим Законом, замовник визначає найбільш економічно вигідну пропозицію конкурсних торгів з тих, строк дії яких ще не минув.

Стаття 32. Інформування учасників про результати проведення процедури закупівлі

1. Оголошення про результати проведення процедури закупівлі безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону протягом семи днів з дня укладення договору про закупівлю або прийняття рішення про відміну торгів чи визнання їх такими, що не відбулися. Оголошення про результати проведення процедури закупівлі може бути оприлюднено за кожним лотом окремо.

2. В оголошенні про результати проведення торгів обов'язково зазначаються:

найменування та місцезнаходження замовника;

адреса веб-сайту, на якому додатково розміщувалася інформація замовника про закупівлю (у разі такого розміщення);

найменування предмета закупівлі;

кількість та місце поставки товарів або вид і місце проведення робіт чи надання послуг;

дата оприлюднення оголошення про проведення процедури закупівлі;

дата оприлюднення повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції, пропозиції за результатами застосування переговорної процедури закупівлі;

дата оприлюднення оголошення з відомостями про рамкову угоду, за якою укладено договір про закупівлю (у разі проведення закупівлі за рамковою угодою), розміщеного на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону;

дата укладення договору про закупівлю;

дата прийняття рішення про відміну торгів чи визнання їх такими, що не відбулися (якщо таке рішення було прийнято замовником), та його причина;

сума, визначена в договорі про закупівлю;

повне найменування переможця процедури закупівлі.

Розділ V

ПРОЦЕДУРА ДВОСТУПЕНЕВИХ ТОРГІВ

Стаття 33. Умови застосування і проведення процедури двоступеневих торгів

1. Процедуру двоступеневих торгів може бути застосовано за таких умов:

замовник не може визначити необхідні технічні, якісні характеристики (специфікації) товарів (робіт) або визначити вид послуг і для прийняття оптимального рішення про закупівлю необхідно провести попередні переговори з учасниками;

предметом закупівлі є здійснення наукових досліджень, експериментів або розробок, виконання дослідно-конструкторських, будівельних робіт.

Стаття 34. Порядок проведення процедури двоступеневих торгів

1. Двоступеневі торги проводяться в порядку, передбаченому для процедури відкритих торгів, з урахуванням особливостей, визначених цим розділом.

2. Двоступеневі торги проводяться в два етапи.

На першому етапі всім учасникам пропонується подати попередні пропозиції конкурсних торгів без зазначення ціни. У цьому разі документація конкурсних торгів може містити лише пропозиції щодо технічних, якісних та інших характеристик предмета закупівлі, умов поставки, підтвердження професійної і технічної компетентності учасників та їх відповідності кваліфікаційним критеріям. Строк подання учасниками попередніх пропозицій конкурсних торгів становить не менше ніж 30 днів з дня оприлюднення оголошення про проведення двоступеневих торгів на веб-порталі Уповноваженого органу.

Під час здійснення закупівель за скороченою процедурою строк подання учасниками попередніх пропозицій конкурсних торгів становить не менше ніж 15 днів з дня оприлюднення оголошення про проведення двоступеневих торгів на веб-порталі Уповноваженого органу.

Замовник під час розгляду попередніх пропозицій конкурсних торгів має право проводити переговори з будь-ким із учасників для визначення переваг та недоліків у пропозиціях. Замовник під час переговорів не має права застосовувати дискримінаційний режим до різних учасників. За результатами переговорів складається протокол за підписом замовника та учасника, у якому зазначаються відомості про учасника, пропозиції, запропоновані учасником, висновки.

Після отримання попередніх пропозицій конкурсних торгів замовник має право внести зміни до документації конкурсних торгів щодо технічних вимог та вимог до якості предмета закупівлі чи запропонувати нові характеристики та критерії оцінки згідно з цим Законом. Про зміну умов документації конкурсних торгів замовник інформує всіх учасників під час надання їм запрошень до участі у другому етапі торгів.

На другому етапі замовник запрошує до участі учасників, попередні пропозиції конкурсних торгів яких не було відхилено на першому етапі та пропозиції яких виявилися прийнятними в цілому, але не менше ніж двох. На другому етапі учасники повинні подати остаточні пропозиції конкурсних торгів із зазначенням ціни. Строк подання пропозицій конкурсних торгів на другому етапі становить не менше 15 днів з дня повідомлення учасника про результати першого етапу.

3. Учасники, попередні пропозиції конкурсних торгів яких не було відхилено на першому етапі, для участі у другому етапі торгів на вимогу замовника надають забезпечення пропозицій конкурсних торгів.

Розділ VI

ПРОЦЕДУРА ЗАПИТУ ЦІНОВИХ ПРОПОЗИЦІЙ

Стаття 35. Умови застосування і проведення процедури запиту цінових пропозицій

1. Замовник здійснює закупівлю шляхом застосування процедури запиту цінових пропозицій щодо товарів і послуг, для яких існує постійно діючий ринок, за умови, що їх вартість не перевищує 300 тисяч гривень.

Стаття 36. Порядок проведення процедури запиту цінових пропозицій

1. Для отримання цінових пропозицій замовник надсилає запит не менше ніж трьом учасникам та в день надсилання запиту оприлюднює його на веб-порталі Уповноваженого органу.

Запит цінових пропозицій безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

Під час проведення процедури запиту цінових пропозицій цінові пропозиції мають право подавати всі зацікавлені особи.

2. У запиті обов'язково зазначаються:

найменування та місцезнаходження замовника;

опис предмета закупівлі чи його частин (якщо замовник передбачає подання цінових пропозицій за частинами), у тому числі їх необхідні технічні та інші параметри;

адреса веб-сайту, на якому додатково розміщується інформація замовника про закупівлю (у разі наявності);

строк поставки товарів або надання послуг;

місце і строк подання цінових пропозицій;

місце, дата і час розкриття цінових пропозицій;

строк дії цінових пропозицій, але не менше ніж 120 днів;

основні умови договору про закупівлю;

прізвище, ім'я та по батькові, посада та адреса однієї чи кількох посадових осіб замовника, уповноважених здійснювати зв'язок з учасниками;

реєстраційний рахунок замовника, відкритий в органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (у разі здійснення закупівлі за рахунок бюджетних коштів).

Строк подання учасниками цінових пропозицій встановлюється замовником, але не може бути меншим, ніж сім робочих днів з дня оприлюднення запиту цінових пропозицій на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

3. Кожен учасник має право подати тільки одну цінову пропозицію, яку не може бути в подальшому змінено. Цінова пропозиція подається в письмовій формі за підписом учасника, прошита, пронумерована та скріплена печаткою, у запечатаному конверті.

4. Цінові пропозиції розкриваються у встановлений замовником час. До участі у процедурі розкриття цінових пропозицій запрошуються всі учасники, що подали свої пропозиції.

Під час розкриття цінових пропозицій складається протокол за формою, встановленою Уповноваженим органом.

Копія протоколу розкриття цінових пропозицій надається будь-якому з учасників на його запит протягом одного робочого дня з дня надходження такого запиту.

Загальний строк для розгляду цінових пропозицій та визначення переможця процедури закупівлі не повинен перевищувати п'яти днів з дня розкриття цінових пропозицій.

5. Переможцем процедури запиту цінових пропозицій визнається учасник, який подав пропозицію, що відповідає вимогам замовника, зазначеним у запиті цінових пропозицій, та має найнижчу ціну.

Замовник акцептує цінову пропозицію в день визначення переможця. Протягом одного робочого дня з дня прийняття рішення про визначення переможця замовник зобов'язаний надіслати переможцю процедури закупівлі повідомлення про акцепт цінової пропозиції, а всім учасникам – повідомлення про результати процедури запиту цінових пропозицій із зазначенням найменування та місцезнаходження учасника-переможця.

Повідомлення про акцепт цінової пропозиції обов'язково безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу.

Замовник укладає з переможцем договір про закупівлю відповідно до основних умов договору, зазначених у запиті, у строк не раніше ніж через три робочих дні з дня оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу повідомлення про акцепт цінової пропозиції, але не пізніше ніж через 14 днів з дня визначення переможця.

У разі письмової відмови переможця від підписання договору про закупівлю відповідно до вимог, зазначених у запиті цінових пропозицій, або неукладення договору про закупівлю з вини учасника у строк, визначений цим Законом, замовник акцептує найнижчу цінову пропозицію з числа інших цінових пропозицій, строк дії яких ще не минув.

6. Замовник відхиляє цінові пропозиції, у разі якщо вони не відповідають вимогам замовника, зазначеним у запиті, або з підстав, зазначених у статті 17 цього Закону.

7. Замовник відмінює процедуру запиту цінових пропозицій та має право визнати її такою, що не відбулася, у випадках, визначених статтею 30 цього Закону.

8. Інформація про результати процедури запиту цінових пропозицій оприлюднюється відповідно до статті 10 цього Закону.

Розділ VII ПРОЦЕДУРА ПОПЕРЕДНЬОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Стаття 37. Умови застосування процедури попередньої кваліфікації

1. Процедура попередньої кваліфікації застосовується в разі необхідності попереднього визначення кваліфікаційної відповідності, фінансово-економічного стану та технічних і організаційних можливостей учасника, що пов'язано із складністю чи комплексністю предмета закупівлі.

У разі проведення попередньої кваліфікації учасників до подальшої участі в торгах (конкурсних торгах) допускаються всі учасники попередньої кваліфікації, які пройшли таку кваліфікацію, але не менше двох. Для проведення попередньої кваліфікації учасників має бути не менше двох учасників.

Стаття 38. Порядок проведення процедури попередньої кваліфікації

1. Інформація про проведення попередньої кваліфікації учасників оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

2. В оголошенні про проведення попередньої кваліфікації учасників обов'язково зазначаються: найменування та місцезнаходження замовника; адреса веб-сайту, на якому додатково розміщується інформація замовника про закупівлю (у разі наявності);

найменування предмета закупівлі;

кількість товару та місце його поставки, вид робіт і місце їх виконання чи вид послуг та місце їх надання;

строки поставки товарів, виконання робіт, надання послуг;

способи та місце отримання кваліфікаційної документації;

місце і строк подання кваліфікаційних пропозицій;

місце, дата і час розкриття кваліфікаційних пропозицій;

прізвище, ім'я та по батькові, посада та адреса однієї чи кількох посадових осіб замовника, уповноважених здійснювати зв'язок з учасниками;

реєстраційний рахунок замовника, відкритий в органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (у разі здійснення закупівлі за рахунок бюджетних коштів).

3. Кваліфікаційна документація повинна містити:

1) інструкції з підготовки та подання кваліфікаційної пропозиції;

2) кваліфікаційні критерії до учасників та перелік документів, що підтверджують їх відповідність таким критеріям;

3) процедуру оцінки відповідності кваліфікаційним критеріям (відповідає/не відповідає);

4) інформацію про необхідні технічні та якісні характеристики предмета закупівлі, у тому числі відповідну технічну специфікацію (у разі потреби плани, креслення, малюнки чи описи предмета закупівлі). Технічна специфікація, плани, креслення, малюнки чи описи предмета закупівлі, що вимагаються замовником, не повинні містити посилань на конкретні торговельну марку чи фірму, патент, конструкцію або тип предмета закупівлі, джерело його походження чи виробника. У разі якщо таке посилання є необхідним, специфікація повинна містити вираз «або еквівалент». Технічні, якісні характеристики предмета закупівлі повинні передбачати необхідність застосування заходів із захисту довкілля;

5) кількість та місце поставки товару;

6) місце, у якому виконуватимуться роботи чи надаватимуться послуги;

- 7) строки поставки товарів, виконання робіт, надання послуг;
- 8) інформацію про мову (мови), якою (якими) повинно бути викладено кваліфікаційні пропозиції;
- 9) спосіб, місце та кінцевий строк подання кваліфікаційних пропозицій;
- 10) процедуру надання роз'яснень щодо кваліфікаційної документації;
- 11) місце, дату і час розкриття кваліфікаційних пропозицій;
- 12) прізвище, ім'я та по батькові, посаду та адресу однієї чи кількох посадових осіб або інших працівників замовника, уповноважених здійснювати зв'язок з учасниками.

Кваліфікаційна документація може містити також іншу інформацію, яку замовник вважає за необхідне включити до неї.

4. Строк подання кваліфікаційних пропозицій не повинен бути меншим, ніж 30 днів з дня оприлюднення оголошення про попередню кваліфікацію на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону.

Під час здійснення закупівель за скороченою процедурою строк подання кваліфікаційних пропозицій не повинен бути меншим, ніж 15 днів з дня оприлюднення оголошення про попередню кваліфікацію на веб-порталі Уповноваженого органу.

5. Розкриття кваліфікаційних пропозицій учасників відбувається в день закінчення строку їх подання в час та місці, що зазначені в оголошенні про проведення попередньої кваліфікації.

До участі в розкритті кваліфікаційних пропозицій замовником допускаються всі учасники, що подали кваліфікаційні пропозиції, або їх уповноважені представники.

Під час розкриття кваліфікаційних пропозицій замовником перевіряється наявність усіх необхідних документів, передбачених кваліфікаційною документацією щодо їх підготовки, а також оголошуються найменування та адреса кожного учасника.

Під час розкриття кваліфікаційних пропозицій складається протокол за визначеною Уповноваженим органом формою, копія якого надається всім учасникам на їх запит протягом одного робочого дня з дня отримання від учасника відповідного запиту.

6. Після розкриття кваліфікаційних пропозицій замовник перевіряє відповідність пропозицій учасників попередньої кваліфікації вимогам, установленим у кваліфікаційній документації.

Учасники попередньої кваліфікації, кваліфікаційні пропозиції яких відповідають вимогам, установленим у кваліфікаційній документації, вважаються такими, що пройшли відбір за результатами попередньої кваліфікації. Пропозиції інших учасників попередньої кваліфікації відхиляються.

У разі якщо за результатами попередньої кваліфікації відбір пройшли пропозиції менше ніж двох учасників, процедура попередньої кваліфікації відміняється.

Замовник у строк, що не повинен перевищувати 10 днів з дати розкриття кваліфікаційних пропозицій, повідомляє кожного учасника про результати попередньої кваліфікації.

Для подальшої участі у торгах (конкурсних торгах) запрошуються всі учасники, які пройшли відбір за результатами попередньої кваліфікації учасників, але не менше двох. Строк подання пропозицій конкурсних торгів після попередньої кваліфікації учасників повинен становити не менше ніж 15 днів з дня надсилання повідомлення про її результати.

Далі процедура попередньої кваліфікації проводиться так само, як і процедура відкритих торгів.

Розділ VIII ПЕРЕГОВОРНА ПРОЦЕДУРА ЗАКУПІВЛІ

Стаття 39. Умови застосування переговорної процедури закупівлі

1. Переговорна процедура закупівлі – це процедура, яка використовується замовником як виняток і відповідно до якої замовник укладає договір про закупівлю з учасником після проведення переговорів з одним або кількома учасниками.

Замовник під час проведення переговорів вимагає від учасника подання ним підтвердженої документально інформації про відповідність учасника кваліфікаційним вимогам відповідно до статті 16 цього Закону.

ПРО ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ

Замовник протягом трьох робочих днів з моменту прийняття рішення про застосування переговорної процедури закупівлі забезпечує оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу відповідно до статті 10 цього Закону інформації про застосування переговорної процедури закупівлі, яка повинна містити:

- найменування та місцезнаходження замовника;
- адресу веб-сайту, на якому додатково розміщується інформація замовника про закупівлю (у разі наявності);
- найменування, кількість товару і місце його поставки, вид робіт та місце їх виконання або вид послуг та місце їх надання;
- строки поставки товарів, виконання робіт, надання послуг;
- найменування, місцезнаходження та контактні телефони учасника (учасників), з яким проведено переговори;
- ціну пропозиції;
- реєстраційний рахунок замовника, відкритий в органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (у разі здійснення закупівлі за рахунок бюджетних коштів).

Обґрунтування застосування переговорної процедури закупівлі повинно містити:

- умови застосування процедури закупівлі;
- посилання на експертні, нормативні, технічні та інші документи, що підтверджують наявність умов застосування процедури закупівлі.

Оприлюднення інформації про застосування переговорної процедури закупівлі не вважається запрошенням до участі у процедурі закупівлі для невизначеного кола осіб.

2. Переговорна процедура закупівлі застосовується замовником як виняток у разі:

1) закупівлі творів мистецтва або закупівлі, пов'язаної із захистом прав інтелектуальної власності, або укладення договору про закупівлю з переможцем архітектурного чи мистецького конкурсу;

2) відсутності конкуренції (у тому числі з технічних причин) на відповідному ринку, внаслідок чого договір про закупівлю може бути укладено лише з одним постачальником, за відсутності при цьому альтернативи;

3) нагальної потреби у здійсненні закупівлі у зв'язку з виникненням особливих економічних чи соціальних обставин, які унеможливають дотримання замовниками строків для проведення процедур конкурсних торгів, а саме пов'язаних з негайною ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, з особливим періодом, якщо замовником виступає Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, а також наданням у встановленому порядку Україною гуманітарної допомоги іншим державам. Застосування переговорної процедури закупівлі у таких випадках здійснюється за рішенням замовника щодо кожної процедури;

{Пункт 3 частини другої статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1234-VII від 06.05.2014}

4) якщо замовником було двічі відмінено процедуру закупівлі через відсутність достатньої кількості учасників;

5) потреби здійснити додаткову закупівлю в того самого постачальника з метою уніфікації, стандартизації або забезпечення сумісності з наявними товарами, технологіями, роботами чи послугами, якщо заміна попереднього постачальника (виконавця робіт, надавача послуг) може призвести до несумісності або виникнення проблем технічного характеру, пов'язаних з експлуатацією та обслуговуванням;

6) необхідності проведення додаткових будівельних робіт, не зазначених у початковому проекті, але які стали через непередбачувані обставини необхідними для виконання проекту за сукупності таких умов: договір буде укладено з попереднім виконавцем цих робіт, такі роботи технічно

чи економічно пов'язані з головним (первинним) договором; загальна вартість додаткових робіт не перевищує 50 відсотків вартості головного (первинного) договору;

7) закупівлі юридичних послуг, пов'язаних із захистом прав та інтересів України, в тому числі з метою захисту національної безпеки і оборони, під час врегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України на підставі рішення Кабінету Міністрів України або Ради національної безпеки і оборони України.

3. Загальний строк для визначення переможця переговорної процедури закупівлі не повинен перевищувати п'яти днів з дня оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу інформації про застосування переговорної процедури закупівлі. Замовник акцептує пропозицію за результатами застосування переговорної процедури закупівлі в день визначення переможця. Повідомлення про акцепт пропозиції обов'язково безоплатно оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу.

Замовник має право укласти договір про закупівлю за результатами застосування переговорної процедури закупівлі у строк не раніше ніж через 10 днів (п'ять днів – у разі застосування переговорної процедури закупівлі з підстав, визначених пунктом 3 частини другої цієї статті, а також у разі закупівлі нафти, нафтопродуктів сирих, електричної енергії, послуг з її передання та розподілу, централізованого постачання теплової енергії, послуг поштового зв'язку, поштових марок та маркованих конвертів, телекомунікаційних послуг, у тому числі з трансляції радіо- та телесигналів, послуг з централізованого водопостачання та водовідведення та послуг з перевезення залізничним транспортом загального користування) з дня оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу повідомлення про акцепт пропозиції за результатами застосування переговорної процедури закупівлі.

4. Інформація про результати переговорної процедури закупівлі оприлюднюється в порядку, передбаченому статтею 32 цього Закону.

5. Переговорна процедура закупівлі відміняється в разі, якщо замовником допущено порушення порядку оприлюднення інформації про застосування переговорної процедури закупівлі, визначеного цим Законом, та/або порушення, які вплинули на об'єктивність визначення переможця процедури закупівлі. Переговорна процедура закупівлі може бути відмінена замовником частково (за лотом).

Розділ IX ДОГОВІР ПРО ЗАКУПІВЛЮ

Стаття 40. Основні вимоги до договору про закупівлю

1. Договір про закупівлю укладається в письмовій формі відповідно до положень Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

2. У разі здійснення закупівлі за рахунок коштів Державного бюджету України і місцевих бюджетів замовник має право передбачати в договорах про закупівлю здійснення попередньої оплати відповідно до вимог бюджетного законодавства.

3. Учасник – переможець процедури закупівлі під час укладення договору повинен надати дозвіл або ліцензію на провадження певного виду господарської діяльності, якщо отримання такого дозволу або ліцензії на провадження такого виду діяльності передбачено законодавством.

4. Забороняється укладання договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель, крім випадків, передбачених цим Законом.

5. Умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (у тому числі ціни за одиницю товару) переможця процедури закупівлі. Істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків:

- 1) зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника;
- 2) зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків у разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;

3) покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;

4) продовження строку дії договору та виконання зобов'язань щодо передання товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі;

5) узгодженої зміни ціни в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг);

6) зміни ціни у зв'язку із зміною ставок податків і зборів пропорційно до змін таких ставок;

7) зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу інфляції, зміни курсу іноземної валюти у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни залежно від зміни такого курсу, зміни біржових котирувань, регульованих цін (тарифів) і нормативів, які застосовуються в договорі про закупівлю;

8) зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини шостої цієї статті.

6. Дія договору про закупівлю може продовжуватися на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в договорі, укладеному в попередньому році, якщо видатки на цю мету затверджено в установленому порядку.

Стаття 41. Недійсність договору про закупівлю

1. Договір про закупівлю є нікчемним у разі його укладення в період оскарження процедури закупівлі відповідно до статті 18 цього Закону, а також у разі його укладення з порушенням строків, передбачених абзацами третім, четвертим частини другої статті 31, абзацом четвертим частини п'ятої статті 36 та абзацом другим частини третьої статті 39 цього Закону, крім випадків зупинення перебігу строків у зв'язку з розглядом скарги органом оскарження відповідно до статті 18 цього Закону.

Розділ X

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Стаття 42. Відповідальність за порушення вимог цього Закону

1. За порушення вимог, установлених цим Законом та нормативно-правовими актами, розробленими відповідно до цього Закону, члени комітету з конкурсних торгів замовника (генерального замовника), члени органу оскарження, службові (посадові) особи Уповноваженого органу, службові (посадові) особи органів, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів (обслуговуючого банку), несуть відповідальність згідно із законами України.

Розділ XI

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Абзац шостий частини третьої статті 2 цього Закону діє до 31 грудня 2014 року.

2. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Процедури закупівель товарів, робіт і послуг, розпочаті до набрання чинності цим Законом, завершуються відповідно до порядку, що діяв до набрання чинності цим Законом, але не пізніше ніж у тримісячний термін.

4. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) в абзаці першому частини першої статті 164-¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122) слова «непроходження навчання чи підвищення кваліфікації з питань організації та здійснення процедур закупівель відповідно до вимог закону» виключити;

2) у Господарському кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18-22, ст. 144):

частину першу статті 75 доповнити абзацом такого змісту:

«Державне підприємство, його дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить державному підприємству, об'єднання таких підприємств, у разі здійснення ними закупівель за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує межі, визначені частиною першою статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель», оприлюднюють на веб-порталі Уповноваженого органу, визначеного Законом України «Про здійснення державних закупівель», звіт про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов не пізніше ніж через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або внесення змін до нього. У звіті обов'язково зазначаються: найменування, кількість товару та місце його поставки, вид робіт і місце їх виконання або вид послуг і місце їх надання, інформація про технічні та якісні характеристики товарів, робіт і послуг, найменування і місцезнаходження постачальника, виконавця робіт і надавача послуг, з яким укладено договір, ціна за одиницю товару, робіт і послуг та сума, визначена в договорі, дата укладення договору, строк поставки товарів, виконання робіт і надання послуг тощо»;

частину другу статті 77 доповнити абзацом такого змісту:

«Казенне комерційне підприємство, його дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить казенному комерційному підприємству, у разі здійснення ними закупівель та за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує межі, визначені частиною першою статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель», оприлюднюють на веб-порталі Уповноваженого органу, визначеного Законом України «Про здійснення державних закупівель», звіт про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов не пізніше ніж через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або внесення змін до нього. У звіті обов'язково зазначаються: найменування, кількість товару та місце його поставки, вид робіт і місце їх виконання або вид послуг і місце їх надання, інформація про технічні та якісні характеристики товарів, робіт і послуг, найменування і місцезнаходження постачальника, виконавця робіт і надавача послуг, з яким укладено договір, ціна за одиницю товару, робіт і послуг та сума, визначена в договорі, дата укладення договору, строк поставки товарів, виконання робіт і надання послуг тощо»;

частину дев'яту статті 78 доповнити абзацом такого змісту:

«Комунальне унітарне підприємство, його дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить комунальному підприємству, у разі здійснення ними закупівель та за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує межі, визначені частиною першою статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель», оприлюднюють на веб-порталі Уповноваженого органу, визначеного Законом України «Про здійснення державних закупівель», звіт про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов не пізніше ніж через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або внесення змін до нього. У звіті обов'язково зазначаються: найменування, кількість товару та місце його поставки, вид робіт і місце їх виконання або вид послуг і місце їх надання, інформація про технічні та якісні характеристики товарів, робіт і послуг, найменування і місцезнаходження постачальника, виконавця робіт і надавача послуг, з яким укладено договір, ціна за одиницю товару, робіт і послуг та сума, визначена в договорі, дата укладення договору, строк поставки товарів, виконання робіт і надання послуг тощо»;

частину п'яту статті 79 доповнити абзацом такого змісту:

«Господарське товариство, державна частка у статутному капіталі якого перевищує 50 відсотків, його дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить господарському товариству, державна частка у статутному капіталі якого перевищує 50 відсотків, у разі здійснення ними закупівель та за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує межі, визначені частиною першою статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель», оприлюднюють на веб-порталі Уповно-

важеного органу, визначеного Законом України «Про здійснення державних закупівель», звіт про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов не пізніше ніж через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або внесення змін до нього. У звіті обов'язково зазначаються: найменування, кількість товару та місце його поставки, вид робіт і місце їх виконання або вид послуг і місце їх надання, інформація про технічні та якісні характеристики товарів, робіт і послуг, найменування і місцезнаходження постачальника, виконавця робіт і надавача послуг, з яким укладено договір, ціна за одиницю товару, робіт і послуг та сума, визначена в договорі, дата укладення договору, строк поставки товарів, виконання робіт і надання послуг тощо»;

3) у Законі України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 17, ст. 148, № 41, ст. 551; із змінами, внесеними Законом України від 24 жовтня 2013 року № 663-VII):

1) частину першу статті 1 викласти в такій редакції:

«1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) замовники:

юридичні особи, які провадять діяльність у будь-якій із сфер, визначених статтею 2 цього Закону;

суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у будь-якій із сфер, визначених статтею 2 цього Закону, та відповідають хоча б одній з таких ознак:

органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування належить частка у статутному капіталі суб'єкта господарювання у розмірі більш ніж 50 відсотків або такі органи володіють більшістю голосів у вищому органі суб'єкта господарювання чи правом призначати більше половини складу виконавчого органу чи наглядової ради суб'єкта господарювання;

наявність спеціальних або ексклюзивних прав;

2) спеціальні або ексклюзивні права – права, надані в межах повноважень органом державної влади або органом місцевого самоврядування на підставі будь-якого нормативно-правового акта та/або акта індивідуальної дії, які обмежують провадження діяльності у сферах, визначених цим Законом, однією чи кількома особами, що істотно впливає на здатність інших осіб провадити діяльність у зазначених сферах. Особливості віднесення зазначених актів до таких, що передбачають наявність спеціальних або ексклюзивних прав, установлюються Кабінетом Міністрів України»;

2) у статті 2:

в абзаці першому частини першої слова і цифру «у сферах, визначених статтею 5 Закону України «Про природні монополії», та/або» виключити;

частину третю викласти в такій редакції:

«3. Дія цього Закону поширюється на закупівлі замовниками товарів, робіт і послуг для здійснення ними діяльності у сферах, визначених статтею 2 цього Закону, які:

повністю або частково здійснюються за рахунок бюджетних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень, а робіт – дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень;

здійснюються за рахунок власних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень, а робіт – 5 мільйонів гривень»;

3) частину другу статті 3 доповнити абзацами другим – четвертим такого змісту:

«Замовник зобов'язаний за результатами здійснення закупівель, передбачених частиною першою статті 4 цього Закону, оприлюднити на веб-порталі Уповноваженого органу (безоплатно) звіт про результати здійснення закупівель протягом трьох робочих днів з дня його затвердження.

Звіт за результатами здійснення закупівель, передбачених частиною першою статті 4, затверджується замовником раз на квартал не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним періодом.

Форма річного плану закупівель та форма звіту про результати здійснення закупівель, перед-

бачених частиною першою статті 4 цього Закону, затверджуються Уповноваженим органом з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом»;

4) у статті 4:

пункти 5 і 6 частини першої викласти в такій редакції:

«5) товарів, робіт та послуг повністю або частково за рахунок бюджетних коштів за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) не перевищує 100 тисяч гривень, а робіт – не перевищує 1 мільйон гривень;

6) товарів, робіт та послуг за рахунок власних коштів за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) не перевищує 1 мільйон гривень, а робіт – не перевищує 5 мільйонів гривень»;

частини другу і третю виключити;

5) у тексті Закону слова «державних коштів» у усіх відмінках замінити словами «бюджетних коштів» у відповідному відмінку.

5. Визнати такими, що втратили чинність:

1) Закон України «Про здійснення державних закупівель» (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 33, ст. 471, № 35-36, ст. 491, № 46, ст. 548; 2011 р., № 29, ст. 272, № 30, ст. 282, ст. 283, № 33, ст. 336, № 39, ст. 396; 2012 р., № 12-13, ст. 81, № 18, ст. 156, № 29, ст. 345, № 41, ст. 492, № 50, ст. 564; 2013 р., № 7, ст. 63, № 8, ст. 75, № 15, ст. 107, № 17, ст. 148, ст. 155, № 18, ст. 165, ст. 168, № 19-20, ст. 184, ст. 187, № 25, ст. 249, № 30, ст. 340, № 32, ст. 409, № 36, ст. 469, № 41, ст. 551; 2014 р., № 1, ст. 5, № 4, ст. 61, № 10, ст. 113; із змінами, внесеними законами України від 4 липня 2013 року № 399-VII, від 24 жовтня 2013 року № 663-VII, від 13 березня 2014 року № 879-VII та від 25 березня 2014 року № 1156-VII);

2) Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 3, ст. 9; 2000 р., № 4, ст. 28; 2003 р., № 30, ст. 247; 2006 р., № 14, ст. 118; 2010 р., № 33, ст. 471; 2011 р., № 45, ст. 486; 2013 р., № 17, ст. 148, № 22, ст. 216; 2014 р., № 4, ст. 61);

3) Постанову Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про поставки продукції для державних потреб» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 3, ст. 10).

6. Кабінету Міністрів України:

у десятиденний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації положень цього Закону;

у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом розробити та подати на розгляд Верховної Ради України проект Закону щодо електронних закупівель.

Виконуючий обов'язки

Президента України,

Голова Верховної Ради України

м. Київ

10 квітня 2014 року № 1197-VII

О. ТУРЧИНОВ

АМКУ ІНФОРМУЄ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ» ВІД 10.04.2014 № 1197-VII

Статтею 5 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» передбачено, що Антимонопольний комітет здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», цього Закону, інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів.

20 квітня 2014 року набрав чинність Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 № 1197-VII.

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 17 вказаного Закону замовник приймає рішення про відмову учаснику, учаснику попередньої кваліфікації в участі у процедурі закупівлі, попередній кваліфікації учасників та зобов'язаний відхилити пропозицію конкурсних торгів (кваліфікаційну, цінову пропозицію) учасника (учасника попередньої кваліфікації) у разі, якщо суб'єкт господарювання (учасник або учасник попередньої кваліфікації) протягом останніх трьох років притягувався до відповідальності за порушення, передбачене пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів (тендерів).

Чинним законодавством не передбачено ведення Антимонопольним комітетом реєстру суб'єктів господарювання (учасників або учасників попередньої кваліфікації), які протягом останніх трьох років притягувався до відповідальності за порушення, передбачене пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів (тендерів), а

також надання органами Антимонопольного комітету інформації про не притягнення (притягнення) таких суб'єктів господарювання до відповідальності.

Відповідно до частини першої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України, голів його територіальних відділень надається для виконання шляхом надсилання або вручення під розписку чи доведення до відома в інший спосіб.

Таким чином, такою інформацією володіють безпосередньо самі суб'єкти господарювання (учасники або учасники попередньої кваліфікації), які були (не були) притягнуті до відповідальності.

Отже, Замовники можуть отримувати таку інформацію безпосередньо від учасників торгів.

Також на веб-порталі Антимонопольного комітету України розміщено Зведені відомості про рішення органів Комітету щодо визнання вчинення суб'єктами господарювання порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосувалися спотворення результатів торгів (тендерів), а також щодо можливого подальшого судового розгляду цих рішень, їх перевірки, перегляду органами Антимонопольного комітету України.

Звертаємо увагу, що законодавством не передбачено надання органами Антимонопольного комітету України замовникам або учасникам торгів (тендерів), учасникам попередньої кваліфікації довідок або інших документів про притягнення чи не притягнення до відповідальності за антиконкурентні узгоджені дії, що стосуються спотворення результатів торгів (тендерів). Рішення про наявність підстав для застосування норми пункту 3 частини першої статті 17 Закону України «Про здійснення державних закупівель» приймає замовник. У той же час розміщені на веб-порталі Антимонопольного комітету України відомості можуть бути враховані замовниками під час прийняття відповідних рішень та учасниками під час участі в процедурах державних закупівель.

ГАЛУЗЕВІ ПРАВИЛА ПРОФЕСІЙНО ЕТИКИ У КОНКУРЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Законодавство України про захист економічної конкуренції містить цілий ряд правових інститутів, які у сукупності покликані забезпечити дотримання конкуренції в економіці. Одним із елементів цього законодавства на сьогодні є галузеві правила професійної етики у конкуренції.

Яке місце таких правових норм у системі законодавства? Чи є такі правила обов'язковими до застосування? Чи можуть такі правила використовуватися державними органами при накладанні стягнень? Відповіді на ці питання ми спробуємо надати у цій статті.

Для того, щоб з'ясувати ці проблеми, слід звернутися до законодавства, яке безпосередньо стосується порушеного питання. Так, на рівні законів України наявні положення, які прямо передбачають можливість прийняття та застосування галузевих правил професійної етики у конкуренції.

Так, частина 1 статті 38 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», яка має назву «Правила професійної етики у конкуренції», надає можливість суб'єктам господарювання створювати правила професійної етики у конкуренції для відповідних сфер господарської діяльності, а також для певних галузей економіки. Згідно з наведеними нормами такі правила створюються при сприянні ТПП України та погоджуються з Антимонопольним комітетом України. Частина 2 цієї ж статті містить положення щодо сфери застосування таких правил: вони можуть використовуватися при укладанні договорів, розробці установчих та інших документів суб'єктів господарювання.

Положення, що аналогічні вказаним вище, містяться також у статті 38 Господарського кодексу України.

На виконання наведених законів на сьогодні вже розроблені та погоджені АМКУ України Правила професійної етики у конкуренції у сфері господарської діяльності з виготовлення та реалізації кондитер-

ських, харчоконцентратних виробів та кави в Україні. Преамбула цих правил зазначає, що вони встановлюють загальні принципи професійної етики, морально-етичні стандарти, правила та загальні домовленості, на основі яких підприємства-виробники відповідної продукції здійснюють свою господарську діяльність.

Як бачимо, у самих галузевих правилах та нормативних актах, які передбачають можливість їх затвердження, міститься послання на етичні та моральні норми. У зв'язку з цим доцільно розглянути співвідношення моралі та етики з законом.

Почнемо з моралі та етики. Це категорії, які не можуть мати чіткого формального визначення. Їх зміст вивчається філософськими концепціями, де мудреці різних часів дають цим термінам своє значення. Однак, у будь-якому разі як мораль, так і етика базуються на світогляді та уявленні про людські цінності, зокрема про те, що є «добро» та що є «зло». Норми моралі та етики переважно не писані, але завжди є декларативними нормами-принципами, тобто такими, що проголошують загальні переконання і правила, що описуються здебільшого оціночними судженнями. Підтримуються такі норми не владою, не державними органами, а силою громадського впливу – осудом або схваленням. Складність практичного застосування норм моралі та етики полягає у наступному: будь-хто поділяє загальні моральні та етичні норми, однак у конкретному випадку застосування норм моралі та етики може викликати відверті сумніви і навіть палкі дискусії.

На протигагу нормам моралі та етики законодавство – це завжди писані правила. Законодавчі норми базуються за принципом формальної визначеності, тобто містять якнайточніший опис понять та термінів, правил та порядку їх застосування. Приймаються такі положення органами влади, що наділені відповідними повноваженнями. Разом з

тим законодавство в своїй основі має загальнолюдські цінності, тобто моральні та етичні норми.

Зв'язок між моральними чи етичними нормами та законом проявляється також у наступному: закон не може передбачити абсолютно усі форми одного і того ж правопорушення. Однак відсутність у законодавстві чіткого опису правопорушення не означає, що за зловмисні дії не може наступати відповідальність. Наприклад, за загальним правилом, обман покупців заборонений і не допускається. Проте виключний перелік способів обману покупців законом не встановлений. Відтак, якщо хтось ввів або введе в оману покупців із застосуванням нових технологій чи нових до цього невідомих знань, то це не звільняє від відповідальності за негативні наслідки. У такому разі відсутність правової визначеності компенсується загальними світоглядними уявленнями про те, що неналежна і за суттю своєю зловмисна поведінка має бути покараною.

З іншого боку, законодавство України часто містить суперечності (колізії), неврегульованості (прогалини), різночитання та труднощі із застосуванням у часі. Внаслідок цього одна і та ж норма різними особами може розумітися по-різному. У такому випадку зміст норми можна встановити виходячи з того, які цінності має нести та чи інша норма. Аргументом у такому пошуку можуть бути категорії моралі та етики. У такому разі належним доводом якраз можуть стати галузеві правила професійної етики у конкуренції. Посилання на них буде належним обґрунтуванням власної позиції.

Доречно зазначити, що застосування правил професійної етики не є українським винаходом. Прикладом може слугувати міжнародно-правові акти, які можна відзначити як ті, які стосуються загальних засад ведення бізнесу, так і ті, які мають відношення до певних сфер діяльності. Зокрема це Принципи Ко – «Принципи бізнесу» 1994 (The Caux Declaration of Principles for Business); Глобальні принципи Салівана (The Global Sullivan Principles 1977, 1999); Міжнародний кодекс рекламної діяльності (Міжнародна торгова палата) 1986 (переглянутий);

Керівні настанови Організації економічного співробітництва та розвитку для транснаціональних корпорацій (The OECD Guidelines for Multinational Enterprises) 2011 (переглянутий) та ін.

Варто зазначити, що законодавство України містить кодекси або правила професійної етики для окремих категорій громадян, наприклад Кодекс професійної етики суддів, який затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22.02.13 р.; Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури, затверджений наказом Генерального прокурора України 28.11.12 р.; Правила адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.12 р. Аналогічні норми затверджені для бухгалтерів, журналістів, медиків тощо. Відступ від таких положень може слугувати підставою для дисциплінарних стягнень відповідних категорій осіб.

Разом з тим правила професійної етики або чесні звичаї укладаються за участі самих підприємців і відображають специфіку галузі та наявну практику, тобто звичаї, що склалися. Виходячи з цього, правила цілком співвідносяться з ст. 7 ЦК України, яка має назву «Звичай». Такими звичаями, як зазначено в цій статті, є правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин. Ця ж стаття зазначає, що звичай може бути зафіксований у відповідному документі.

Чи можуть такі правила бути підставою для накладання відповідальності такого суб'єкта?

На нашу думку, галузеві правила професійної етики у конкуренції самі по собі не можуть бути єдиною підставою для юридичної відповідальності перед державними органами, у тому числі перед органами АМКУ при застосуванні санкцій. Разом з тим такі правила можуть слугувати додатковим (факультативним) обґрунтуванням неправомірної поведінки. При цьому правила професійної етики у конкуренції є не тільки сателітом значимих правових норм. Вони є також окремим засобом впливу на учасника ринку, зокрема підставою для осуду недобросовісного учасника ринку іншими учасниками або органами державної влади.

Наприклад, варто нагадати, що п. 2.2. Правил професійної етики у конкуренції у сфері господарської діяльності з виготовлення та реалізації кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави в Україні зобов'язує, зокрема, учасників ринку дотримуватися досягнутих домовленостей. Домовленість за своїм юридичним змістом не є зобов'язанням, це лише обіцянка, яка не підкріплена формально. На відміну від англо-американської системи права у нас обіцянка може не вважатися зобов'язанням. Відтак, державний орган або контрагент не може притягнути виробника до юридичної відповідальності за недотримання юридично не закріплених домовленостей. Тому, якщо компанія у ході спору з опонентами публічно обіцяє не вчиняти певні дії (скажімо, обіцяє на прес-конференції, що не буде випускати продукцію, яка містить певні написи на упаковці або яка схожа на продукцію конкурентів), але насправді продовжує це робити. Юридична відповідальність за саму лише таку обіцянку чи усну домовленість настати не може. Водночас наявність правил професійної етики дозволяє небезпідставно звинуватити недобросовісних учасників у порушенні правил бізнес-етики.

Такі справедливі звинувачення хоч і не є юридичною санкцією чи покаранням, але є актом осуду. Правдиві публічні звинувачення можуть справедливо зашкодити діловій репутації компанії, а це у сьогоденних ринкових умовах може означати суттєві фінансові втрати для компанії. Висока бізнес-репутація насправді дорого коштує. За наявності правил професійної етики у такій ситуації недобросовісній компанії досить розраховувати на захист ділової репутації у суді у зв'язку з розповсюдженням інформації, достовірність якої у такому випадку важко спростувати.

Враховуючи вищезазначене, Правила професійної етики у конкуренції мають такі особливості: по-перше, затверджуються суб'єктами господарювання спільно з ТПП України та АМКУ; по-друге, діють і застосовуються щодо суб'єктів господарювання певної галузі економіки та враховують відповідну специфіку галузі і звичаї, що склалися; по-третє, правила професійної етики містять оціночні поняття, норми-принципи,

загальні положення, відтак, не мають статусу нормативно-правових актів, проте є вираженням норм моралі та етики для певної сфери відносин; по-четверте, правила професійної етики не можуть застосовуватися як самостійна підстава відповідальності, однак можуть бути додатковим (факультативним) правовим обґрунтуванням неправомірності дій учасника ринку; по-п'яте, правила професійної етики можуть застосовуватися для правомірного впливу на порушників шляхом осуду за дії, які не відповідають діловій етиці та звичаям, що склалися; по-шосте, правила професійної етики можуть стати належним доводом в обґрунтуванні своєї позиції у разі наявних колізій, прогалини, різночитань та труднощів із застосуванням закону у часі.

Олександр Поліводський,
заступник Голови комітету
підприємців АПК при ТПП України,
партнер Правничої Фірми «Софія»,
адвокат

У ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ ВІДБУЛОСЬ ЗАСІДАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ

3 квітня 2014 року у Торгово-промисловій палаті України відбулось засідання круглого столу на тему: «Галузеві Правила професійної етики як спосіб підвищення ефективності функціонування ринків».

Захід відбувся під керівництвом Голови Комітету підприємців агропромислового комплексу при Торгово-промисловій палаті України **Олега Юхновського** за участю Президента Торгово-промислової палати України **Геннадія Чижикова**, в.о. Голови Антимонопольного комітету України **Миколи Бараша**, Голови Громадської ради при Антимонопольному комітеті України **Олександра Завади**, Президента Асоціації «Укркондпром» **Олександра Балдинюка**, органів державної влади, членів Громадської ради при Антимонопольному комітеті України, а також представників юридичних компаній, асоціацій та провідних підприємств харчової та аграрної промисловості.

Під час засідання **Микола Бараш** поінформував про практику Антимонопольного комітету України по боротьбі з недобросовісною конкуренцією. Так, за 2013 рік органами Антимонопольного комітету України було припинено **1259** порушень Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». З них стосовно **403** порушень у вигляді недобросовісної конкуренції Комітетом прийнято рішення щодо притягнення правопорушників до відповідальності, а **856** дій, що містили ознаки таких порушень, було припинено відповідно до наданих органами Комітету рекомендацій суб'єктам господарювання.

На сьогодні одним із найбільш поширених видів недобросовісних дій, які вчиняються з метою досягнення неправомірних переваг у конкуренції, є поширення інформації, що вво-

дить в оману. Порушення цього виду становили 85 % від загальної кількості порушень у вигляді недобросовісної конкуренції суб'єктів господарювання.

Поширення інформації, що вводить в оману, у тому числі в рекламі, безпосередньо негативно впливає на споживача, на його вибір і призводить до отримання порушником неправомірних переваг у конкуренції та невинуватених витрат споживача через придбання товару, який насправді не має тих властивостей щодо яких поширювалась інформація. Тому органи Комітету у 2013 році приділили особливу увагу виявленню та припиненню оманливої реклами на соціально важливих ринках.

Значну кількість випадків поширення інформації, що вводить в оману, органами Комітету було виявлено та припинено під час рекламування продуктів харчування і товарів широкого вжитку, фінансових послуг, лікарських засобів.

Також Комітетом у 2013 році надано **61** висновків у формі рекомендаційних роз'яснень стосовно відповідності дій під час здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання у вигляді поширення реклами або маркування своєї продукції положенням статті 15 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Микола Бараш навів приклади з практики іноземних країн щодо подолання проявів недобросовісної конкуренції за допомогою їх врегулювання на рівні галузевих асоціацій. Як один з кроків для впровадження аналогічної системи в Україні було погоджено галузеві Правила професійної етики в системі законодавства України щодо харчових продуктів. Згідно з цими правилами сторони визнають схеми нечесного ведення біз-

несу несумісними з професійною етикою та мораллю з метою отримання неправомірних переваг або пільг (преференцій), введення в оману споживачів, лобіювання своїх інтересів в органах державної влади шляхом матеріальних заохочень, хабарів, використання адміністративного ресурсу та інших незаконних способів (схилення до бойкоту суб'єкта господарювання, схилення постачальника до дискримінації замовника, підкуп працівників або посадових осіб постачальників або замовників) і зобов'язуються всіма залежними від них законними способами сприяти недопущенню їх появи в господарській діяльності на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави.

Олександр Балдинюк підкреслив, що суб'єкти господарювання зацікавлені у виконанні всіх вимог та правил, а також – у співпраці з Антимонопольним комітетом України, з метою підвищення ефективності функціонування ринку, конкурентоспроможності продукції та поліпшення довіри контрагентів і споживачів.

У свою чергу **Олександр Завада** наголосив, що впровадження чесних звичаїв у конкуренції на ринку кондитерських виробів вимагає від суб'єктів господарювання саморегулювання та партнерства.

Крім того, учасниками у ході засідання

було порушено низку злободенних питань щодо застосування законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Також було обговорено проблеми рекламування харчових продуктів, зокрема щодо створення банку висловів, заборонених до використання в рекламі, у тому числі таких, що містять неправдиве інформування про ціну, якість, особливості, обмежену кількість товару тощо. Це питання також викликало дискусію на засіданні Громадської ради при Антимонопольному комітеті України. В Європі вже давно існує перелік заборонених виразів, які не можуть використовуватись в рекламі. За словами **Олександра Завади**, впровадження такого досвіду в Україні та формування конкурентної свідомості суспільства є необхідним кроком для розвитку чесної конкуренції на ринках України. **Микола Бараш** підкреслив, що вирішення зазначеного питання можливе за умов активного діалогу та внесення пропозицій представників бізнесу.

Микола Бараш висловив думку щодо необхідності подальшої активної співпраці Антимонопольного комітету України, органів влади та суб'єктів господарювання у напрямку розробки Правил професійної етики в інших галузях з метою покращення конкурентного середовища на ринках України.

ПРАВИЛА професійної етики у конкуренції у сфері господарської діяльності з виготовлення та реалізації кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави в Україні

Преамбула

Правила професійної етики у конкуренції на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави (далі – Правила) встановлюють загальні принципи професійної етики, морально-етичні стандарти, правила та загальні домовленості, на основі яких підприємства-виробники кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави України (далі – Сторони) здійснюють свою господарську діяльність. Метою розроблення та прийняття даних правил є:

- забезпечення дотримання Сторонами цих Правил при здійсненні господарської діяльності;
- утримання від будь-яких дій у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності;
- забезпечення правдивого інформування про якість кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави і надійного захисту прав споживачів щодо належної якості продукції;
- сприяння становленню механізмів саморегуляції та запобігання вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції та прав споживачів;
- зміцнення довіри до суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави.

Правила розроблені відповідно до Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про Антимонопольний комітет», «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про безпечність і якість харчових продуктів», «Про захист прав споживачів», інших нормативно-правових актів.

Додержання вимог цих Правил є обов'язковим для всіх Сторін.

В цілях даних Правил:

- під кондитерськими виробами розуміється продукція, що належить до наступних кодів Номенклатури промислової продукції, затвердженої та введеної в дію наказом Державної служби статистики України від 17.12.2012 № 520:

10.71.12 – Вироби борошняні кондитерські, торти та тістечка, нетривалого зберігання;

10.72.12 – Пряники та вироби подібні; печиво солодке; вафлі та вафельні пластини;

10.82.21 – Шоколад та готові харчові продукти, що містять какао (крім какао-порошку підсолодженого), у пакуваннях масою понад 2 кг;

10.82.22 – Шоколад та готові харчові продукти, що містять какао (крім какао-порошку підсолодженого), у пакуваннях масою менше 2 кг;

10.82.23 – Вироби кондитерські цукрові (у т.ч. шоколад білий), що не містять какао.

- під харчоконцентратними виробами розуміється продукція, що відноситься до наступних кодів Номенклатури промислової продукції, затвердженої та введеної в дію наказом Державної служби статистики України від 17.12.2012 № 520:

10.61.33 – Сніданки зернові та продукти інші з культур зернових;

10.83.12 – Замінники кави; екстракти, есенції та концентрати кави чи замінників кави; оболонки та плівки зерен кави.

- під кавою розуміється продукція, що відноситься до наступних кодів Номенклатури промислової продукції, затвердженої та введеної в дію наказом Державної служби статистики України від 17.12.2012 № 520:

10.83.11 – Кава смажена, що містить або не містить кофеїн; кава без кофеїну несмажена.

Розділ 1

Загальні положення

1.1. Добросовісна поведінка – поведінка, яка полягає у сумлінному виконанні українськими підприємствами-виробниками кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави своїх обов'язків перед споживачами і учасниками ринку, шанобливому ставленні до Сторін та споживачів, неухильному дотриманні Конституції України, Законів України, інших нормативно-правових актів та вимог даних Правил.

1.2. Сторони при здійсненні господарської діяльності та діяльності, спрямованої на формування сприятливого конкурентного середовища на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави, будуть керуватись принципами:

- 1) добросовісності;
- 2) законності;
- 3) справедливості;

4) дотримання ділового етикету та підтримання коректного ставлення Сторін між собою та контрагентами, споживачами;

5) дотримання стандартів безпечності кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави;

6) забезпечення реалізації прав споживачів.

1.3. Сторони визнають несумісними з професійною етикою та мораллю схеми нечесного ведення бізнесу з метою отримання неправомірних переваг або пільг (преференцій), введення в оману споживачів, лобіювання своїх інтересів в державних органах шляхом матеріальних заохочень, хабарів, використання адміністративного ресурсу та інших незаконних способів (схилення до бойкоту суб'єкта господарювання, схилення постачальника до дискримінації замовника, підкуп працівників або посадових осіб постачальників або замовників) і зобов'язуються всіма залежними від них законними способами сприяти недопущенню їх появи в господарській діяльності на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави.

1.4. Сторони вживатимуть заходів щодо захисту ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів і кави від будь-яких порушень з боку інших його учасників та неетичних дій на ньому.

1.5. Сторони сприятимуть підвищенню

ефективності функціонування ринку і поліпшенню довіри контрагентів та споживачів, а також підвищенню конкурентоспроможності кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави, дотриманню показників її безпечності.

1.6. Сторони зобов'язуються подавати на маркуванні своєї продукції правдиву, точну та повну інформацію, яка б не вводила в оману споживача.

Розділ 2

Права та обов'язки сторін

2.1. В рамках виконання цих Правил Сторони мають право:

- проводити свою діяльність у спосіб та у формах, визначених чинним законодавством та установчими документами. Умови цих Правил не обмежують і не перешкоджають здійсненню такої діяльності.

2.2. Сторони зобов'язуються:

- встановлювати стосунки між учасниками ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави на основі взаємоповаги, довіри, професійної взаємодії і взаємного розуміння того, що всі Сторони рівноправні і ставлять своєю метою, зокрема, забезпечення споживачів продукцією належної якості. При цьому вони виходять з того, що важливим є не лише результат, а й шляхи і способи його досягнення, які мають відповідати професійній етиці;

- утримуватись від будь-яких дій, які порушують принципи вільної ринкової економіки та шкодять довірі до суб'єктів господарювання на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави, що може в цілому негативно відобразитись на іміджі українських кондитерської та харчоконцентратної галузей і галузі виробництва кави України;

- не вчиняти дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі законодавства про захист від недобросовісної конкуренції;

- всіма доступними способами перешкоджати появі фальсифікованих чи підроблених кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави на ринку, виробів, які містять неправдиву інформацію щодо інгредієнтів, які входять до їх складу;

- утримуватись від поширення у будь-якій формі неправдивих, неточних або неповних

відомостей, пов'язаних з особою чи діяльністю інших суб'єктів господарювання, у тому числі щодо їх товарів, які можуть завдати шкоди діловій репутації таких суб'єктів господарювання;

- не використовувати імена, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), рекламні матеріали, оформлення упаковки товарів, інші позначення, без дозволу або згоди суб'єкта господарювання, який раніше почав використовувати їх або схожі на них позначення у господарській діяльності, що може призвести до змішування з діяльністю цього суб'єкта господарювання;

- не вводити у господарський обіг під своїм позначенням товарів інших виробників шляхом змін чи зняття позначень інших виробників без дозволу уповноваженої на те особи;

- будь-якими способами утримуватись від поширення такої інформації, що, відповідно до законодавства України, є інформацією, що вводить в оману;

- добросовісно співпрацювати між собою для забезпечення взаємних інтересів розвитку добросовісної конкуренції, дотримуватись досягнутих домовленостей, встановлених правил та процедур і не допускати розповсюдження недостовірної інформації про себе або іншу Сторону;

- проводити спільні заходи (зустрічі, конференції, круглі столи) з питань, що стосуються недопущенню недобросовісної конкурентної практики, неетичної поведінки та недопущення введення в оману споживачів, з метою підтримки позитивного іміджу українських кондитерської та харчоконцентратної галузей і галузі виробництва кави України;

- вживати заходи для запобігання змовам між підприємствами-виробниками кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави, які зокрема, мають на меті маніпулювання цінами на ринку товарів та послуг;

- поважати право на збереження комерційної таємниці;

- не створювати перешкоди суб'єктам господарювання у процесі конкуренції шляхом дискредитації суб'єкта господарювання, схвалення до бойкоту суб'єкта господарювання, схвалення постачальника до дискримінації покупця (замовника), підкупу працівника, по-

садової особи, постачальника покупця (замовника) та утримуватись від досягнення неправомірних переваг у конкуренції шляхом порушення чинного законодавства;

- утримуватись від поширення інформації, що вводить в оману, впливаючи на наміри осіб щодо придбання (замовлення) чи реалізації товарів суб'єктів господарювання, зокрема, стосовно:

- характеристик харчового продукту, зокрема його природи, ідентичності, властивостей, стану, складу, кількості, часових характеристик придатності (зберігання), походження, способу виробництва чи одержання;

- зазначення інформації про властивості харчового продукту, яких у нього немає;

- повідомлення щодо особливих властивостей харчового продукту, хоча всі подібні продукти мають такі самі властивості;

- утримуватись від дій, що полягають у неправомірному збиранні, розголошуванні (схваленні до розголошення) та використанні відомостей, які відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, що може завдати шкоди суб'єкту господарювання;

- не розголошувати та не передавати третім особам інформацію, отриману в зв'язку із співпрацею в рамках цих Правил, без погодження з іншими Сторонами, крім випадків, якщо інше передбачене чинним законодавством.

Розділ 3

Реклама та просування кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави

3.1. Сторони погоджуються, що маркетинг, рекламу та просування кондитерської, харчоконцентратної продукції та кави необхідно проводити з дотриманням вимог діючого законодавства, враховуючи правила вільної і чесної конкуренції та не зловживаючи довірою споживачів.

3.2. Рекламуючи свою продукцію, Сторони не будуть використовувати будь-яку інформацію, що вводить в оману споживача або містить інформацію щодо неіснуючих властивостей харчового продукту.

3.3. Сторони в своїй рекламі кави, кондитерських і харчоконцентратних виробів та при проведенні рекламних акцій будуть забезпечувати надання споживачу доступної,

достовірної та своєчасної інформації про продукт.

3.4. Сторони будуть використовувати лише підтверджені фактичними даними, об'єктивні, достовірні та корисні для інформування споживачів порівняння в рекламі своєї продукції.

3.5. Сторони будуть відстежувати появу неетичної, неправдивої, неточної неповної інформації у рекламі, що дискредитує кондитерську, харчоконцентратну галузі та галузь виробництва кави, кондитерські, харчоконцентратні вироби та каву, чи окреме кондитерське, харчоконцентратне підприємство, чи підприємство-виробника кави. Сторони будуть застосовувати всі законні способи впливу на засоби масової інформації та суб'єктів господарювання, що розміщують і замовляють таку рекламу, з метою сприяння їх відмови від неї.

3.6. При проведенні рекламних акцій Сторони зобов'язуються наводити інформацію, визначальну для прийняття споживачем рішення про участь у такій акції, зокрема, щодо термінів її дії, таким чином, щоб споживач мав змогу ознайомитися з такою інформацією до того, як він прийме рішення взяти участь у акції.

Розділ 4

Захист некваліфікованого споживача

4.1. Сторони будуть утримуватися від практик, які можуть ввести в оману некваліфікованого споживача щодо помилкового сприйняття наявності або відсутності інгредієнтів у складі харчового продукту.

4.2. Сторони погоджуються з тим, що правомірність використання позначень, які призначені для привернення уваги до продукту певних груп споживачів, (наприклад – дитяче, для дієтичного споживання. Для людей похилого віку тощо) внаслідок наявності важливих для цих груп властивостей продукту, повинно бути підтверджено відповідним державним органом влади.

Розділ 5

Стосунки Сторін з державними органами

5.1. Сторони зацікавлені в розвитку ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави з урахуванням кращої світової практики. У зв'язку з цим вони вважають дуже

важливою співпрацю з державними органами, до компетенції яких належить здійснення контролю за дотриманням законодавства.

5.2. Сторони можуть подавати через повноважних осіб до державних органів свої пропозиції з питань функціонування ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави.

5.3. Сторони можуть інформувати державні органи про стан справ в кондитерській, харчоконцентратній галузях та галузі виробництва кави. На запрошення державних органів вони беруть участь у засіданнях «круглого столу», в роботі комісій чи інших органів, створених для вирішення разом з державними органами актуальних проблем ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави, підготовці необхідних матеріалів та проведенні заходів. Для такої праці Сторони залучають своїх працівників або делегують ці повноваження Асоціації «Укркондпром».

5.4. Сторони надають державним органам лише правдиву та повну перевірену інформацію.

5.5. Сторони ніколи не використовують свої стосунки з державними органами з метою отримання індивідуальних преференцій або пільг для досягнення переваг. Вони рішуче відкидають дії, що можуть призвести до корупції у будь-якій формі, а також виникнення конфлікту інтересів, крім тих, що виникають на засадах добросовісної конкуренції.

Розділ 6

Контроль за виконанням Сторонами вимог Правил

Всі Сторони розуміють, що найефективнішою формою контролю є самоконтроль. Тому вони слідкують за тим, щоб не допускати в своїй роботі порушень чинного законодавства і положень цих Правил.

У разі виявлення будь-яких недоліків Сторони вживають дійових заходів для їх усунення в найкоротший термін.

Координацію та моніторинг щодо виконання вимог цих Правил здійснює створена Сторонами Комісія. Такі заходи мають відповідати законодавству про захист економічної конкуренції.

Функції Секретаріату Комісії за рішенням Сторін може виконувати Асоціація «Укркондпром».

В разі виявлення порушення Правил Сторонами, Комісія розглядає питання в порядку, визначеному Положенням про Комісію та вживає заходів відповідно до законодавства.

Сторони зобов'язані повідомити Комісію про випадки і факти порушення положень цих Правил. Повідомлення про порушення повинно мати за мету усунення наслідків, що завдають шкоди діловій репутації Сторін. Воно не може розглядатися як спроба дискредитації чи нанесення шкоди інтересам Сторін.

Розділ 7

Прикінцеві положення

Сторони вважають приєднання до Угоди та виконання вимог законодавства та положень цих правил справою своєї професійної честі.

Вони мають докладати максимум зусиль для дотримання принципів, положень і вимог даних Правил, метою і сенсом яких є розвиток чесних звичаїв у підприємницькій діяльності на ринку кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави й запровадження норм професійної етики у конкуренції.

До цих Правил можуть бути внесені зміни і доповнення з врахуванням практичного досвіду Сторін на ринку кондитерських, хар-

чоконцентратних виробів та кави щодо дій у конкуренції та змінами українського законодавства.

Правила є безстроковими. Дія Правил може бути припинена для однієї із Сторін за умови письмового попередження про це інших Сторін. Дія Правил для такої сторони припиняється через місяць від дня одержання іншими Сторонами такого повідомлення.

Депозитарієм Правил Сторони визначають Асоціацію «Укркондпром».

Сторони оприлюднюють зміст даних Правил, після чого положення цих Правил є обов'язковими до виконання.

Підписання Правил галузевими об'єднаннями українських виробників кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави не тягне за собою автоматичного приєднання до Асоціації «Укркондпром».

Приєднання до Правил є добровільним і здійснюється в індивідуальному порядку підприємствами-виробниками кондитерських, харчоконцентратних виробів та кави, що діють на території України.

ІНФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ щодо розрахунків тарифів за послуги перевезення пасажирів у маршрутному транспорті

Контроль органами Антимонопольного комітету України за діями органів влади, органів місцевого самоврядування при встановленні ними цін і тарифів здійснюється через механізм погодження відповідних проектів рішень. Тобто, до повноважень Комітету належить погодження порядку встановлення тарифів, а не розмірів тарифів.

Відповідно до частини дев'ятої статті 6 Закону України «Про автомобільний транспорт» органи місцевого самоврядування формують мережу міських автобусних маршрутів загального користування і здійснюють у межах своїх повноважень контроль за дотриманням законодавства у сфері автомобільного транспорту на відповідній території.

Таким чином, встановлення обґрунтованості розміру тарифів на послуги перевезення пасажирів автомобільним транспортом належить до компетенції відповідних органів державної влади та місцевого самоврядування, які мають всі необхідні засоби регулювання для впливу на перевізників міських автобус-

них маршрутів загального користування на відповідній території.

У разі не виконання регуляторами своїх функцій громадяни та суб'єкти господарювання мають право звертатися з відповідною заявою до органів Антимонопольного комітету України.

Також повідомляємо, що на сьогодні територіальними відділеннями Комітету в межах компетенції досліджується питання щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції при зміні розміру тарифів на зазначені послуги, зокрема щодо виявлення фактів антиконкурентних узгоджених дій автоперевізників під час підвищення ними розміру тарифів на свої послуги, а також виявлення ознак зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.

У разі виявлення в ході цього дослідження ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції органами Комітету вживатимуться заходи, передбачені законодавством.

Житомирське обласне територіальне відділення Комітету

оштрафувало ПАТ «Житомиргаз» на 80 тис. грн за зловживання монопольним становищем на ринку видачі технічних умов на газифікацію (реконструкцію систем газопостачання), підключення (приєднання) об'єктів до газорозподільних мереж в межах Житомирської області, крім м. Коростишова та Коростишівського району.

У ході розгляду справи Житомирським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України було встановлено, що Товариство у 2012 році та I півріччі 2013 року стягувало з окремих замовників зайву плату за видачу технічних умов на газифікацію об'єктів (реконструкцію систем газопостачання); встановлювало для окремих споживачів в технічних умовах на газифікацію об'єктів вимоги щодо встановлення КВП з електродом порівняння тривалості дії (ФОП Балашов); видавало технічні умови на газифікацію об'єктів (проектну реконструкцію систем газопостачання, тощо) з простроченням терміну їх видачі, передбаченого чинним законодавством України.

Товариство визнало порушення та зобов'язалось сплатити штраф до державного бюджету.

Вінницьке обласне територіальне відділення Комітету

оштрафувало ПАТ «Вінницяобленерго» на 68 тис. грн за зловживання монопольним становищем.

Як встановило Відділення, товариство порушувало строки надання послуг зі стандартного приєднання споживачів до власних мереж, передбачених Правилами приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32.

Згідно з абз. 3 п. 2.3.1. Правил приєднання строк надання послуги з приєднання для електроустановок першого ступеня потужності становить 15 робочих днів від дня оплати замовником електропередавальній організації вартості приєднання відповідно до договору про приєднання. Для електроустановок другого та третього ступенів потужності цей строк становить відповідно 30 та 45 робочих днів. Інший строк виконання зазначених заходів погоджується із замовником у договорі про приєднання з посиланням на вимоги нормативних документів, що визначають строки проектування та будівництва.

Такі дії Товариства не були б можливі за умов існування значної конкуренції на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами та на суміжному ринку надання послуг, пов'язаних з приєднанням до власних місцевих (локальних) електричних мереж, виключне право надання яких закріплено за Товариством.

Вищезазначені дії ущемляли інтереси споживачів.

Товариство визнало порушення та вжило відповідних заходів щодо його припинення.

Одеське обласне територіальне відділення Комітету

оштрафувало Комунальне підприємство «Житлово-комунальний сервіс «Північний» на 68 тис. грн за порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку надання послуг з утримання об'єктів благоустрою.

Як встановило відділення, Комунальне підприємство подало на затвердження Виконавчому комітету Одеської міської ради необґрунтований розрахунок розміру пайової участі власників (користувачів, орендарів) гаражів для утримання об'єктів благоустрою, який був в подальшому затверджений Виконавчим комітетом Одеської міської ради у розмірі 5,0 грн. за 1 кв.м. площі гаража на місяць з ПДВ.

Сумське обласне територіальне відділення Комітету

оштрафувало ТОВ «Медтехніка-Суми» та науково-виробниче товариство «БФА-Україна» у формі ТОВ на 136 тис. грн і 68 тис. грн відповідно за антиконкурентні узгоджені дії під час торгів за державні кошти.

У ході тісної співпраці територіального відділення та Управління СБУ у Сумській області було проведено розслідування двох справ, в ході якого встановлено, що ТОВ «Медтехніка-Суми» та науково-виробниче товариство «БФА-Україна» у формі ТОВ узгодили власну поведінку під час підготовки та участі у процедурах закупівлі мед устаткування Путивльською центральною лікарнею у червні 2012 року та Сумською центральною районною клінічною лікарнею у травні 2012 року.

Внаслідок таких дій конкуренцію між ТОВ «Медтехніка-Суми» та науково-виробничим товариством «БФА-Україна» у формі ТОВ під час участі у процедурах закупівлі було усунуто, чим було спотворено результати торгів.

У випадку із Сумською центральною районною клінічною лікарнею очікувана вартість закупівлі складала 700 тис. грн, а у випадку із Путивльською центральною районною лікарнею – 588,244 тис. грн.

Адміністративна колегія Полтавського обласного територіального відділення Комітету

оштрафувала ПАТ «Полтавагаз» на 34 тис. грн за зловживання монопольним становищем.

Як встановило Відділення в ході розгляду заяви, ПАТ «Полтавагаз» безпідставно збільшило ПАТ «Полтавська птахофабрика» об'єм протранспортованого та поставленого газу за грудень 2013 року, що призвело до неправомірного нарахування коштів за протранспортований та поставлений газ за грудень 2013 року. Цей факт підтверджено висновками Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

За умов наявності конкуренції, між учасниками зазначеного ринку відбувалося б змагання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, що є змістом поняття конкуренції згідно із статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції». За наявності конкуренції, споживач мав би можливість відмовитися від послуг газопостачального підприємства, яке його не влаштовує, та обрати інше газопостачальне підприємство. За таких обставин газопостачальне підприємство, щоб утримати споживача, уникало б створення умов, що можуть призвести до втрати споживача без достатніх на те підстав.

ПАТ «Полтавагаз» порушення визнано та припинено в ході розгляду справи шляхом проведення відповідного перерахунку ПАТ «Полтавська птахофабрика» об'ємів протранспортованого та поставленого газу в грудні 2013 року.

Адміністративною колегією Запорізького обласного територіального відділення Комітету

накладено штраф на ФОП Г. на суму 40 тис. грн за зловживання монопольним становищем на ринку послуг по зберіганню тимчасово затриманих транспортних засобів.

Матеріалами розслідування справи було встановлено, що ФОП Г. протягом квітня – листопада 2013 р. займала монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг по зберіганню тимчасово затриманих транспортних засобів. При наданні послуг по зберіганню тимчасово затриманих транспортних засобів на спец майданчику ФОП Г. застосовувала економічно необґрунтовані тарифи на цю послугу. Дії ФОП Г. по встановленню та застосуванню необґрунтованих тарифів на послуги по зберіганню тимчасово затриманих транспортних засобів на спеціальних майданчиках визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

ЗА АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ ОШТРАФОВАНО ТОВ «ЛЮКСІНВЕСТ» ТА ТОВ «ВС ІНВЕСТ»

Адміністративною колегією Київського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України накладено штрафи на ТОВ «Люксінвест» та ТОВ «ВС Інвест» на загальну суму 128 тис. грн за антиконкурентні узгоджені дії, що призвели до спотворення результатів торгів.

За зверненням прокуратури Київської області Відділенням було проведено розслідування щодо ознак порушень конкурентного законодавства в діях учасників під час участі у процедурі відкритих торгів, проведеної у 2012 році, на закупівлю Національним університетом Державної податкової служби України машин друкувальних.

За результатами розслідування було встановлено, що ТОВ «Люксінвест» та ТОВ «ВС Інвест» узгодили між собою поведінку під час

участі у вказаній процедурі закупівлі, внаслідок чого конкуренцію між ними було усунуто, а право на укладання договору отримало ТОВ «ВС Інвест».

Такі дії ТОВ «Люксінвест» та ТОВ «ВС Інвест» є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів (тендерів).

ВЧИНЕННЯ АНТИКОНКУРЕНТНИХ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ ТЯГНЕ ЗА СОБОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Антимонопольний комітет України оштрафував ТОВ «Галант» (м. Київ), ТОВ «МК Інжиніринг» (Київська обл.) та фізичну особу-підприємця за вчинення антиконкурентних узгоджених дій.

27 травня 2014 року Антимонопольний комітет України (надалі – Комітет) за результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції визнав:

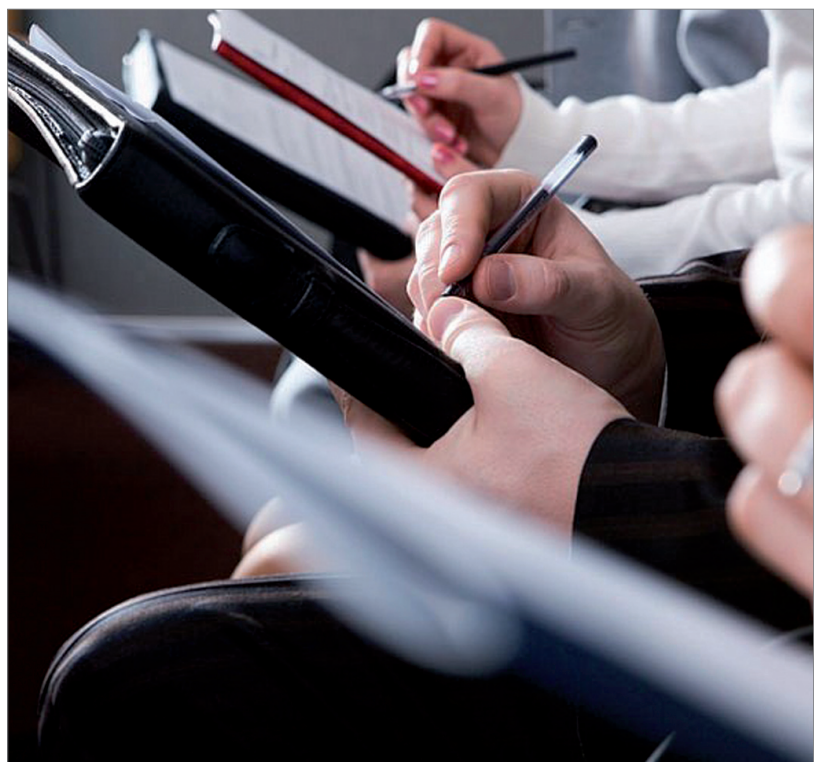
– дії ТОВ «Галант» (м. Київ) та ФОП Н. (Житомирська обл.) під час участі у відкритих торгах, які проводила філія державного підприємства «Антонов» Серійний завод «Антонов» відповідно до оголошення № 080211 про проведення процедури закупівлі, опублікованого в офіційному друкованому виданні «ВДЗ» від 20.02.2012 № 22 (624), порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50 та пунктом 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів та наклав штрафи у розмірі 400 тис. грн та 1 тис. грн відповідно;

– дії ТОВ «МК Інжиніринг» (Київська обл.) і ТОВ «Галант» (м. Київ) під час участі у процедурі відкритих торгів на закупівлю устаткування для автоматичного оброблення інформації (комп'ютерна техніка 25 од.), яку проводила дочірня компанія «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України» відповідно до оголошення про проведення процедури закупівлі № 41750, опублікованого в офіційному друкованому виданні «ВДЗ» від 01.11.2010 № 44/4 (432/4), порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50 та пунктом 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів та наклав штраф у розмірі 1 млн грн та 200 тис грн відповідно.

Разом з тим під час розслідування у справі встановлено, що між ДК «Укртрансгаз» та

ТОВ «МК Інжиніринг» був укладений договір про закупівлю товарів за державні кошти на суму 101 474 480,21 грн, проте ТОВ «МК Інжиніринг» у результаті закупівлі товару через посередника (за наявності прямого договору з офіційним дистриб'ютором) та додавання власної націнки підвищило вартість товару, а відтак і цінову пропозицію конкурсних торгів, майже у 3 рази порівняно з реальною вартістю товару, що призвело до перевитрачання бюджетних коштів більш ніж на 45 мільйонів гривень.

Антимонопольний комітет України повідомив дочірню компанію «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України», що вона має право вжити заходи з відшкодування нанесеної їй шкоди, спираючись на рішення Комітету.

ЗА ВЧИНЕННЯ АНТИКОНКУРЕНТНИХ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ ОШТРАФОВАНО ТОВ «ДАТА ІНТЕГРА» ТА ТОВ «МК ІНЖИНІРИНГ»

Антимонопольний комітет України оштрафував ТОВ «Дата Інтегра» (м. Київ) та ТОВ «МК Інжиніринг» (Київська обл.) за вчинення антиконкурентних узгоджених дій.

3 червня 2014 року Антимонопольний комітет України за результатами розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції визнав дії ТОВ «МК Інжиніринг» та ТОВ «Дата Інтегра» під час участі у процедурі закупівлі послуг з монтажу, технічного обслуговування і ремонту апаратури для трансляції та ретрансляції передач, проведеної ДК (ПАТ) «Укртрансгаз» НАК «Нафтобаз України» у 2011 році, порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50 та пунктом 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів.

За вчинення відповідного порушення Комітетом накладено штраф на ТОВ «МК Інжиніринг» у розмірі 1 млн грн та на ТОВ «Дата Інтегра» – 200 тис. грн.

При визначенні розмірів штрафів було враховано наступне:

ТОВ «МК Інжиніринг» не надало заперечень на Подання з попередніми висновками у справі та на Товариство вже накладені два

штрафи по 1 млн. грн за аналогічні порушення. Отже, штраф становить 4,5 % від доходу (виручки) за 2013 рік;

Під час засідання Комітету було враховано як обтяжуючу обставину позицію, яку заявили представники ТОВ «Дата Інтегра» щодо вчинення порушення. Це зумовило накладання близького до максимального штрафу, що становить 9 % від доходу (виручки) за 2013 рік.

Також під час розслідування у справі встановлено, що між ДК «Укртрансгаз» і ТОВ «МК Інжиніринг» був укладений договір про закупівлю товарів на суму 98 899 933,2 грн. Однак ТОВ «МК Інжиніринг» у результаті змови з ТОВ «Дата Інтегра» підвищило вартість товару, а відтак і цінову пропозицію конкурсних торгів, майже у 2 рази порівняно з реальною вартістю товару, що призвело до перевитрачання коштів на суму близько 50 млн грн. Отже, Антимонопольний комітет України повідомив дочірню компанію «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України», що вона має право вжити заходи з відшкодування нанесеної їй шкоди, спираючись на рішення Комітету.

ВІДБУЛАСЬ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ЩОДО ВІДКРИТОСТІ САЙТІВ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

У I кварталі 2014 року в національному інформаційному агентстві України УКРІНФОРМ відбулась прес-конференція на тему: «Відкритість української влади. Результати моніторингу веб-сайтів центральних органів виконавчої влади України – 2013».

Під час заходу Інститутом розвитку регіональної преси (ІРРП) було оприлюднено рейтинг відкритості 56 сайтів центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) відповідно до результатів моніторингу, проведеного в 2013 році.

Зазначений моніторинг проводиться вже третій рік поспіль та передбачає оцінювання за 221 параметром щодо повноти, актуальності та навігаційної доступності інформації. Результати проведеного дослідження пока-

зали, що загальний показник відкритості за 2011-2013 роки зріс на 9% і наразі становить 49,6%.

Антимонопольний комітет України займає четверте місце у рейтингу, має коефіцієнт відкритості 71,65 %, а динаміка зростання за три роки складає 16,42 %. Крім того, було підкреслено, що на сайті Комітету візрцево розміщено відомості про підприємства, які відносяться до сфери управління, а також інформацію про державні закупівлі.

ПРИЗНАЧЕННЯ

РОТОВУ Альону Іллівну

призначено на посаду Голови Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України відповідно до наказу Голови Комітету від 06.02.2014 № 114-ВК.

Вимоги до оформлення статей для журналу «Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України»

Стаття повинна розкривати зміст однієї з рубрик, отже, торкатися теми економічних, політичних, юридичних наук або менеджменту.

Автор несе відповідальність за достовірність матеріалу, який подає.

Обсяг статті: 6-8 аркушів формату А4.

Структура статті: назва рубрики, прізвище, ім'я, по батькові автора повністю, науковий ступінь, вчене звання (посада), назва статті, анотація до статті, ключові слова, текст, бібліографія.

На початку сторінки слід зазначити прізвище(а) та ініціали автора(ів), науковий ступінь, вчене звання (посаду), через два інтервали повну назву місця роботи автора(ів). Нижче контактний телефон.

Ще нижче через два інтервали назву статті.

Тексту статті має передувати анотація та ключові слова обсягом щонайбільше десять рядків шрифтом Times New Roman 12 pt. українською та англійською мовами обов'язково!

Текст статті необхідно друкувати з одного боку стандартного аркуша (формату А4) через 1,5 інтервала шрифтом Times New Roman 14 pt. Формат тексту 170х252 мм (60-62 знаки в рядку, 29 рядків на сторінці).

Статтю надсилати у двох примірниках українською та російською мовами.

Список використаної у статті літератури необхідно друкувати на окремому аркуші, кожне джерело з нового рядка. До списку включати всіх авторів, наведених у тексті, за алфавітом (спочатку вітчизняних, потім зарубіжних).

Автори несуть відповідальність за правильність даних, наведених у списку літератури.

Автор повинен підписати статтю на останній сторінці.

Ілюстративний матеріал та фото автора приймаються лише чіткі та якісні.

Посилання на ілюстрації в тексті обов'язкові.

Разом із друкованою статтею автор має подати її електронний варіант на дискеті. Файл статті повинен бути збережений у форматі DOC для MS Word 97 або MS Word 2003. Екранні копії, схеми, рисунки та фотографії слід підписувати на диску окремими графічними файлами форматів TIF, BMP, GIF, JPG, в імені яких зазначити номер, за яким ілюстрація йде в статті, наприклад, pict 10. tif.

На дискеті мають бути лише файли, що належать до змісту статті. На етикетці диска необхідно зазначити прізвище(а) та ініціали автора(ів).

Текст статті та диск авторів(ам) не повертаються.

Редакція залишає за собою право рецензувати та редагувати статті.

У процесі редагування статті редакція зберігає за собою право скорочувати статті.

У разі негативної рецензії редколегія журналу може відхилити статтю.

Подаючи матеріал для публікації, автор надає редакції право на переклад його іншими мовами.

Статті, оформлені без дотримання наведених правил, не реєструються.

Статті, опубліковані або направлені до іншого журналу чи збірника, до друку не приймаються.

Усі права захищені. Передрук можливий лише з дозволу редакції.

Додатково щодо наукових статей до рубрики: «Наукові дослідження».

Стаття має супроводжуватися направленням установи, в якій вона виконана, і висновком експертної комісії.

Стаття має бути завізована науковим керівником.

Стаття повинна мати такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями, аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття, формулювання цілей статті (постановка завдання), виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, висновки даної наукової роботи і перспективи подальших досліджень у даному напрямі.

Передплатний індекс:
українською мовою
23744;
російською мовою
23742
«Конкуренція. Вісник
Антимонопольного
комітету України»,
№ 1–2 (52–53) 2014

E-mail: konkurenciya@amcu.gov.ua

за Каталогом ДП «Преса» на 2014 рік.

З питань розповсюдження журналу звертатися

за тел.: (044) 251-62-32, 251-62-91

Наклад:

українською мовою — 1 000 прим.

російською мовою — 200 прим.

Підготовка оригінал-макета та дизайн — Радіонова С. В.

Друк — ПП «Остінтек»

тел.: (044) 224-58-84